

Republika e Kosovës
Republika Kosova- Republic of Kosovo
Qeveria- Vlada- Government

Ministria e Financave
Ministarstvo za Finansije
Ministry of Finance

Korniza Afatmesme e Shpenzimeve 2017-2019

Prill, 2016

Lista e shkurtesave

AKP	Agjencia Kosovare e Privatizimit
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
ATK	Administrata Tatimore e Kosovës
BAKD	Bruto të Ardhurat Kombëtare të Disponueshme
BB	Banka Botërore
BERZH	Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim
BP	Bilanci i pagesave
BPV	Bruto Produkti Vendor
BQK	Banka Qendrore e Kosovës
BRE	Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë
DPEP	Departamenti i Politikave Ekonomike dhe Publike
EU	Unioni Evropian
EULEX	Misioni i Unionit Evropian për Sundimin e Ligjit
FAK	Forcat e Armatosura të Kosovës
FIFA	Federata Ndërkombëtare e Asociacionit të Futbollit
FMN	Fondi Monetar Ndërkombëtar
FSK	Forca e Sigurisë së Kosovës
IÇK	Indeksi i Çmimeve të Konsumit
IFN	Institucionet Financiare Ndërkombëtare
IHD	Investimet e Huaja Direkte
IPA	Koordinimi i Programit të Asistencës
IT	Teknologjia Informative
KASH	Korniza Afatmesme e Shpenzimeve
KEK	Korporata Energjetike e Kosovës
KfW	Kreditanstalt für Wiederaufbau
KTD	Korporatat Tjera Depozituese
LFPL	Ligji i Financave të Pushtetit Lokal
LMFPP	Ligji i Menaxhimit të Financave Publike dhe Përgjegjësi
MASHT	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë
MF	Ministria e Financave
MPMS	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
MSA	Marrëveshja për Stabilizim Asociim
NVM	Ndërmarrjet e Vogla dhe të Mesme
OKB	Organizata e Kombeve të Bashkuara
RTK	Radio Televizioni i Kosovës
SHBA	Shtetet e Bashkuara të Amerikës
TVSH	Tatimi mbi Vlerën e Shtuar
USAID	United States Agency for International Development
WEO	World Economic Outlook

Përmbajtja

Hyrje.....	4
PJESA E PARË	6
1. DEKLARATA E PRIORITETEVE AFATMESME 2017 – 2019	6
1.1 <i>Korniza e përgjithshme fiskale për prioritizim</i>	6
1.2 <i>Parimet themelore</i>	8
1.3 Fushat Prioritare	9
1.3.1 Kapitali Njerëzor.....	9
1.3.2 Qeverisja e Mirë dhe Sundimi i Ligjit	10
1.3.3 Industritë konkurruese.....	11
1.3.4 Infrastruktura	12
1.3.5 Integrimet Evropiane, politika e jashtme dhe çështjet e sigurisë.....	13
PJESA E DYTË	15
2. KORNIZA MAKROEKONOMIKE.....	15
2.1 Ambienti i Jashtëm Ekonomik.....	15
2.2 Zhvillimet e Fundit Ekonomike në Kosovë.....	16
2.3 Perspektiva Afatmesme Makroekonomike.....	18
2.4 Korniza Fiskale	24
2.4.1 Të Hyrat dhe Shpenzimet e Qeverisë.....	25
2.4.1.1 Parashikimi i të hyrave buxhetore për periudhën 2017-2019.....	25
2.4.1.2 Parashikimi i Shpenzimeve buxhetore për periudhën 2017-2019.....	29
2.4.1.3 Financimi i deficitit, niveli i Borxhit, zhvillimet dhe perspektiva për vitet në vijim..	32
2.5 Potencialet zhvillimore dhe rreziqet fiskale për periudhën 2017-2019.....	35
2.5.1 Potencialet zhvillimore.....	35
2.5.2 Rreziqet fiskale	37
2.5.2.1 Rreziqet fiskale jashtë-buxhetore.....	38
2.6 Shtojca	39
PJESA E TRETË	42
3 KORNIZA E SHPENZIMEVE SEKTORIALE 2017-2019 – QEVERIA QENDORE	42
3.1 SEKTORI I QEVERISJES SË PËRGJITHSHME	42
3.2 SEKTORI PËR BASHKËPUNIM NDËRKOMBËTAR.....	43

3.3.	SEKTORI I FINANCAVE PUBLIKE	44
3.4	SEKTORI I MBROJTJES DHE SIGURISË PUBLIKE	46
3.5	SEKTORI I DREJTËSISË.....	47
3.6	SEKTORI I INFRASTRUKTURËS DHE KONKURRUESHMËRISË	48
3.7	SEKTORI I BUJQËSISË.....	50
3.8	SEKTORI I MJEDISIT	51
3.9	SEKTORI I KULTURËS	52
3.10	SEKTORI I ARSIMIT.....	53
3.11	SEKTORI I SHËNDETËSISË.....	54
3.12	SEKTORI PËR ÇËSHTJE SOCIALE	56
	PJESA E KATËRT	58
4	Niveli Komunal.....	58
4.1	Hyrje	58
4.2	Burimet e Financimit Komunal për vitin 2017-2019	58
4.2.1	<i>Granti i Përgjithshëm për vitin 2017 dhe parashikimet 2018-2019</i>	58
4.2.2	<i>Granti specifik për Arsim parauniversitar për vitin 2017</i>	62
4.2.3	<i>Granti specifik për Shëndetësi primare për vitin 2017</i>	64
4.2.4	<i>Financimi për Shëndetësinë sekondare për vitin 2017</i>	66
4.2.5	<i>Financimi për Shërbimet rezidenciale</i>	66
4.2.6	<i>Projeksionet e të Hyrave Vetanake Komunale për vitin 2017 dhe parashikimet 2018-2019</i>	66
4.2.7	<i>Përmbledhje e financimit komunal për 2017-19</i>	68
4.3	Struktura e shpenzimeve sipas kategorive ekonomike për komuna 2017-2019	69

Hyrje

Korniza Afatmesme e Shpenzimeve 2017-2019 (KASH 2017-2019) paraqet dokumentin kryesor mbi bazën e të cilit hartohet buxheti i Qeverisë së Republikës së Kosovës. Qëllimi kryesor i KASH-it është që të ofrojë një analizë të bazuar të mjedisit makroekonomik në vend, për të vendosur kështu bazën për planifikimet buxhetore për vitet që vijnë në përputhje me prioritetet strategjike të Qeverisë.

Në fillim të vitit 2015, Qeveria e Republikës së Kosovës aprovoi Programin e Qeverisë, në të cilin janë paraqitur prioritetet e politikave për vitet në vijim. Rrjedhimisht, Programi i Qeverisë është dokumenti mbi bazën e të cilit u hartua edhe Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Programi për Reforma në Ekonomi. Përgatitja e këtij dokumenti është tërësisht në linjë me këto dokumente strategjike të Qeverisë, duke përfshirë edhe Marrëveshjen e Stabilizim-Asociimit ndërmjet Kosovës dhe BE-së.

Me gjithë përparësitë që Kosova ka në aspektin e popullsisë së re dhe resurseve natyrore, zhvillimi ekonomik dhe ulja e normës së papunësisë mbetet sfida më të cilën vazhdon të ballafaqohet Kosova. Viti 2015 u karakterizua me një rritje të kënaqshme ekonomike e mbështetur kryesisht nga reformat në politikat tatimore dhe ato për përmirësimin e ambientit të të bërit biznes të ndërmarra gjatë vitit 2015. Perspektiva afatmesme pritet të karakterizohet me një rritje mesatare prej 4%, ku përveç investimit dhe konsumit, diversifikimi i eksportit të mallrave pritet të kontribuoj në një rritje më të qëndrueshme.

Shtylla kryesore e programit qeverisës është zhvillimi ekonomik, punësimi dhe ngritja e mirëqenies së popullsisë, e përcjellë me prioritetet tjera jo më pak të rëndësishme, siç janë sundimi i ligjit, arsimit dhe shëndetësia, dhe integrimet evropiane. Mbi bazën e kësaj, KASH 2017-2019 paraqet një dokument të rëndësishëm për Qeverinë për të vendosur hapat e parë drejt arritjes së këtyre objektivave. Nga politikat e reja, përveç tjerash, vlen të përmendet se gjatë kësaj periudhe Qeveria planifikon të filloj implementimin e skemës së sigurimit shëndetësor konform Ligjit për Shëndetësi dhe Ligjit për Sigurimet Shëndetësore tashmë të aprovuara.

Gjithashtu, në periudhën e ardhshme theks të veçantë do t'i kushtohet të ashtuquajturës klauzolë të investimeve përmes së cilës Qeveria e Republikës së Kosovës synon të investoj në projektet e mëdha infrastrukturore për të tejkaluar sfidat strukturore të cilat kanë penguar shfrytëzimin maksimal të potencialit zhvillimor të vendit. Në anën tjetër, Qeveria përmes Ligjit për menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (LMFPP) planifikon që të funksionalizoj rregullin mbi buxhetin e pagave, një mekanizëm ky që ka për qëllim kufizimin e rritjes së pagave

të sektorit publik dhe ndërlidhjen më të mirë me rritjen e produktivitetit të ekonomisë dhe rrjedhimisht mundësitë fiskale të vendit.

Për të mundësuar një rritje gjithëpërfshirëse ekonomike në vend, Qeveria ka rritur hapësirën për shpenzime kapitale në nivel të komunave. Përmes kësaj, Qeveria synon t'i jap më shumë fleksibilitet qeverisjes lokale të investoj në projektet që komunat i identifikojnë si më të rëndësishme për zhvillimin regjional të Kosovës.

KASH 2017-2019 është e strukturuar në katër pjesë kryesore. Pjesa e parë; **Deklarata Afatmesme e Prioriteteve** ofron një përmbledhje të gjerë të prioriteteve të Qeverisë në përputhje me programin qeverisës dhe Strategjinë Kombëtare për Zhvillim, **Projeksionet makro-fiskale** bazuar në parametrat e përgjithshëm të zhvillimit ekonomik shtjellohen në pjesën e dytë të dokumentit. Në pjesën e tretë dhe të katërt janë paraqitur **Parashikimet fiskale** të cilat përcaktojnë kufijtë e gjerë të shpenzimeve mbi bazën e të cilave përgatitet më vonë Buxheti Qendror dhe ai Komunal.

PJESA E PARË

1. DEKLARATA E PRIORITETEVE AFATMESME 2017 – 2019

Korniza Afatmesme e Shpenzimeve (KASH) 2017-2019 nëpërmjet Deklaratës së Prioriteteve Afatmesme 2017-2019 rendit dhe përshkruan prioritetet kryesore të Qeverisë për financim për periudhën. Qeveria e Republikës së Kosovës në programin e saj, të miratuar në janar të vitit 2015, ka paraparë si synim parësor ndërtimin e një qeverisje efektive, kompetente dhe të përgjegjshme, drejt një rritje të qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse ekonomike dhe fuqizimit të mirëqenies sociale. Ndërsa, këtë vit, Qeveria e Republikës ka miratuar edhe Strategjinë Kombëtare për Zhvillim 2016-2021 dhe Programin për Reforma Ekonomike 2016-2018. Prioritetet e dhëna në këto dokumente kryesore strategjike kanë shërbyer si prioritate kryesore për Deklaratën e Prioriteteve Afatmesme 2017-2019.

Këto prioritate kryesore do të udhëheqin të gjitha organizatat buxhetore në përgatitjen e propozimeve buxhetore për vitin 2017. Sipas këtyre prioriteteve, organizatat buxhetore do të mund të përfshijnë propozime për përfundimin dhe racionalizimin e programeve ekzistuese me qëllim të identifikimit të financimit të programeve të prioritetit të nivelit të lartë, duke përfshirë edhe propozimet për iniciativa të politikave të reja. Në rrethana të jashtëzakonshme, ato mund të përfshijnë kërkesat për financim shtesë nëse kërkesat e tilla demonstrojnë ndikim të lartë në arritjen e mundshme të qëllimeve dhe prioriteteve të Qeverisë.

1.1 Korniza e përgjithshme fiskale për prioritizim

Programi i Qeverisë 2015-2018, Strategjia Kombëtare për Zhvillim 2016-2021 dhe Programi për Reforma në Ekonomi 2016, si dhe Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit ndërmjet Kosovës dhe BE-së janë dokumentet kryesore që përcaktojnë orientimin dhe zhvillimin e politikave qeveritare dhe që sigurojnë bazën për përcaktimin e prioriteteve të politikave në Kornizën Afatmesme të Shpenzimeve 2017-2019.

Qeveria vazhdon të ketë si objektiv kryesor të strategjisë fiskale forcimin e mëtutjeshëm të pozitës së saj fiskale dhe menaxhimit të përgjegjshëm të financave publike. Në këtë kontekst, planifikimi dhe ekzekutimi i buxhetit do të bëhet në linjë me rregullën fiskale të vendit që kufizon deficitin buxhetor në 2% të BPV. Meqenëse hapësira fiskale ekzistuese është e kufizuar, Qeveria synon që objektivat e saj të përcaktuara në dokumentet strategjike t'i arrijë përmes ri-alokimeve brenda shpenzimeve ekzistuese të përcaktuara me kornizë fiskale.

Megjithatë, pjesë e këtij dokumenti për herë të parë do të jetë edhe implementimi i klauzolës për investime, që i mundëson Qeverisë të financoj projekte kapitale me interes të gjerë publik, mbi deficitin prej 2% të BPV, me kusht që këto projekte financohen nga Institucionet Financiare Ndërkombëtare dhe Agjencitë Zhvillimore. Në këtë kontekst, Qeveria ka miratuar një listë të projekteve specifike për t'u financuar përmes kësaj klauzole, dhe një pjesë e këtyre projekteve do të implementohen gjatë tri viteve të ardhshme që mbulon ky dokument. Financimi i këtyre projekteve do të bëhet në linjë me qëndrueshmërinë afatgjatë të borxhit publik dhe financave publike.

Objektivat kryesorë të strategjisë fiskale për periudhën 2017-2019 janë:

- **Forcimi i financave publike** – respektimi i rregullës fiskale e cila kufizon deficitin e përgjithshëm në 2% të BPV duke ndërmarrë masa për përmirësimin e strukturës së shpenzimeve buxhetore përmes reduktimit të shpenzimeve rrjedhëse jo-produktive dhe krijimin e hapësirës për projekte zhvillimore.
- Qeveria është e përkushtuar të përcjellë një **politikë të matur të punësimit dhe pagave**, politikë kjo të cilën synon ta rregullojë përmes vendosjes së një kornize ligjore (siç është Ligji për Paga). Në këtë kontekst Qeveria është e përkushtuar të kufizojë punësimin në atë shkallë që është e nevojshme për ofrimin e të mirave dhe shërbimeve publike në mënyrë efikase dhe efektive. Për më shumë, Qeveria ka prezantuar edhe një mekanizëm të bazuar në rregulla ku specifikohet se rritja e faturës së pagave të sektorit publik lidhet me rritjen e BPV nominale që ka për qëllim ndërlidhjen më të mirë të rritjes së pagave të sektorit publik me produktivitetin.
- Qeveria është gjithashtu e përkushtuar të implementojë një **politikë të qartë të mbrojtjes sociale** në mënyrë që përmes saj jo vetëm të përkrahen shtresat më të ndjeshme të popullsisë, por edhe të inkurajohet punësimi, të sigurohet qëndrueshmëri fiskale dhe të mundësohet administrim i shpejtë dhe efikas i këtyre shpenzimeve. Kështu, Qeveria synon që të ruajë bazën e nxitësve të domosdoshëm për rritje të qëndrueshme ekonomike dhe punësim.
- Qeveria e Kosovës është po ashtu e përkushtuar që të përmbushë obligimet dhe planet zhvillimore të organizatave buxhetore, me theks në masat që lidhen drejtpërdrejtë me zhvillimin ekonomik të vendit. Duke marrë parasysh vështirësitë ekzistuese të larta strukturore me të cilat përballet ekonomia, qeveria ka ndryshuar Ligjin për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (LMFPP) për të miratuar klauzolën e investimeve e cila lejon shpenzimet shtesë (mbi deficitin prej 2% të përcaktuar me ligj) për projektet infrastrukturore me ndikim në zhvillim ekonomik, me kusht që ato të financohen nga institucione financiare ndërkombëtare. Në këtë linjë, Qeveria është e angazhuar të zbatojë programin e reformave strukturore të përcaktuara në dokumentet e saj strategjike.

Këto elemente trajtojnë të gjitha organizatat buxhetore në mënyrë të barabartë, prandaj është i domosdoshëm avancimi i bashkëpunimit në nivel të Qeverisë në mënyrë që të mund të përcillet agjenda e zhvillimit ekonomik të vendit duke ruajtur stabilitetin makro-fiskal.

Në rastin e sektorëve të mjedisit, transportit dhe energjisë, vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet kërkesave për bashkë-financim për projektet prioritare në kuadër të Listës së Projekteve Prioritare. Në mënyrë të ngjashme, organizatat buxhetore që i takojnë sektorëve të mjedisit, transportit dhe energjisë duhet të kujdesen që bashkë-financimi i mjaftueshëm të jetë i siguar për projektet prioritare të infrastrukturës që do të fillojnë ose do vazhdojnë në vitin 2017 e tutje.

Për këtë qëllim, organizatat buxhetore duhet të vlerësojnë mundësitë për mbylljen e programeve dhe projekteve që nuk janë më prioritete kryesore të Qeverisë. Theksi gjithashtu duhet të vihet në përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të shpenzimeve. Mundësitë për të zgjeruar dhe për të përmirësuar performancën ekzistuese të programeve në masë të madhe do të duhet të financohen brenda ndarjeve (alokimeve) ekzistuese. Për këtë arsye, organizatat buxhetore duhet të identifikojnë burimet brenda skenarëve bazë të tyre nga ato fusha me performancë jo të mirë ose që nuk janë në përputhje të mjaftueshme me prioritetet e nivelit të lartë të Qeverisë.

Aty ku është e nevojshme, Komisioni për Planifikim Strategjik dhe Qeveria mund të rekomandojnë rialokimin e shpenzimeve në mes të grupeve të funksionit apo organizatave buxhetore, ose të marrë masa të tjera për të financuar prioritetet urgjente, gjithnjë duke pasur si prioritet ruajtjen e qëndrueshmërisë fiskale të vendit.

1.2 Parimet themelore

Procesi i përgatitjes së parashikimit të shpenzimeve për 2017-2019 udhëhiqet nga parimet e mëposhtme, të cilat marrin parasysh vlerësimin e kërkesave buxhetore për financim gjatë procesit buxhetor, ku parashikimi i shpenzimeve mbahet brenda kufirit agregat të parashikuar në kufijtë indikativë të KASH 2016–2018 për 2017.

- Rialokimi i fondeve ka pasur për qëllim:
 - Përputhjen më të madhe me politikat prioritare të Qeverisë të dhëna në Strategjinë Kombëtare për Zhvillim (SKZH) 2016-2021, Programin e Reformave Ekonomike (ERP) 2016-2018, Marrëveshjen për Stabilizim-Asociim ndërmjet Kosovës dhe BE-së, si dhe Programin e Qeverisë 2015-2018. Udhëzimet për prioritetet specifike janë dhënë më poshtë;
 - Alokimin e shpenzimeve të cilat janë më efektive në realizimin e objektivave të politikave të Qeverisë;
 - Arritjen e vlerës më të madhe për fondet e shpenzuara duke realizuar synimet specifike prioritare, nëpërmjet zhvendosjes së fondeve drejt prioritetëve të nivelit të lartë;
 - Ndërlidhjen me financimin e jashtëm i ofruar përmes IPA II dhe kanaleve të tjera;

1.3 Fushat Prioritare

Komisioni për Planifikim Strategjik paraqet deklaratën e mëposhtme të prioritetëve në lidhje me KASH 2017-2019. Çdo prioritet është qëllimisht i gjerë dhe i thjeshtë, bazuar në Strategjinë Kombëtare për Zhvillim 2016-2021, Programi për Reforma Ekonomike 2016, Marrëveshjen e Stabilizim-Asociimit ndërmjet Kosovës dhe BE-së dhe dokumente të tjera prioritare të ndërlidhura, duke iu mundësuar organizatave buxhetore një masë të fleksibilitetit për të përcaktuar strukturën më të përshtatshme dhe nivelet më adekuate të financimit për të arritur këto qëllime¹.

Gjatë përgatitjes dhe dorëzimit të kërkesave të tyre buxhetore për 2017 me parashikimet për periudhën afatmesme (2017-2019), nga organizatat buxhetore pritet të tregojnë se si plani i tyre buxhetor i përgjigjet prioritetëve të Qeverisë të paraqitura më poshtë. Kundrejt prioritetëve të dhëna, organizatat buxhetore inkurajohen që të përmirësojnë efikasitetin në shpenzime përmes rialokimit brenda kufijve ekzistues.

1.3.1 Kapitali Njerëzor

Sektori buxhetor bartës: **Arsimi**

me sektorët përcjellës: **Shëndetësia, Çështjet sociale**

Ekonomia e një vendi bazohet në masë të madhe në kapitalin njerëzor, prandaj edhe Qeveria e Kosovës ka vendosur si prioritet të lartë mbështetjen e zhvillimit të kapitalit njerëzor. Politikat e vendeve në zhvillim nuk duhet të kufizohen vetëm në rëndësinë e ekzistimit të infrastrukturës apo burimeve natyrore, por edhe në zhvillimin e një fuqie punëtore të aftë e cila mund t'i përballojë nevojat dhe kërkesat e një tregu të konkurrueshëm duke arritur të luaj rol in e një motori të qëndrueshëm për zhvillim.

Prandaj, Qeveria e Kosovës planifikon të mbështes këtë fushë duke filluar nga:

Rritja e përfshirjes së fëmijëve në institucionet parashkollore. Zgjidhja e nivelit të ulët të regjistrimit në këtë fushë do të mundësojë sukses më të mirë në nivelet më të larta të arsimit, do të ulë pabarazinë dhe do të rrisë pjesëmarrjen e grave në tregun e punës.

Përmirësimi i cilësisë së mësimdhënies në arsimin fillor dhe të mesëm, si një parakusht për performancë më të mirë të sistemit të arsimit dhe rritja e aftësive të rinjve për tregun e punës. Ky synim do të adresohet nëpërmjet optimizimit të numrit të mësimdhënësve dhe rritjes së aftësive të fuqisë punëtore të arsimit, duke zgjeruar kurrikulën e re dhe modernizuar mjetet të mësimdhënies në përputhje me rrethanat.

Forcimi i mekanizmave të llogaridhënies dhe certifikimit në sistemin arsimor në mënyrë që shkollat dhe mësimdhënësit të mbahen përgjegjës dhe të shpërblehen për cilësinë e punës së tyre, që do të ndihmojë në përmirësimin e cilësisë së arsimit;

¹ Aktivitetet specifike në lidhje me këto prioritate mund të gjenden në SKZH 2016-2021 dhe PRE 2016.

Krijimi i kornizës së politikave për *përsheptimin e krijimit të kapaciteteve për hulumtim dhe inovacion* me fokus në sektorët prioritarë të politikës industriale, si dhe partneriteti i përmirësuar ndërmjet institucioneve kërkimore publike dhe Qeverisë.

Gjithashtu, synohet që të bëhen lehtësime në përfshirjen e diasporës sonë, përfshirë edhe atë në sektorin e arsimit; fuqizimin e rolit të partnerëve social në zhvillimin e politikave socio-ekonomike të vendit në mënyrë që t'i përmirësojmë kushtet e punës dhe zvogëlojmë punësimin joformal në Kosovë. Vazhdimin e punës drejt krijimit të një sistemi të qëndrueshëm të financimit për sektorin e shëndetësisë, e cila do të rezultojë në Fondin e Sigurimeve Shëndetësore Publike. Dhe e fundit por jo më pak e rëndësishme, do të vazhdohet me zhvillimin e infrastrukturës sportive dhe pjesëmarrjen e të rinjve në aktivitete sportive, duke përfshirë aktivitetet gjatë shkollimit në të gjitha nivelet.

1.3.2 Qeverisja e Mirë dhe Sundimi i Ligjit

Spektori buxhetor bartës: **Drejtësia**

me sektorët përcjellës: **Qeverisja e përgjithshme, Financat Publike**

Qeveria e Republikës së Kosovës është e përkushtuar drejt krijimit të një ekonomie funksionale të tregut dhe për këtë nevojitet të kemi siguri juridike dhe institucione efikase në ofrimin e shërbimeve. Në mënyrë që të plotësojmë obligimet e vendit për zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit, në bashkëpunim me partnerët zhvillimor do të vazhdoj zbatimin i modernizimit të administratës publike, ku në fokus do të jenë qytetarët, bizneset dhe shoqëria civile. Planet tona për ndërtimin e një shteti efikas dhe efektiv në këtë mënyrë lidhen në tërësi me programin e reformave tona sociale dhe ekonomike, duke iu referuar prioritetëve të SKZH-së si në vijim:

rritjes së efikasitetit të gjykatave për zgjidhjen e rasteve, përmirësimin e mëtutjeshëm të ofrimit të shërbimeve për bizneset dhe qytetarët nëpërmjet krijimit të një sistemi të integruar informativ për shërbimet e administratës publike, kalimi prej tatimit në kufi drejt tatimit brenda Kosovës. Kjo do të arrihet me shkrirjen e Administratës Tatimore me Doganat që do të mundësojë menaxhim më efektiv, ulje të kostove operative, ulje të nivelit të informalitetit dhe favorizim të bizneseve formale.

Fuqizimi i sistemit të drejtave pronësore krijon siguri juridike për investitorët dhe do t'ju mundësojë qytetarëve dhe bizneseve t'i përdorin pronat e tyre si kolateral për qasje në financa dhe për zhvillimin e aktiviteteve ekonomike.

Përmirësimi i efikasitetit dhe funksionimi i sistemit të inspektimeve shtetërore, përfshirë edhe adresimin e informalitetit dhe kosto minimale administrative për bizneset. Inspektimet më efikase dhe më të koordinuara do të rezultojnë në uljen e shpenzimeve për inspektime, uljen e numrit të inspektimeve të panevojshme dhe arbitrare, si dhe do të bëjë që puna e institucioneve publike dhe kompanive private të jetë në përputhje me ligjin.

Zvogëlimi i pengesave administrative për dhënien e licencave dhe lejeve për bizneset do të

ndihmojë në përshpejtimin e procedurave të aplikimit dhe eliminimin e rregullave të tepërta për bizneset.

Vlerësimi i rregullt i politikave dhe masave rregulluese para se ato të miratohen, në mënyrë që ligjet dhe politikat e miratuara të mos kenë pasoja të paparashikuara dhe resurset e shtetit apo investimet private të mos shpenzohen jo-racionalisht.

1.3.3 Industritë konkurruese

Sektori buxhetor bartës: **Çështjet Ekonomike**

me sektorët përcjellës: **Qeverisja e Përgjithshme, Bashkëpunimi Ndërkombëtar**

Qeveria e Kosovës do të vazhdojë të përkrahë ndërmarrësit e rinj, ndërmarrjet ekzistuese, si dhe investitorët potencial të jashtëm. Kjo përkrahje do të përcillet me një qasje të re dhe inovative e cila do t'i mundësojë bizneseve të zhvillohen në mënyrë më solide dhe me qasje më të mirë në financa. Sektori privat do të ofrojë impulsin kryesor për rritje të shpejtë dhe të qëndrueshme ekonomike, krijimin e vendeve të punës dhe sjelljen e kapitalit të jashtëm.

Rrjedhimisht, synohet që të bëhet rivitalizimi i plotë i Trepçës, përmes riorganizimit dhe ristrukturimit që do të ndikojë në uljen e deficitit tregtar të Kosovës, duke gjeneruar të ardhura që do të kenë ndikim pozitiv në shumë industri të tjera duke krijuar edhe vende të reja pune. Po ashtu Qeveria e Republikës së Kosovës angazhohet për investimin e mjeteve të Fondit të Privatizimit në asete strategjike të ekonomisë, e cila planifikohet që të bëhet përmes investimit të mjeteve prej ish-ndërmarrjeve sipas parimit “të zëvendësimit të asetit me aset”. Gjithashtu, mbetet përkushtim lehtësimi i qasjes në financa për ndërmarrjet kosovare, e cila do t'ju mundësojë ndërmarrjeve të kenë mundësi për marrjen e kredive me normë më të ulët interesi dhe kërkesë më të vogël për kolateral përmes mekanizmit të garantimit të kredive.

Konsiderojmë si fushë me prioritet të lartë rritja e nivelit të Investimeve të Huaja Direkte (IHD) dhe atyre të diasporës, të cilat do të ndihmojnë që ekonomia e Kosovës t'i mbulojë nevojat e saj për financim, të sigurojë transferim të teknologjisë dhe aftësive, dhe të ulë deficitin tregtar. Gjithashtu, mbështetje për ndërmarrjet në krijimin e lidhjeve ndërmjet ndërmarrjeve dhe grupimeve industriale të përafërta (sektorët e shërbimeve, bujqësisë dhe industrisë), që do të ndihmojë në forcimin e lidhjeve ndërmjet industrive, krijimin e ndërmarrjeve të reja të mbështetura mbi ato të vjetrat, si dhe inovacionin përmes lidhjes me punën kërkimore.

Për më shumë, synohet që të lehtësohet tutje shfrytëzimi i potencialit mineral të Kosovës në funksion të zhvillimit ekonomik, e cila do të mundësojë rritjen e ndërmarrjeve ekzistuese dhe krijimin e ndërmarrjeve të reja që do të mundësojnë rritje më të madhe ekonomike.

Përveç kësaj, ne presim nga Organizatat Buxhetore të marrin parasysh edhe prioritetet e tjera nën Shtyllën e Industrive Konkurruese të SKZH-së:

Përmirësimi i standardeve të cilësisë dhe kalimi në aktivitete me vlerë më të lartë të shtuar, që do të ndihmojë bizneset të prodhojnë produkte më të sofistikuara dhe më të shtrenjta, të përshtatshme për eksport, duke i rritur të ardhurat si për vete po ashtu edhe për ekonominë.

Qeverisje e mirë dhe performancë e kënaqshme e korporatave me aksione shtetërore. Kjo masë prioritare do të mundësojë rritjen e efektivitetit dhe kontributit të ndërmarrjeve në pronësi shtetërore në ekonomi, rritjen e vlerës së tyre dhe rritjen e të ardhurave për buxhetin e shtetit.

Zgjidhja e çështjes së tokave bujqësore të fragmentuara apo rregullimin e tokave bujqësore, që do të rezultojë me rritjen e madhësisë mesatare të fermave dhe sipërfaqes së parcelave, si dhe rritjen e prodhimtarisë bujqësore për shkak të ekonomisë së shkallës.

1.3.4 Infrastruktura

Sektori buxhetor bartës: Çështjet Ekonomike

Qeveria është zotuar për të ofruar infrastrukturën publike të nevojshme për krijimin e një mjedisi më të mirë për biznes. Furnizimi i qëndrueshëm me energji dhe ujë, si dhe lidhja e transportit me korridoret regjionale dhe evropiane do të krijojnë mjedis më të mirë për sektorin privat. Për bizneset bashkëkohore infrastruktura teknologjike është e domosdoshme për të rritur produktivitetin dhe ulur kostot operative. Kjo vlen edhe për sektorin e bujqësisë e cila ka nevojë për infrastrukturë përcjellëse, siç është ajo e ujitjes. Por të gjitha këto duhet të bëhen në harmoni të plotë dhe duke shfrytëzuar burimet natyrore në mënyrë sa më racionale, nëpërmjet balancës në mes të nevojave të menjëhershme ekonomike dhe qëndrueshmërisë mjedisore.

Për këtë fushë prioritare fokusi do të jetë në këto masa:

Furnizimi i qëndrueshëm me energji për qytetarët dhe bizneset, krijimi i një klime të përshtatshme për investime dhe ulja e deficitit tregtar do të arrihen nëpërmjet rritjes së kapacitetit vendor të prodhimit të energjisë elektrike nga linjiti dhe burimet e ripërtërishme. Qeveria e Republikës së Kosovës mbetet e përkushtuar në vazhdimin e zgjerimit të konektivitetit me rajonin për të mundësuar optimizimin e sistemit, që do të ketë si rrjedhojë furnizim më të qëndrueshëm, të pandërprerë dhe më të lirë me energji elektrike, sidomos në kohët e pikut të konsumit. Kjo po ashtu nënkupton ulje të shpenzimeve të qytetarëve dhe bizneseve. Gjithashtu, synojmë përmirësimin e infrastrukturës mbështetëse për prodhimtarinë bujqësore që do të ndihmojë në uljen e kostos së produkteve bujqësore, rritjen e produktivitetit dhe të ardhurave për fermerët, si dhe lehtësimin e punës së industrisë agro-përpunuese.

Qeveria e Republikës së Kosovës mbetet e përkushtuar në përfundimin e akteve kryesore ndërkombëtare dhe rajonale rrugore si dhe linja ndërkombëtare hekurudhore për të mundësuar qarkullim më të shpejtë dhe më të lirë të qytetarëve dhe mallrave, duke ulur kostot dhe distancat e transportit të njerëzve dhe mallrave brenda dhe jashtë Kosovës. Kjo do të lehtësojë për bizneset plasimin e mallrave në tregjet lokale dhe ndërkombëtare, ndërsa modernizimi i rrjetit hekurudhor ndërkombëtar do të ndihmojë sektorin e eksportit të minerareve dhe mallrave bujqësore.

Gjithashtu, shtrirja e infrastrukturës së teknologjisë informative do të bëjë që të ulen kostot operacionale të cilat do të mundësojnë rritje të investimeve si dhe rritje të inovacionit. Kjo masë synon krijimin e Këshillit Nacional për TI, mbështetjen e bizneseve kosovare të fushës së TI (përmes Fondit për Punësim dhe Zhvillim) për të eksportuar shërbime jashtë vendit si dhe biznese

të tjera për të përparuar proceset e punës nëpërmjet përdorimit të TI. Qeveria e Republikës së Kosovës gjithashtu synon edhe miratimin e standardeve ndërkombëtare përkatëse të TIK-ut për institucionet publike dhe bizneset; zbatimin e Programit për Ekonominë Digjitale të Kosovës – KODE (përmes skemës për TIK në Fondin për Punësim dhe Zhvillim).

Përveç kësaj, ne presim nga Organizatat Buxhetore të marrin parasysh edhe prioritetet e tjera në kuadër të Shtyllës së Infrastrukturës të SKZH-së:

Aplikimi i masave të efikasitetit për konsumin e energjisë do të ulë konsumin e brendshëm të energjisë e me këtë edhe shpenzimet financiare, duke mundësuar rritje të investimeve dhe ndikim më të vogël në mjedis. Po ashtu, prioritet është edhe shfrytëzimi racional i burimeve të ripërtërishme të energjisë, që do t'i ndihmonte Kosovës të përmbush zotimet e saja ndërkombëtare si dhe do të kontribuonte në sigurinë energjetike në vend, e me këtë në përmirësimin e klimës së të bërit biznes, në rritjen e investimeve dhe rritjen ekonomike. Gjithashtu, përdorimi i burimeve të ripërtërishme të energjisë do të sigurojë që rritja ekonomike e vendit të jetë më e qëndrueshme dhe më e vëmendshme ndaj pasojave në natyrë.

Racionalizimi i përdorimit të ujit dhe rritja e kapaciteteve prodhuese dhe shpërndarëse. Kjo do të bëjë që rritja e industrive të Kosovës dhe e kërkesës për ujë të shkojë paralelisht me rritjen e resurseve ujore në dispozicion, duke siguruar furnizim të rregullt me ujë për bizneset dhe qytetarët.

Sigurimi i përdorimit të qëndrueshëm të pyjeve të Kosovës. Kjo do të bëjë që pyjet e Kosovës të mos degradohen dhe të shkaktohen pasoja në ekosistem, dhe që industria në Kosovë të ketë furnizim të qëndrueshëm dhe të parashikueshëm.

Menaxhimi më i qëndrueshëm i mbeturinave, nënkupton që mbetjet prej konsumit të mos e dëmtojnë mjedisin dhe të rikthehen për prodhim industrial, duke gjeneruar ndërkohë punësim dhe ulje të kostove për industritë prodhuese.

1.3.5 Integrimi Evropian, politika e jashtme dhe çështjet e sigurisë

Sektori buxhetor bartës: **Bashkëpunimi Ndërkombëtar**

Përgjatë periudhës së planifikimit Qeveria e Republikës së Kosovës mbetet e fokusuar në këto fusha:

Zbatimi i Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit me BE-në është i një rëndësie të madhe për Republikën e Kosovës. Organizatat buxhetore do t'i prioritetizojnë veprimet e tyre, veçanërisht ato që janë në kuadër të shtyllave të SKZH-së të përcaktuara më sipër, që përfshijnë zotimet e rëndësishme afatshkurtra dhe afatmesme (2017-2019) të MSA-së;

Veprimet që synojnë përmbylljen e procesit të liberalizimit të vizave do të trajtohen si prioritet të larta;

Në mënyrë të ngjashme, prioritetet do të jenë edhe veprimet që kanë për qëllim maksimizimin e

përdorimit të fondeve të BE-së, si pjesë e Instrumentit të Asistencës së Para-anëtarësimit (IPA), sidomos përkrahja buxhetore nga BE dhe Korniza për Investime në Ballkanin Perëndimor, si dhe partnerët e tjerë zhvillimorë.

Prioritizimi në procesin afatmesëm buxhetor

Përgjatë përgatitjes së planifikimeve buxhetore afatmesme kjo Deklaratë e Prioriteteve Afatmesme shërben për të ofruar orientimin e financimit të iniciativave të reja dhe në përgjithësi shpërndarjes së hapësirës fiskale (shpenzimeve të lejuara sipas parashikimeve të të hyrave dhe deficitit të lejuar buxhetor sipas rregullës fiskale). Të gjitha iniciativat e reja duhet të inkorporohen brenda kufijve ekzistues buxhetor.

Ndërlidhja në mes fushave prioritare dhe planifikimit buxhetor është bërë në pajtim me sektorët buxhetor përkatës mbi të cilat bie barra e implementimit të fushave prioritare.

Si rezultat, në rast të zgjerimit apo ngushtimit eventual të hapësirës fiskale gjatë periudhës së ardhshme afatmesme, prioritet duhet t'u jepet sektorëve buxhetor në vijim:

1. Çështjet Ekonomike
2. Arsimi
3. Drejtësia / Qeverisja e përgjithshme
4. Bashkëpunimi Ndërkombëtar.

PJESA E DYTË

2. KORNIZA MAKROEKONOMIKE

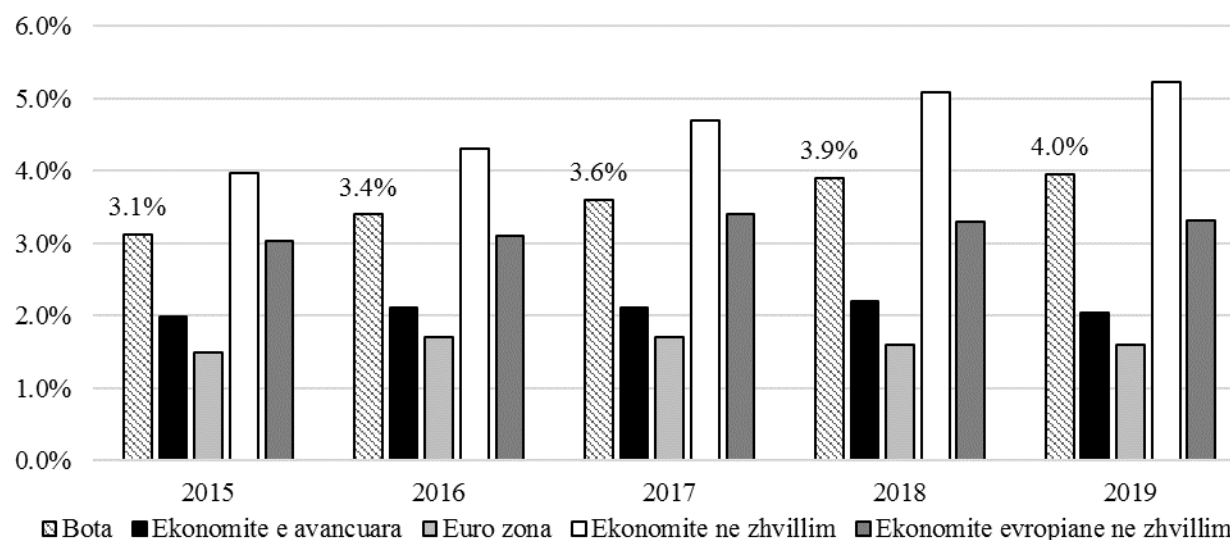
2.1 Ambienti i Jashtëm Ekonomik

Ekonomia globale u rrit me 3.1% në vitin 2015, përcjellë me diferenca të konsiderueshme mes regjioneve. Rimëkëmbja tek ekonomitë e avancuara po ndiqet me një stagnim relativ (që po zgjatë tash e disa vite) tek ekonomitë në zhvillim. Kjo kryesisht për shkak të perspektivës më të dobët për disa prej këtyre të fundit si dhe për eksportuesit e naftës.

Sa i përket periudhës afatmesme, zhvillimet po përcillen me kujdes, veçanërisht kur kemi të bëjmë me çmimet, duke qenë se gjendemi në një periudhë të karakterizuar me rënie çmimesh, e për pasojë edhe më pak rrjedhë të kapitalit drejtë ekonomive në zhvillim gjë që ushtron presion tek valutat e tyre.

Të gjitha këto rezultojnë në tregje më të pasigurta financiare, ku sipas FMN-së stagnimi tek ekonomitë në zhvillim lë të kuptohet se nuk bëhet fjalë vetëm për goditje specifike tek shtetet përkatëse, por se ka elementë afatgjatë (dhe afatmesëm) me ndikim në këtë situatë, të tilla si: “rritje më e ulët e produktivitetit, pasoja të krizës tek disa nga shtetet (nivele të larta borxhi, rënie investimesh), tranzicione demografike, përshtatje me periudhën pas bum-it kreditor dhe investiv (veçanërisht në Kinë)”.

Grafiku 1. Rritja reale e BPV-së, në %²

Burimi: FMN WEO Database

² Vlen të theksohet se në Janar 2016, FMN bëri një rishikim të këtyre shifrave, duke ulur normat e rritjes për 0.2% për vitet 2016 dhe 2017, duke rezultuar në normat që janë paraqitur në këtë grafik. Rishikimi vjen si pasojë e vlerësimit se perspektiva për periudhën afatmesme është më e dobët se sa që ishte vlerësuar në kohën e publikimit të Databazës WEO (Tetor 2015); <http://ëëë.imf.org/external/pubs/ft/ëëo/2016/update/01/>

Rënia e çmimit të naftës vlerësohet të ketë ardhur si pasojë e ofertës së qëndrueshme, vazhdimësinë e së cilës pritet ta ndihmojë edhe marrëveshja nukleare me Republikën e Iranit. Çmimet e metaleve po ashtu kanë shënuar rënie, kryesisht si pasojë e ngadalësimit të nivelit të investimeve në industrinë që shfrytëzon këtë mall (me theks të veçantë në Kinën).

Kjo periudhë me të cilën bota u ballafaqua gjatë 2015, me pasoja edhe për periudhën afatmesme, mund të shërbejë për të ilustruar ndikimin e çmimeve (dhe normave të këmbimit) në raportet mes regjioneve përballë rritjes ekonomike; edhe pse ekonomitë në zhvillim patën zhvlerësim të valutave të tyre (si pasojë e normave fleksibile të këmbimit) gjë që stimulon eksportet e tyre, ekonomitë e avancuara gëzojnë valuta që u nënshtrohen normave të këmbimit përgjithësisht jo-fleksibile, prandaj transferi i kapitalit prej tyre në drejtim të ekonomive në zhvillim vazhdon të jetë i ngadaltë. Kështu, vlerësohet se nevojiten përpjekje shtesë nga ana e akterëve vendim-marrës për të ndikuar në rimëkëmbjen e ekonomisë në nivel botëror.

Në periudhën afatmesme, politikë-bërësit po fokusohen në rritjen e prodhimit potencial por edhe atij faktik përmes 'reformave strukturore dhe atyre që mbështesin kërkesën'. Këtu bëhet fjalë për politikë monetare të përshtatur (në rastin e ekonomive të avancuara), lehtësime në përshtatjet në tregun e punës, kujdes i shtuar në trajtimin e pasojave të borxhit, si dhe uljen e barrierave të qasjes në tregje.

Shume shtete veç kanë filluar implementimin e reformave në fjalë, ku për periudhën 2017-2019 në nivel global ekonomia vlerësohet të rritet me 3.8% në mesatare.

2.2 Zhvillimet e Fundit Ekonomike në Kosovë

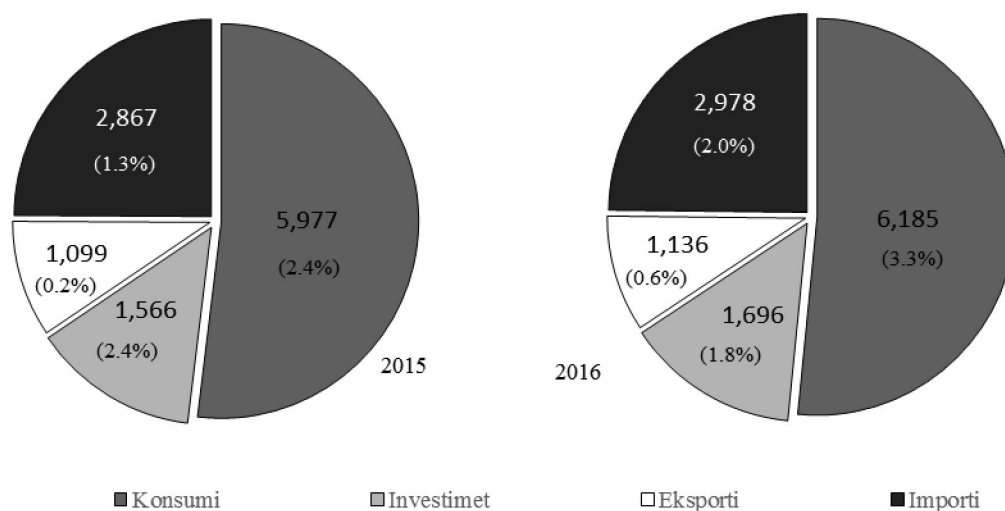
Ekonomia kosovare vlerësohet të jetë rritur me një normë reale prej 3.6% në vitin 2015, një rritje e konsiderueshme krahasuar me vitin paraprak (1.2%³).

Fillimi i vitit 2015 solli një rimëkëmbje që erdhi si pasojë e rritjes së ndjenjës së sigurisë tek agjentët ekonomik lidhur me ambientin, e shtyrë ndër të tjera edhe nga një Program Qeverisës i artikuluar qartë që në fillim të marrjes së mandatit në fund të vitit 2014.

Përderisa viti 2015 u manifestua me rimëkëmbje krahasuar me shifrat që pamë në 2014-ën (si pasojë e situatës politike në vend pas zgjedhjeve), viti 2016 pritet të shpaloset si vazhdimësi e rritjes së aktivitetit ekonomik në të gjithë sektorët e ekonomisë.

³ Kjo është shifra e fundit zyrtare për rritjen e BPV-së në vitin 2015, ndryshim ky nga shifra prej 0.9% që u dha fillimisht nga ASK; diskrepancë që erdhi si pasojë e publikimit të BPV-së në kuartale për herë të parë nga ASK, pas të cilës gjë pati nevojë për ri-vlerësim

Grafiku 2. Struktura e BPV-së, në vlera nominale (milionë euro)

Grafiku 2 tregon strukturën e BPV-së për vitin 2015 dhe 2016, prej ku shohim se konsumi vazhdon të jetë komponenti me ndikimin më të madh në BPV. Vlerësohet se në vitin 2016 konsumi do të shënojë mbi 6 miliardë euro, për tu pasuar nga importi me afro 3 miliardë euro, ngjashëm me vitin 2015.

Rritja e **konsumit** vlerësohet të vijë kryesisht nga konsumi privat, një vlerësim ky që merr parasysh vazhdimin e trendit rritës të dërgesave nga diaspora dhe rritjen e kredive (konsumuese) gjatë këtij viti, trend ky që po vijon edhe përgjatë muajve të parë të vitit 2016. Gjatë vitit 2015 kreditë e reja kapën vlerën prej 108 milionë euro⁴ në fund të vitit 2015, apo 11% më tepër se në vitin 2014. Prej tyre, 25% ishin kredi konsumuese ndërkaq 24% kredi investuese në sektorin e Shërbimit. Kreditë e reja, në këtë të fundit, shënuan rritje prej 29% në krahasim me vitin 2014 duke arritur vlerën prej 259 milionë euro deri në dhjetor të 2015-tës.

Investimet po ashtu pritet të shënojnë rritje të lehtë, të shtyra jo vetëm nga ato private por edhe nga investimet publike, si pasojë e avancimit të projekteve infrastrukturore me një tempo më të shpejtë që veç filloi përgjatë vitit 2015. Sipas BQK-së, kreditë në total në ekonominë kosovare në fund të vitit 2015 kapën vlerën prej 1.3 miliardë milionë euro⁵, një rritje prej 6% krahasuar me vitin paraprak. Prej këtyre, më së shumti kredi u dhanë për sektorin ‘Tregtia me shumicë dhe pakicë’, pasuar nga sektori i Prodhimit dhe ai i Ndërtimitarisë. Vlen të ceket se në krahasim me vitin 2014 në sektorin e Prodhimit pati rritje të kredive prej 7% (për të arritur në 164 milionë euro në fund të 2015-ës).

Shohim se ka një rritje të lehtë të **eksportit** të mallrave dhe shërbimeve nga viti 2015 në 2016, por me një bazë që vazhdon të jetë relativisht e ulët, rreth 1 miliardë euro. Në këtë kontekst është e rëndësishme të përmendim se reformat që ka ndërmarrë qeveria gjatë vitit 2015, e që kanë për

⁴ Të dhëna jo-kumulative, fundi i vitit 2015

⁵ Të dhëna kumulative, fundi i vitit 2015

qëllim përkrahjen e prodhimit vendor, kanë ndikimin fillestar në zëvendësimin e **importit**. Ndërkaq, në periudhën afatmesme, pritet që gama e produkteve që Kosova eksporton të jenë më të shumëllojshme, ashtu që në të ardhmen rritja e eksportit të jetë e qëndrueshme.

Viti 2015 pa më tepër amandamentimet e nevojshme në ligjet që lidhen me ndryshimet tatimore që u bënë për të mundësuar lehtësira për prodhimin vendor, prandaj efekti i tyre filloi të ndjehet vetëm duke shkuar nga pjesa e dytë e vitit. Ndërkaq, në vitin 2016 pritet që agjentët ekonomik të fillojnë të shfrytëzojnë këto lehtësira në mënyrë më intensive duke bërë që ndikimi i tyre të ndjehet më shumë gjatë vitit 2016. Kështu, vlerësohet se rritja reale e BPV-së për vitin 2016 të shënojë 3.8%, nivel ky i përafërt me atë të vitit paraprak. Është e kuptueshme se për t'u manifestuar efekti i plotë i ndryshimeve tatimore nevojitet kohë, prandaj ndikimi më i dukshëm do të vijë në pah duke shkuar nga periudha afatmesme 2017-2019.

Vlerësimet për vitin 2016 marrin parasysh (megjithëse në mënyrë konzervative) ndikimin e ndryshimeve tatimore të nisura në vitin 2015 lidhur me përkrahjen e prodhimit vendor, siç janë; lirimet për linjat e prodhimit, lirimet për inputin në procesin e prodhimit, lirimet në pajisjet e TI-së, përshkallëzimin e TVSH-së, etj. Këto ndryshime janë disenjuar ashtu që të jenë komplementare me iniciativat ekzistuese të qeverisë lidhur me përkrahjen e prodhimit vendor, siç është rasti me subvencionet në bujqësi. Këto të fundit do të vazhdojnë të jenë mbështetje e rëndësishme për prodhuesit bujqësor në vend, prandaj kjo skemë do të vazhdojë të përkrahë ndërmarrësit dhe kompanitë edhe në vitet në vijim. Qeveria është e përkushtuar që menaxhimi dhe monitorimi i kësaj skeme, element përcaktues i suksesit të skemës, të përmirësohet çdo vit.

Sa i përket çmimeve, viti 2015 u përmyll me deflacion prej 0.5%, ndërkaq për vitin 2016 vlerësohet se do të ketë inflacion të lehtë prej 0.2%. Kjo reflekton lëvizjet në çmimet globale të produkteve ushqimore (të cilat përcaktojnë pjesën më të madhe të lëvizjes së çmimeve në Kosovë), por edhe naftës e derivateve të cilat pritet që të vazhdojnë trendin rënës edhe në vitin 2016.

2.3 Perspektiva Afatmesme Makroekonomike

Sektori Real

Në vitet e fundit, Kosova ka gëzuar një normë mesatare të rritjes së BPV-së ndër më të lartat në rajon. Indikatorët kryesor makroekonomik tregojnë se ekonomia e Kosovës u rimëkëmb, e mbështetur jo vetëm nga përmirësimi i kreditimit në përgjithësi dhe ngritja e sigurisë së investitorëve dhe agjentëve tjerë ekonomik, por edhe nga përmirësimi i ambientit ekonomik në eurozonë. Vërehet rritje e investimeve, gjë që pritet të ndikojë në rritjen ekonomike në periudhë afatmesme, e përcjellë nga një rritje e lehtë e konsumit dhe importit. Iniciativat e fundit të lehtësirave tatimore për prodhuesit pritet të trajtojnë çështjen e kostos së lartë të financimit duke stimuluar kështu rritjen e prodhimit vendor në vitet në vijim. Si rezultat, bazuar në supozimet bazë, vlerësohet se ekonomia do të rritet me një normë prej afro 4% në mesatare për periudhën 2017-2019.

Konsumi total, që përbën më se 80% të të ardhurave të disponueshme, pritet të rritet me një normë reale prej rreth 3% gjatë kësaj periudhe afatmesme, duke kontribuar me 3.1 pika të përqindjes në rritjen e BPV-së.

Përderisa remitancat dhe rritja e pagave të sektorit publik⁶ po vazhdojnë të shtyjnë konsumin e përgjithshëm, konsumi privat vlerësohet të përfitojë nga rritja e pritur e kredive konsumuese, prandaj vlerësohet se pothuajse i tërë kontributi i konsumit në BPV vjen nga ai privat. Megjithatë, tkurrja e lehtë e shpenzimeve qeveritare pritet të kundërveprojë me efektin pozitiv të përmendur më sipër në raport me ndikimin në konsumin total, ku konsumi publik (qeveritar) pritet të bie me 0.7% në mesatare përgjatë 2017-2019.

Gjatë vitit 2015 Qeveria e Kosovës, në marrëveshje me FMN-në, prezantuan të ashtuquajturën 'klauzola e investimeve'; një mundësi që lejon shpenzime shtesë mbi deficitin prej 2% të BPV-së të lidhura me projektet zhvillimore me ndikim në rritjen ekonomike të financuar nga IFN-të. Krahas kësaj, Qeveria ka ecur përpara edhe me reformat tatimore të nisura në 2015-ën; lirimin e inputeve dhe linjave të prodhimit nga TVSH-ja në kufi, në ndërkohë që po punohet në vazhdimësi në reformat e të bërit biznes.

Kutia 1. Projektet që parashihet të financohen përmes Klauzolës së Investimeve

Vlen të theksohet se me konceptin 'klauzola për investime' më saktësisht nënkuptohet:

'Relaksimi i Rregullës Fiskale që kufizon deficitin buxhetor, dhe rrjedhimisht edhe huamarrjen për financim të projekteve të investimeve publike (...) që do të bënte të mundur që Qeveria të futet në negociim me IFN dhe donatorë për financim të projekteve kapitale me rëndësi publike, që direkt dhe indirekt do të ndikojnë në zhvillimin e sektorit privat'

... ku 'Rregulla Fiskale' i referohet një amandamentimi të Ligjit për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësi (LMFPP) pas programit të vitit 2012 me FMN-në, ku sipas këtij kufizimi shpenzimet e përgjithshme të Qeverisë nuk mund të tejkalojnë shumën e vlerës së të hyrave të projektuara buxhetore dhe 2% të vlerës së projektuar të BPV-së.

Falë këtij ndryshimi, Qeveria mund të llogarisë në *financimin e investimeve kapitale me karakter publik* me kusht që borxhi i akumuluar i Qeverisë - duke përfshirë këtu edhe borxhin e planifikuar për projektet e reja - nuk tejkalon kufizimin prej 30% të BPV-së. Me një nivel relativisht të ulët të borxhit publik Qeveria mbetet e përkushtuar që projektet kapitale të realizuara përmes klauzolës t'i përfshijë në procesin buxhetor në mënyrë të balancuar.

Këshilli Kombëtar për Investime (KKI) ka filluar me punën për zhvillimin e *Listës Prioritare të Projekteve*, që deri tani përfshin fushën e transportit, energjisë dhe ambientit. Pas shqyrtimit të propozimeve nga ministritë gjegjëse, KKI në dhjetor 2015 ka aprovuar Listën që përfshin 39 projekte infrastrukturore, kostoja totale e të cilave kalon shumën prej 2.3 miliardë euro.

Bëhet fjalë për projektet në vijim, të cilat janë në faza të ndryshme të negociimit/nënshkrimit:

- *Rehabilitimi i Rrugës Hekurudhore 10;*

- *Ndërtimi dhe modernizimi i linjës hekurudhore Prishtinë – Fushë Kosovë – Aeroporti i Prishtinës*

⁶ Duke qenë se çmimet e produkteve ushqimore pritet të mbajnë trendin rënës, rritja e pagave dhe pensioneve për 25% në vitin 2014 ka rritur pagën reale të shërbyesve civil

“Adem Jashari”;

- Rehabilitimi i Ibër-Lepencit;

- Rehabilitimi i rrugëve rajonale;

- Ndërtimi i rrugës N9 Prishtinë - Pejë (SEETO Rruga 6 A) pjesa nga Kijevë -Klinë deri në Zahaq;

- Rehabilitimi i përgjithshëm i linjës hekurudhore lindore dhe jugore (kufiri me Serbinë – Podujevë – Fushë Kosovë, Klinë – Prizren);

- Zgjerimi i sistemit të ujitjes së Kompanisë “Radoniqi”- faza e II-të;

- Ndërtimi i Autostradës së re Prishtinë-Gjilan-Dheu i Bardhë.

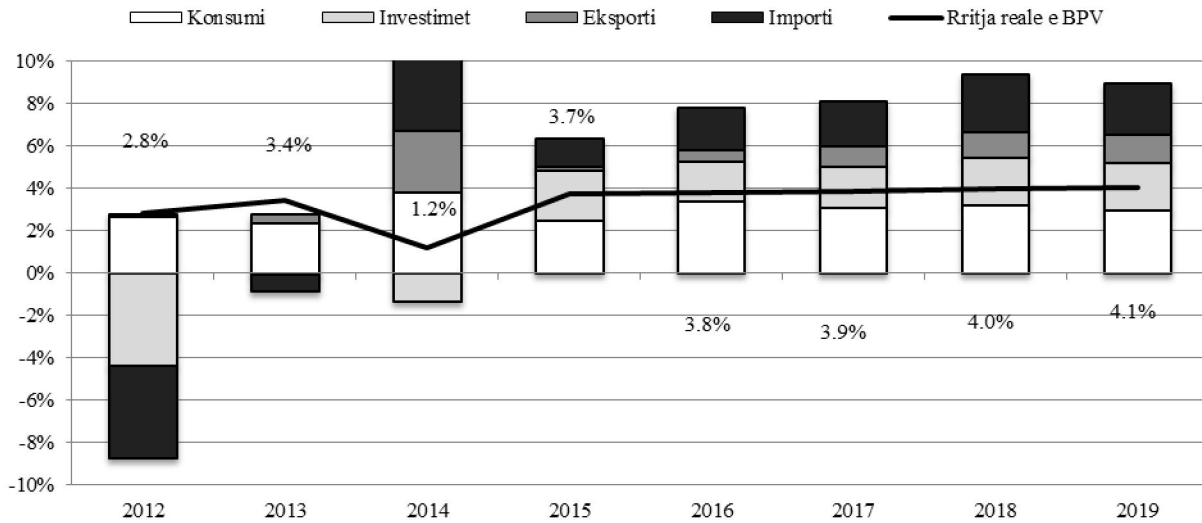
Duke qenë se LMFPP është miratuar nga Kuvendi pas aprovimit të Buxhetit 2016, Qeveria nuk ka mundur të përfshijë në Buxhetin e vitit 2016 asnjë projekt kapital që do të financohej përmes kësaj klauzole. Megjithatë, në mars të vitit 2015, Qeveria, si pjesë të raportit mbi progresin në planifikimin dhe implementimin e klauzolës për investime, ka aprovuar një numër të projekteve me rëndësi strategjike, të cilat do të financohen përmes klauzolës për investime. Varësisht nga progresi që do të arrihet në procesin e zhvillimit të këtyre projekteve, në negociimin dhe në nënshkrimin e marrëveshjeve financiare me IFN dhe donatorë, një pjesë e tyre pritet të përfshihet në Buxhetin e vitit 2016 përmes procesit të rishikimit buxhetor. Pjesa tjetër e projekteve të prezantuara në këtë raport do të përfshihen në Buxhetin e vitit 2017 përmes procesit të rregullt buxhetor.

Megjithatë, kjo Listë e Projekteve nuk është përfundimtare, dhe *varësisht nga progresi që ministritë e linjës bëjnë në përgatitjen e projekteve të reja, ato do të shqyrtohen nga Këshilli Kombëtar për Investime dhe potencialisht do të përfshihen në Listën Prioritare*, duke përfshirë edhe projekte në sektorin social.

Në periudhën afatmesme pritet që këto nisma të mbështesin investimin privat përmes një ambienti të përmirësuar të biznesit dhe ofrimit të infrastrukturës më të mirë. Si rezultat, investimet në terma real përgjatë periudhës 2017 – 2019 pritet të rriten me 7.4% në mesatare, duke kontribuar me 2.1 pika të përqindjes në rritjen e BPV-së. Përderisa efektet e këtyre masave në rritjen e BPV-së pritet të manifestohen si stimul direkt në periudhë afatmesme, ndikimi më i rëndësishëm i tyre do të mund të vijë vetëm në një afat më të gjatë.

Bilanci tregtar negativ vazhdon të jetë sfidë për ekonominë e Kosovës. Pjesëmarrja e lartë e produkteve të konsumit në importin në Kosovë lë të kuptohet se ka nivel të ulët të aftësisë konkurruese dhe mundësisë për të rritur bazën e ulët të zëvendësuesve të importit. Krahas bazës së ulët të eksportit, problemi kryesor është niveli i ulët i diversifikimit të tij, ku mbi 50% e eksporteve kosovare përbëhen nga metalet. Kjo karakteristikë ka ndikim të drejtpërdrejtë në qëndrueshmërinë e eksportit, gjë që po vihet në pah në periudha, si kjo e tanishmja, e rënies së çmimeve.

Grafiku 3. Pjesëmarrja e komponentëve në PBV

Burimi: Parashikimet e Njësisë për Makroekonomi, MF

Supozohet se afro 60% e variancës në çmimin e metaleve shpjegohet përmes lëvizjeve në prodhimin industrial të Kinës⁷, gjë që arsyeton ndërlidhjen e çmimit botëror të metaleve me kërkesën e kësaj industrie në Kinë. Meqë sipas të dhënave të fundit struktura e rritjes ekonomike kineze është zhvendosur nga investimi (në industri) tek konsumi, e që për pasojë ka rënie në prodhimin industrial në këtë shtet, ka arsye për të besuar se trend të tillë do të mbajnë edhe çmimet e metaleve.

Kështu, eksporti i mallrave pritet të rritet në mesatare 7.8%, ku është marrë parasysh ndikimi i zhvillimeve globale të përmendura më sipër por edhe përpjekjet e Qeverisë për të përmirësuar ambientin e biznesit në vend në mënyrë që (në periudhën afatmesme) të stimulojë diversifikimin e eksportit. Në anën tjetër, eksporti i shërbimeve pritet të shënojë rritje prej 5.4% në mesatare, e dominuar nga eksporti i shërbimeve të udhëtimit. Kështu eksporti në total pritet të shënojë rritje prej 6.1% në mesatare deri në vitin 2019.

Në linjë me projeksionet për rritjen e investimeve, eksportit të mallrave, si dhe konsumit, importi i mallrave pritet të shënojë rritje prej 6.1% në mesatare. Ndërkaq, importi i shërbimeve dominohet nga transporti dhe udhëtimi. Trendi i importit të shërbimeve të transportit është i ndikuar dukshëm nga lëvizjet në importin e mallrave përdorues fillimi i punimeve në rrugën 6 pritet të përcaktojë një pjesë të madhe të rritjes së importit të shërbimeve të ndërtimitarisë. Kështu, importi i shërbimeve pritet të shënojë një normë mesatare të rritjes prej 6.6% për periudhën 2017-2019.

Duke pasur parasysh diskutimin e mësipërm mbi çmimet dhe faktin se çmimet në Kosovë përcjellin ngushtë fluktuimet në çmimet ndërkombëtare, duhet theksuar se ky korrelacion është

⁷ IMF Direct, Metals and Oil, Arezki & Matsumoto, 2015; <https://blog-imfdirect.imf.org/2015/09/14/metals-and-oil-a-tale-of-two-commodities/>

më i theksuar në kohët e presioneve inflacioniste se sa në raste të deflacionit⁸. Si pasojë, është e arsyeshme të pritet se megjithëse në nivel global çmimet parashikohen të vazhdojnë të shënojnë rënie, në Kosovë ato të stabilizohen në një mesatare prej 1.3% përgjatë periudhës 2017-2019.

Sektori i jashtëm

Në periudhën afatmesme 2017-2019, pritet një përkeqësim i llogarisë rrjedhëse (për të arritur në afro 630 milionë euro në vitin 2019), shtyrë kryesisht nga projektet publike infrastrukturore dhe riatdhesimit të profiteve, duke kundërvepruar kështu me efektin pozitiv të eksportit në rritje.

Përgjatë periudhës së parashikuar importi total pritet të rritet me një normë mesatare prej afro 5%. Struktura e produkteve që importohen në Kosovë pritet të mbetet e njëjta, ku dominon importi i produkteve minerare dhe produktet ushqimore, pijet e duhani; duke pasur parasysh se për t'u manifestuar më ndjeshëm efekti i masave që Qeveria ka ndërmarrë përgjatë viteve të fundit për përkrahjen e prodhimit vendor nevojitet më shumë kohë.

Tabela 1. jep informacion mbi strukturën e eksportit, ku shihet se rreth gjysma e eksportit total kosovar përbëhet nga metalet bazë, ndërkaq shohim se ka një rritje në eksportin e produkteve ushqimore dhe plastikës (edhe artikujve prej saj). Duke pasur parasysh strukturën e deficitit tregtar, masat e fundit që janë ndërmarrë nga Qeveria kanë për qëllim që të stimulojnë prodhimin vendor ashtu që pas një periudhe të zëvendësimit të importit, të stimulohet eksporti kosovar, veçanërisht tek produktet ushqimore ku pritet që këto lehtësira të bashkëveprojnë me një nismë tjetër të Qeverisë, atë të subvencioneve për sektorin e bujqësisë.

Tabela 1. Pjesëmarrja e mallrave të eksportuara në eksportin total, sipas grupeve kryesore

Përshkrimi	2013	2014	2015
Metalet bazë dhe artikujt prej tyre	49.0%	51.6%	48.5%
Produktet minerare	16.5%	13.8%	12.8%
Produktet ushqimore, pijet dhe duhani	6.6%	6.3%	7.8%
Plastika, goma dhe artikujt prej tyre	6.2%	5.0%	7.2%
Të tjera	21.8%	23.3%	23.7%

Burimi: Kalkulimet e bazuara në të dhënat e tregtisë së jashtme sipas ASK

Këto iniciativa janë ndërmarrë duke pasur në konsideratë edhe faktin se Kosova duhet të fillojë të shfrytëzojë deri në potencialin e tyre të plotë mundësitë që i ofrohen përmes marrëveshjeve tregtare si CEFTA, MSA-ja (që hyri në fuqi më 1 prill 2016) dhe marrëveshja me Turqinë. Është e rëndësishme për Qeverinë e Kosovës që produktet kosovare të jenë të gatshme për tregjet e jashtme në mënyrë që të mund të mbështetemi në eksport të qëndrueshëm në drejtim të përmirësimit të deficitit tregtar.

⁸ Për një diskutim të zgjeruar mbi raportin mes nivelit të çmimeve në Kosovë dhe atyre ndërkombëtare, Programi për Reforma në Ekonomi (<https://mf.rks-gov.net/en-us/Reports/Reports-and-Publications/National-Economic-Reform-Programme>) ofron një analizë që trajton në mënyrë të veçantë këtë çështje

Kështu, eksporti total pritet që gjatë periudhës 2017-2019 të rritet me një normë mesatare prej 6.1% (me vlerësimet për eksportin e mallrave dhe atij të shërbimeve në seksionin më sipër), ndërkaq deri në vitin 2019 vlerësohet se do të shënohet një bilanc tregtar prej -36.7% e BPV-së.

Remitancat, që përbëjnë pjesën më të madhe të llogarisë dytësore të të hyrave, vazhdojnë të kontribuojnë në uljen e deficitit të llogarisë rrjedhëse. Pas një ngadalësimi si pasojë e krizës globale financiare në shtetet e Evropës, remitancat u rritën dukshëm. Në vitin 2015 u regjistruan 752 milionë euro në emër të remitancave; një rritje prej 8.5% në krahasim me vitin paraprak, normë kjo e rritjes e cila pritet të jetë më e moderuar me përmirësimin e ambientit ekonomik në Kosovë në të ardhmen. Kështu, për periudhën 2017-2019 remitancat pritet të rriten me një normë mesatare prej rreth 6%, duke mbajtur një pjesëmarrje në BPV prej rreth 13%.

Investimet e Huaja Direkte gjatë vitit 2014 shënuan rënie të konsiderueshme, një pjesë e madhe e së cilës erdhi si pasojë e shitjes së aksioneve të disa kompanive të huaja që operojnë në Kosovë tek rezidentët dhe shpërndarjes së super-dividendës⁹ të disa kompanive të huaja që operojnë në Kosovë.

Megjithatë, në vitin 2015 IHD-të shënuan një rritje të konsiderueshme. Sipas të dhënave nga BQK, deri në dhjetor të vitit 2015 hyrjet në formë të IHD-ve kapën vlerën prej 338 milionë euro, një rritje kjo mbi 100% krahasuar me vitin 2014. Megjithatë, duhet pasur kujdes në interpretim të kësaj rritjeje duke pasur parasysh situatën politike në vend gjatë 2014 që mund të ketë ndikuar negativisht në sigurinë e agjentëve ekonomik. Kjo qartësohet nëse krahasojmë IHD-të e regjistruara në 2015 me shumën e regjistruar gjatë vitit 2013, me ç'rast kemi të bëjmë me një rritje prej rreth 20%. Mbi 50% e IHD-ve gjatë vitit 2015 u destinuan në sektorin e patundshmërive, rreth 189 milionë euro gjë që përkon me zhvillimet pozitive në sektorin e ndërtimitarisë gjatë vitit 2015. Përgjatë periudhës 2017-2019 IHD-të parashikohet të vazhdojnë të shënojnë rritje, kryesisht si pasojë e një ambienti më të mirë të brendshëm, por edhe atij të jashtëm pas krizës financiare globale.

⁹ Super-dividenda nënkupton dividendën që është më e lartë se profiti i kompanisë për periudhën respektive. Shpërndarja e super-dividendës ndikon në uljen e kapitalit të huaj aksionar, që nënkupton rënie të IHD-ve

2.4 Korniza Fiskale

Strategjia fiskale e projektuar për periudhën afat-mesme mbetet mbështetëse e zhvillimit ekonomik dhe në të njëjtën kohë është e orientuar në ruajtjen e stabilitetit makroekonomik.

Qeveria e Republikës së Kosovës vazhdon të ketë si objektiv kryesor të politikës së saj fiskale ruajtjen e pozicionit të qëndrueshëm fiskal dhe menaxhimin e përgjegjshëm të financave publike. Për të dëshmuar këtë zotim, Qeveria ka vazhduar me hartimin dhe implementimin e kornizës makro-fiskale duke respektuar rregullën fiskale të përcaktuar sipas LMFP. Qëllimi i një mekanizmi të tillë është orientimi i nivelit të borxhit publik drejt një trajektore që mban borxhin publik nën kufirin e përcaktuar me ligj (40% e BPV-së).

Gjatë vitit 2015, Qeveria ka negociuar programin 22-mujor Stand-By (SBA) me FMN-së për një mbështetje financiare në vlerë prej 184 milionë euro. Duke pasur parasysh se Kosova nuk karakterizohet me ndonjë rrezik fiskal apo të bilancit të pagesave dhe nuk ka politikë monetare, ky program ka fokus të veçantë në shtytjen e rritjes së qëndrueshme ekonomike të vendit. Duke pasur parasysh marrëdhënien që Kosova ka me FMN-në, si një nga partnerët kryesorë në aspektin e hartimit të kornizës makro-fiskale, Kosova në mënyrë të konsiderueshme ka përcaktuar hapësirën në të cilin mund të akomodojë politika të reja që burojnë nga dokumentet e saj strategjike.

Në kuadër të programit me FMN, duke marrë parasysh pengesat e larta strukturore me të cilat është duke u përballë ekonomia, Qeveria e Kosovës ka ndryshuar LMFP-në për të funksionalizuar klauzolën e investimeve me qëllim të mundësimin të investimeve në projekte infrastrukturore me karakter zhvillimor, të financuara nga organizatat ndërkombëtare financiare (Kutia 1). Në këtë linjë, Qeveria është e angazhuar të zbatojë programin e reformave strukturore të përcaktuara në dokumentet e saj strategjike.

Qeveria gjithashtu ka prezantuar edhe rregullin e pagave të bazuar në ligj, mekanizëm ky i cili kufizon rritjen e pagave të sektorit publik me rritjen e BPV-së nominale e që ka për qëllim ndërlidhjen më të mirë të rritjes së pagave të sektorit publik me produktivitetin në ekonomi. Me qëllim të rritjes së efikasitetit të shpenzimeve dhe transparencës, Qeveria në agjendën e saj të reformave ka parashikuar edhe zbatimin e prokurimit të centralizuar si dhe prokurimin elektronik. Për këtë qëllim, gjatë vitit 2015, Qeveria ka aprovuar listën e gjashtë produkteve që do të jenë objekt i prokurimit të centralizuar për të gjitha organizatat buxhetore të nivelit qendror. Për më tepër, përgjatë periudhës afat-mesme Qeveria synon të vazhdojë gradualisht të zgjerojë edhe më tej listën e mallrave dhe shërbimeve që do të kualifikohen për prokurimin e centralizuar, si dhe të mbulojë të gjitha organizatat buxhetore, përfshirë komunat dhe agjencitë. Në lidhje me prokurimin elektronik, Qeveria ka hartuar legjislacionin, i cili, në një periudhë afat-mesme e bën përdorimin e prokurimit elektronik të detyrueshëm për të gjitha organizatat buxhetore.

Gjatë vitit 2015, Qeveria ka zbatuar ndryshimet e politikave tatimore siç është përcaktuar në programin e Qeverisë. Në këtë kontekst, Qeveria ka futur në funksion normën e TVSH-së së reduktuar në 8% për një numër të produkteve bazë, dhe ka rritur normën standarde të TVSH-së në

18%. Përveç kësaj, për të nxitur më tej konkurrencën në tregun e brendshëm dhe për të zvogëluar evazionin fiskal, ndryshimet janë bërë në ligjin për TVSH-në për të ulur pragun prej 50,000 euro në 30,000 euro. Duke synuar që në mënyrë indirekte të krijoj lehtësira për sektorin privat i cili përballet me vështirësi për qasje në financa dhe kosto të lartë të kapitalit, reforma fiskale përfshinë edhe lirimin nga TVSH në import të linjave të prodhimit dhe inputet për prodhuesit vendor. Në mënyrë të ngjashme, pajisjet e TI-së janë përjashtuar nga TVSH-ja në kufi derisa në funksion është futur norma e reduktuar e TVSH-së për produktet farmaceutike¹⁰. Në të njëjtën kohë, këto mallra janë liruar nga detyrimi doganor, masë kjo që ka rregulluar konkurrencën në këtë treg.

2.4.1 Të Hyrat dhe Shpenzimet e Qeverisë

2.4.1.1 Parashikimi i të hyrave buxhetore për periudhën 2017-2019

Parashikimi i të hyrave për periudhën 2017-2019 pasqyron pritjet për lëvizjen e indikatorëve kyç sipas skenarit bazë të rritjes së ekonomisë së vendit. Më konkretisht, parashikimi i të hyrave tatimore është bërë duke përdorë normën efektive të secilës kategori të tatimit mbi bazën tatimore për të cilën është bërë parashikimi. Andaj, ky KASH prezanton parashikimin e të hyrave sipas llojit të tatimit të klasifikuar në tatimet direkte dhe indirekte. Parashikimi i të hyrave gjithashtu merr për bazë edhe përmirësimin e efikasitetit të agjencive mbledhëse të të hyrave si dhe efektin potencial të masave, ndryshimeve legjislative, marrëveshjeve dhe projekteve të mëdha kapitale në të hyrat e rregullta buxhetore.

Të hyrat e përgjithshme buxhetore për periudhën 2017-2019 parashihet të rriten me një normë prej 3.6% për të arritur në vlerën prej 1,779 milionë euro. Kjo rritje vjen kryesisht nga të hyrat tatimore të cilat deri në një masë parashihet të përcjellin trendin e parashikuar të rritjes ekonomike por reflektojnë edhe efektin e masave në të hyra të ndërmarra përgjatë vitit 2015. Në vitin 2017, të hyrat e përgjithshme do të shfaqin një rritje më të ngadalësuar, ndikuar kryesisht nga të hyrat e njëhershme tek të cilat pritet arkëtim më i ulët krahasuar me vitet paraprake (shih tabelën 2).

¹⁰ Më parë, produktet farmaceutike ishin të përjashtuara nga TVSH-ja dhe në të njëjtën kohë i nënshtroheshin taksave doganore. Kjo ka promovuar një konkurrencë të pandershme në favor të mallrave me origjinë nga vendet me të cilat Kosova ka pasur marrëveshje të tregtisë së lirë.

Tabela 2. Struktura e të hyrave buxhetore, në miliona euro

Përshkrimi	2015	2016 Propozim Buxheti	2017 Proj.	2018 Proj.	2019 Proj.
1. GJITHSEJ TË HYRAT	1,472	1,601.8	1,643	1,701	1,779
1.1 TË HYRAT TATIMORE	1,269	1,370	1,425	1,482	1,558
Tatimet direkte	198	222	237	248	262
Tatimi në të ardhurat e korporatave	68	71	76	80	85
Tatimi në të ardhurat personale	109	124	130	137	145
Tatimi në pronë	20	20	25	25	26
Tatime tjera direkte	2	6	6	6	6
Tatimet indirekte	1,107	1,173	1,229	1,280	1,345
Tatimi mbi vlerën e shtuar (TVSH)	611	667	711	755	799
Detyrimi doganor	131	126	112	104	107
Akcizat	361	374	400	415	434
Tatime tjera indirekte	3	6	6	6	6
Të hyrat e njëhershme nga arkëtimi i borxhit tatimor	0	10	0	0	0
Të hyrat e njëhershme tatimore nga borxhet e NSH-ve	0	8	3	0	0
Kthimet tatimore	-36	-43	-44	-46	-49
1.2 TË HYRAT JO-TATIMORE	189	219	205	207	209
Taksa, ngarkesa, dhe tjera nga OB-të e Qeverisë Qendrore	85	96	96	97	98
Taksa, ngarkesa, dhe tjera nga Qeveria Lokale	38	60	54	54	54
Taksa koncesionare	7	10	10	11	12
Tantiemat	30	30	30	30	30
Të hyrat nga liberalizimi i tregut të telefonisë mobile	15	0	0	0	0
Të hyrat nga dividenda	15	23	15	15	15

Burimi: Departamenti i Thesarit dhe parashikimet e DPE

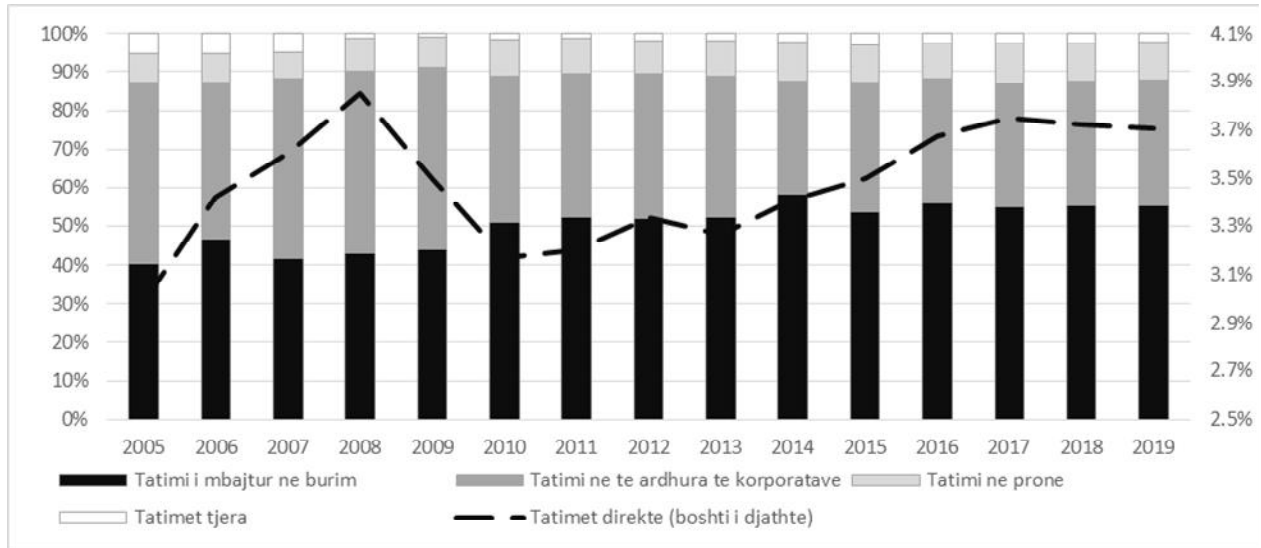
Parashikimi i të hyrave direkte

Të hyrat direkte përfshijnë të hyrat që arkëtohen nga tatimet në të ardhura dhe pasuri; përkatësisht këto të hyra përfshijnë të hyrat nga tatimi në korporata, tatimi i mbajtur në burim dhe tatimi në pronë. Parashikimi i këtyre të hyrave është bërë duke u bazuar në lëvizjen e bazës tatimore duke mbajtur normën efektive tatimore të pandryshuar nga ajo e vlerësuar për vitin 2016. Rrjedhimisht, të hyrat direkte parashihet të kapin vlerën prej 262 milionë euro në fund të periudhës së parashikimit apo 3.7% të BPV-së (shih grafikun 4)¹¹.

Të hyrat direkte parashihet të rriten me një normë mesatare prej 5.6% përgjatë periudhës së parashikimit dhe të arrijnë në 16.8% të të hyrave tatimore në fund të periudhës së parashikimit (nga 16.2% sa janë planifikuar në vitin 2016). Kontributin më të lartë në rritjen e të hyrave direkte pritet të japin të hyrat e arkëtuara nga tatimi në burim të të hyrave (2.9 pika të përqindjes) pjesërisht për shkak të bazës më të madhe por edhe si rezultat i parashikimit për një aktivitetit të shtuar ekonomik në vend dhe masave që kanë për qëllim ngushtimin e hendekut tatimor për llojet e tatimeve që i përkasin kësaj kategorie.

¹¹ Si bazë tatimore për parashikimin e këtyre të hyrave përdoret BPV të cilës i hiqen tatimet indirekte dhe i shtohen subvencionet dhe transferet sociale e që jepen nga shteti.

Grafiku 4. Struktura e tatimeve direkte si % e BPV-së

Burimi: Departamenti i thesarit dhe parashikimet e DPE

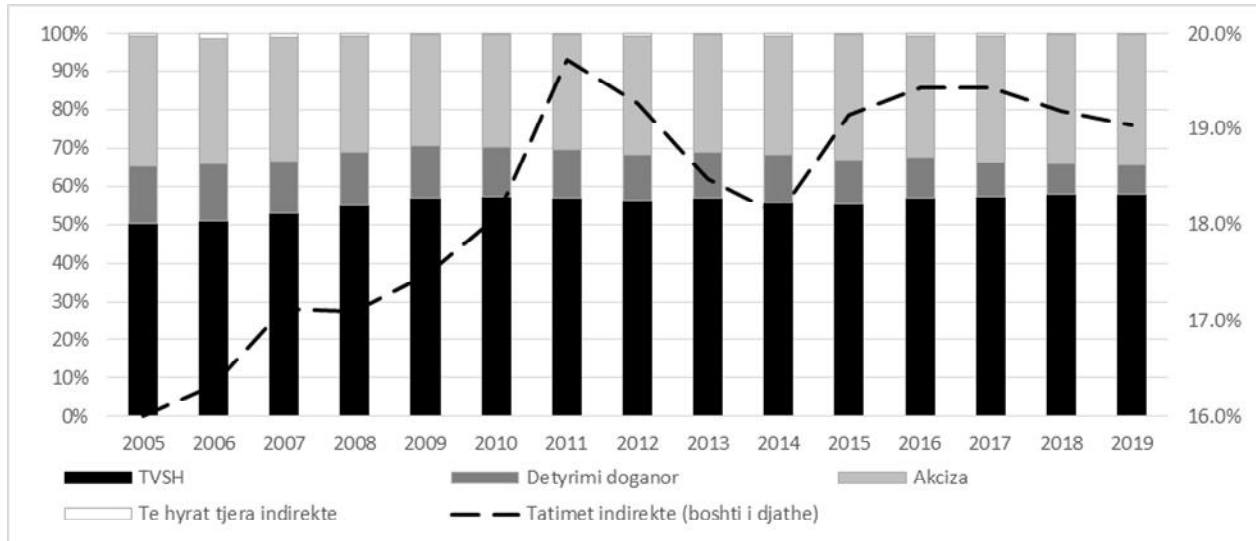
Në përgjithësi, tatimet direkte pritet të mbajnë nivelin e njëjtë në raport me BPV-në në krahasim me nivelin që parashihet të arrijnë në vitin 2016. Të hyrat nga tatimi në pronë parashihet të rriten nga 20 milionë euro sa janë parashikuar në vitin 2016 në 25 milionë euro në vitet në vijim për të reflektuar fillimin e implementimit të tatimit në tokë.

Parashikimi i të hyrave indirekte

Të hyrat indirekte në masë të konsiderueshme përcjellin trendin e importit, megjithatë korrelacioni i TVSH-së së arkëtuar në vend është më i lartë në raport me konsumin e përgjithshëm. Andaj, parashikimi i kësaj kategorie të të hyrave merr për bazë parashikimin për lëvizjen e importit të mallrave dhe trendin e të ardhurave të disponueshme të sektorit privat.

Të hyrat indirekte parashihet të rriten me një normë mesatare prej 4.7% përgjatë periudhës 2017-2019, për të arritur në 19% të BPV-së (apo 1,345 milionë euro) në fund të periudhës. Duke zënë vendin më të rëndësishëm në këtë kategori të të hyrave, të hyrat nga TVSH-ja pritet të japin kontributin më të madh (prej 3.0 pika të përqindjes) në rritjen e të hyrave indirekte. Megjithatë, trendi i parashikuar i rritjes së të hyrave nga TVSH-ja nuk reflekton trendin e bazës tatimore në tërësi për faktin që hyrja në fuqi e MSA-së pritet të ketë ndikim indirekt në të hyrat nga TVSH-ja përmes zvogëlimit të bazës tatimore (nga ulja graduale e normës së detyrimit doganor për produkte të caktuara). Parashikimi për të hyrat nga TVSH-ja reflekton edhe efektin e plotë të përshkallëzimit të normës së TVSH-së dhe lirimit nga TVSH-ja të linjave të prodhimit dhe inputeve për prodhuesit vendor në të hyrat nga ky burim.

Grafiku 5. Struktura e tatimeve indirekte si % e BPV-së

Burimi: Departamenti i thesarit dhe parashikimet e DPE

Rritja e të hyrave indirekte gjithashtu pritet të vijë nga të hyrat e arkëtuara nga importi i produkteve me akcizë (kontributi i të cilës parashihet të jetë mesatarisht 2.2 pika të përqindjes) përderisa të hyrat nga detyrimi doganor parashihet që gradualisht të bien duke reflektuar kështu hyrjen në fuqi të MSA-së. Duke konsideruar që taksa e akcizës aplikohet në sasi të importit të produkteve në të cilat i nënshtrohen kësaj takse, rritja e përshpejtuar e këtyre të hyrave reflekton parashikimin për rritjen e çmimit të këtyre produkteve përgjatë periudhës së vrojtuar. Gjithashtu, të hyrat nga akciza reflektojnë edhe efektin e parashikuar në të hyra si rezultat i aplikimit të kalendarit të akcizave në duhan përgjatë periudhës afat-mesme. Andaj, të hyrat nga taksa e akcizës pritet të mbajnë nivelin prej rreth 6.5% të BPV-së përderisa të hyrat nga detyrimi doganor parashihet të bien nga 2.1% në vitin 2016 në 1.5% të BPV-së në fund të periudhës së parashikimit.

Parashikimi i të hyrave tjera buxhetore

Të hyrat buxhetore të inkasuara nga organizatat buxhetore të nivelit qendror parashihet të përcjellin trendin e viteve të kaluara në raport me BPV-në. Rrjedhimisht, të hyrat e nivelit qendror pritet të arrijnë në 98 milionë euro në vitin 2019 apo rreth 1.5% të BPV-së mesatarisht përgjatë periudhës së parashikimit.

Në kuadër të të hyrave jo-tatimore, të hyrat nga tantiema pritet të inkasohen në vlerë vjetore prej 30 milionë euro e që kryesisht reflekton të hyrat nga eksploatimi i linjitet nga Korporata Energjetike e Kosovës dhe kompanitë tjera shfrytëzuese të resurseve natyrore. Ngjashëm, të hyrat nga taksa koncesionare janë mbajtur në vlerë të njëjtë krahasuar me atë të vitit 2016, për të reflektuar pagesat e obligimeve që ndërlihen me koncesionimin e aeroportit ndërkombëtar të Prishtinës ndaj Qeverisë së Republikës së Kosovës.

Një trend të ngjashëm pritet të përcjellin edhe të hyrat vetanake të komunave, përjashtuar tatimin në pronë. Si rezultat, në fund të periudhës së parashikimit, këto të hyra pritet të mbajnë nivelin e njëjtë me vitin 2016 prej 54 milionë euro e që korrespondon me 0.8% në raport me BPV-në.

2.4.1.2 Parashikimi i Shpenzimeve buxhetore për periudhën 2017-2019

Shpenzimet e përgjithshme qeveritare të buxhetuara për vitin 2016, si dhe parashikimet për vitin 2017, 2018 dhe 2019 bazohen në hapësirën ekzistuese fiskale të vënë në dispozicion përmes planifikimit të të hyrave dhe kufizohet edhe në nivelin e kërkuar të deficitit buxhetor, sipas rregullit fiskal dhe detyrimeve që lindin nga marrëveshja Stand By e dakorduar me FMN-në në vitin 2015. Kjo mënyrë e buxhetimit dhe planifikimit shërben si garanci e disiplinës e cila siguron stabilitetin makro-fiskal edhe në fazën e planifikimit. Rrjedhimisht, planifikimi afatmesëm i shpenzimeve, përpos kujdesit të veçantë ndaj respektimit të nivelit të deficitit sipas rregullës fiskale, është ndërtuar mbi premisat e ngritjes së pjesëmarrjes së shpenzimeve kapitale në totalin e shpenzimeve; mënyrë kjo për të siguruar infrastrukturë moderne e cila në mënyrë direkte do të jetë në funksion të zhvillimit të gjithmbarshëm ekonomik dhe mirëqenies sociale. Gjithashtu, si rezultat i nevojave të mëdha për investime kapitale, kjo kornizë ka krijuar hapësira shtesë (nga ajo e paraparë me rregullin fiskal) për miratimin e projekteve strategjike kapitale, të një natyre zhvillimore dhe të financuara nëpërmjet marrëveshjeve me institucionet ndërkombëtare financiare (INF-ve). Për më shumë, në këtë planifikim është ruajtur niveli adekuat i financimit për shpenzimet rrjedhëse, mënyrë kjo për të siguruar financimin e duhur për shërbimet publike dhe mbështetjen e duhur financiare për çështjet sociale.

Bazuar në këto shtylla të planifikimit të kujdesshëm, shpenzimet e përgjithshme qeveritare si përqindje e bruto prodhimit vendor planifikohen të arrijnë në rreth 28.4% në mesatare përgjatë periudhës së planifikimit. Bazuar në parashikimin për trendin e të hyrave të përgjithshme buxhetore, shpenzimet e përgjithshme qeveritare në vitin e fundit të planifikimit pritet të rriten për rreth 17.7% në raport me shpenzimet e buxhetuara në vitin 2016. Kjo ngritje e theksuar në shpenzimet e përgjithshme është e ndikuar nga ngritja në shpenzimet kapitale si rezultat i krijimit të hapësirave shtesë në këtë kategori të shpenzimeve përmes klauzolës së investimeve.

Siç mund të shihet nga tabela e mëposhtme, edhe përkundër kësaj ngritje të theksuar në shpenzimet e përgjithshme qeveritare, shpenzimet rrjedhëse pritet të rriten me një ritëm më të ngadalshëm. Megjithatë, edhe përkundër këtij ngadalësimi në rritje, është zgjeruar përkrahja sociale si dhe është siguruar një përkrahje më e lartë financiare për shtresat sociale. Përmes racionalizimit në shpenzime (kryesisht në shtesa, transfere, etj) si dhe performancës gjithnjë e më të mirë në arkëtimin e të hyrave, si dhe përmirësimet në menaxhimin e financave publike, është bërë i mundur implementimi i një mori masave shtesë në përmirësimin e mirëqenies sociale, të tilla si:

- Rritja me 25% të asistencës sociale për familjet në nevojë;
- Zbatimi i ligjit për skemat pensionale të financuara nga shteti;
- Zbatimi i kompensimit të përvojës së punës të nëpunësve publik;

- Ruajtja e nivelit të subvencioneve për sektorin bujqësor;
- Sigurimi i pensioneve për veteranët dhe kategoritë tjera të luftës;
- Akomodimi i shpenzimeve që rrjedhin nga agjenda integruese e Kosovës;
- Rritja e mbështetjes financiare për prokurorinë dhe gjyqësorin.

Me specifikisht, dinamika e shpenzimeve të përgjithshme qeveritare është përgjatë periudhës afat-mesme është e planifikuara si në vijim:

Tabela 3: Struktura e shpenzimeve, në miliona euro

Përshkrimi	2015	2016 Buxheti	2017 Proj.	2018 Proj.	2019 Proj.
2. Shpenzimet totale	1,570	1,684	1,821	1,903	1,982
2.1 Shpenzimet rrjedhëse	1,154	1,211	1,258	1,292	1,330
<i>Pagat dhe mëditjet</i>	529	548	560	585	619
<i>Mallrat dhe shërbimet</i>	206	209	218	220	222
<i>Subvencionet dhe transferet</i>	419	453	478	485	487
2.2 Shpenzimet kapitale	404	463	558	610	650
<i>Nga të cilat: Shpenzimet kapitale të financuara nga buxheti i rregullt</i>			344	383	419
<i>Shpenzimet kapitale ekzistuese të financuara nga IFN</i>			24.1	26.6	30.8
<i>Shpenzimet kapitale të financuara nga huazimi i brendshëm</i>			100	100	100
<i>Shpenzimet kapitale të financuara sipas klauzolës së investimeve</i>			90	100	100
3. Bilanci primar	-98	-82	-177	-202	-203
4. Bilanci i përgjithshëm	-112	-107	-207	-232	-233

Pagat dhe mëditjet – kategoria e shpenzimeve për paga dhe mëditje historikisht ka përfaqësuar pjesën më të madhe të shpenzimeve rrjedhëse dhe gjithashtu planifikohet që përgjatë periudhës planifikuese trendi i njëjtë të vazhdojë. Përgjatë periudhës planifikuese, kjo kategori pritet të ngritet gradualisht, e ndikuar kryesisht nga alokimi i mjeteve për implementimin e skemës së sigurimeve shëndetësore, si dhe implementimi i pjesës së kontratës kolektive që ndërlidhet me përvojën e punës. Si rezultat i ngritjes më të përshpejtuar të BPV, shpenzimet për këtë kategori janë planifikuar të ulin pjesëmarrjen e tyre vjetore në BPV përgjatë periudhës afat-mesme. Rrjedhimisht, ngritja vjetore në këtë kategori të shpenzimeve në mesatare është planifikuar të jetë në një masë prej rreth 4% përgjatë periudhës afat-mesme; për të shënuar një ngritje prej rreth 13% në fund të vitit 2019 në raport me nivelin e shpenzimeve të buxhetuara gjatë vitit 2016. Për më shumë, në bashkëpunim me FMN-në Qeveria e Republikës së Kosovës ka formuluar dispozita të nevojshme ligjore të cilat do të shërbejnë si mekanizma për kujdesje ndaj ngritjeve të faturës së pagave në sektorin publik. Përmes kësaj dispozite ligjore (rregulli mbi paga) është siguruar që ngritja e faturës së pagave në sektorin publik të jetë në harmoni me zhvillimin e gjithmbarshëm ekonomik në vend. Rrjedhimisht, sipas rregullit mbi paga, ngritja e faturës së pagave në sektorin publik do të jetë në masë të njëjtë me rritjen nominale të bruto prodhimit vendor. Përmes këtij mekanizmi ligjor është siguruar një stabilitet në kompensimin e shërbyesve në sektorin publik dhe gjithashtu është siguruar që konkureshmëria në mes sektorit privat dhe atij publik për fuqinë

punëtore të jetë e barabartë dhe kompensimi i tyre të jetë i udhëhequr nga një faktor i ngjashëm (rritja ekonomik).

Mallra dhe shërbime – me qëllim të racionalizimit të shpenzimeve qeveritare për mallra dhe shërbime si dhe përfshirjes së iniciativave të reja të cilat në vete bartin kosto shtesë për buxhetin, shpenzimet në këtë kategori janë planifikuar të mbajnë pjesëmarrjen e njëjtë në BPV me vitet paraprake, për të shënuar një rënie të vogël vetëm në vitin 2019. Si rrjedhojë, shpenzimet për këtë kategori pritet të shënojnë një ngritje mjaft të ulët vjetore, rreth 2% në mesatare përgjatë periudhës planifikuese.

Subvencionet dhe transferet – si pjesëmarrësi i dytë më i lartë në kategorinë e shpenzimeve rrjedhëse, shpenzimet për subvencione dhe transfere planifikohen të kenë një rritje të moderuar përgjatë periudhës raportuese, kjo si rezultat i akomodimit të iniciativave të reja shpenzuese në këtë kategori. Kjo kategori e shpenzimeve reflekton implementimin e Ligjit mbi Veteranët e Luftës si dhe rritjen natyrale të përfituesve në skemat tjera. Për më shumë, kjo kategori e shpenzimeve përmban edhe subvencionet për sektorin e bujqësisë, si dhe reflekton koston e ndryshimit në ligjin e pensioneve. Rrjedhimisht, shpenzimet për këtë kategori planifikohen të arrijnë në 487 milionë në fund të vitit 2019, shifër kjo e cila përfaqëson rritje në masë prej rreth 7% në raport me shpenzimet e buxhetuara për këtë kategori në vitin 2016. Për më shumë, në harmoni me planifikimet paraprake dhe me objektivat e Qeverisë për privatizimin dhe stabilizimin e funksionimit të ndërmarrjeve publike, subvencionet për ndërmarrjet publike planifikohen të bien në vazhdimësi gjatë periudhës planifikuese.

Shpenzimet kapitale – pas një tkurrje gjatë vitit 2014, shpenzimet kapitale planifikohen të kenë një ngritje të theksuar gjatë periudhës afatmesme. Rrjedhimisht, nga një nivel prej rreth 26% të pjesëmarrjes në shpenzimet totale gjatë vitit 2014, në vitin e fundit të planifikimit shpenzime kapitale priten të arrijnë në rreth 33% të shpenzimeve të përgjithshme qeveritare. Gjithashtu, kjo kategori e shpenzimeve planifikohet të shënojë një rritje prej rreth 40% në fund të vitit 2019 në raport me shpenzimet e buxhetuara gjatë vitit 2016. Rrjedhimisht, kjo kornizë afat-mesme parasheh një ngritje mesatare vjetore prej rreth 12% të shpenzimeve kapitale përgjatë periudhës raportuese. Kjo rritje e konsiderueshme e buxhetit për shpenzimet kapitale është refleksion i programit qeverisës me fokus në zhvillimin e gjithmbarshëm ekonomik. Nga kjo pikënisje dhe në harmoni me FMN, për të akomoduar nevojat e mëdha të ekonomisë vendore për investime kapitale, është krijuar mundësi përmes klauzolës së investimeve (shih Kutia 1) për këtë ngritje të theksuar në investimet kapitale. Rrjedhimisht, implementimi i projekteve të reja kapitale është i bazuar në një listë prioritare që merr parasysh efektin e këtyre investimeve në ekonomi dhe punësim. Kjo listë e prioriteteve e cila është ende në fazën e përpunimit përfshinë:

- *Rehabilitimi i Rrugës Hekurudhore 10;*
- *Ndërtimi dhe modernizimi i linjës hekurudhore Prishtinë – Fushë Kosovë – Aeroporti i Prishtinës “Adem Jashari”;*
- *Rehabilitimi i Ibër-Lepencit;*

- *Rehabilitimi i rrugëve rajonale;*
- *Ndërtimi i rrugës N9 Prishtinë - Pejë (SEETO Rruga 6 A) pjesa nga Kijevë -Klinë deri në Zahaq;*
- *Rehabilitimi i përgjithshëm i linjës hekurudhore lindore dhe jugore (kufiri me Serbinë – Podujevë – Fushë Kosovë, Klinë – Prizren);*
- *Zgjerimi i sistemit të ujitjes së Kompanisë “Radoniqi”- faza e II-të;*
- *Ndërtimi i Autostradës së re Prishtinë-Gjilan-Dheu i Bardhë.*

2.4.1.3 Financimi i deficitit, niveli i Borxhit, zhvillimet dhe perspektiva për vitet në vijim¹²

Deficiti buxhetor, financimi dhe rregulla fiskale

Fillimi i implementimit të rregullës fiskale nga viti 2014 e tutje ka kushtëzuar planifikimin e matur të shpenzimeve publike, duke e kufizuar deficitin buxhetor në kufirin prej 2% të BPV-së. Mbi bazën e kësaj politike, pozita e përgjithshme fiskale gjatë periudhës së parashikuar vlerësohet të mbetet e qëndrueshme.

Përkundër trendit rritës të buxhetit të përgjithshëm për periudhën afat-mesme pjesëmarrja e shpenzimeve kapitale mbetet e lartë dhe në të njëjtën kohë deficiti i përgjithshëm i buxhetit gjatë periudhës afatmesme pritet të mbahet nën 2% të BPV-së. Deficiti i përgjithshëm afatmesëm, siç parashikohet në kornizën fiskale është planifikuar të financohet nga huamarrja e brendshme, huamarrja e jashtme dhe të hyrat e njëhershme përfshirë këtu të hyrat e lira nga likuidimi i ndërmarrjeve shoqërore. Borxhi i jashtëm është planifikuar të hartohet për qëllime të financimit të projekteve që tashmë janë përfshirë në kornizën ekzistuese buxhetore si dhe projekteve në huadhënie për organizatat jo-buxhetore, për të cilat Qeveria vepron si garantuese (e që kap vlerën kumulative prej 27 milionë euro për periudhën 2017-2019).

Huamarrja e jashtme, siç paraqitet në kornizën fiskale për periudhën afat-mesme (tabela 4), planifikohet të arrij vlerën prej 399 milionë euro kumulative për periudhën tre vjeçare. Huamarrja e jashtme e paraqitur në tabelën 4 përfshin huamarrjen për qëllime të financimit të projekteve buxhetore në vazhdim dhe parasheh disbursimin e mjeteve financiare nga FMN-ja në vlerë prej 16 milionë euro (vetëm për vitin 2017). Niveli i borxhit të jashtëm përfshin edhe huamarrjen për projektet që parashihet të akomodohet sipas dispozitave të klauzolës së investimeve e që parashihet të kapin vlerën vjetore prej 90 milionë euro.

¹² Ky seksion është hartuar në bashkëpunim me Njësinë e Borxhit (Thesar, MF)

Tabela 4: Deficiti i përgjithshëm buxhetor dhe financimi

Përshkrimi	2015 Aktual	2016 Propozim Buxheti	2017 Proj.	2018 Proj.	2019 Proj.
Ne miliona euro					
1. BILANCI PRIMAR	-98	-82	-177	-202	-203
Pagesa e interesit	-14	-26	-30	-30	-30
2. Bilanci i përgjithshëm (sipas rregullës fiskale)	-80	-95	-108	-123	-124
3. BILANCI I PËRGJITHSHEM	-112	-107	-207	-232	-233
4. FINANCIMI	-112	-107	-207	-232	-233
4.1 Neto financimi nga burimet e jashtme	37	80	79	104	62
Hyrjet:	66	149	140	128	131
Tërheqjet	66	149.0	140	128	131
nga të cilat: FMN	36	100	16	0	0
Nën-huazimi	22	23	10	1	0
IFN sipas klauzolës së investimeve			90	100	100
Daljet:	-29	-69	-61	-24	-69
Pagesa e principalit të borxhit	-29	-69	-61	-24	-69
4.2 Neto financimi nga burimet e brendshme	75	27	128	128	171
Hyrjet:	472	425	474	469	424
Huazimi i brendshëm-emetimet e reja	121	100	100	100	100
Huazimi i brendshëm-ri-financimi	261	281	305	300	285
Financimi i njëhershëm	61	33	60	60	30
Financim nga shfrytëzimi i stokut të THV (AKP, Komunat)	28	12	9	9	9
Daljet:	-294	-307	-318	-304	-288
Ri-financimi i borxhit të brendshëm	-261	-281	-305	-300	-285
Nën-huazimi	-29	-23	-10	-1	0
Dalje që rrisin nivelin e stokut të THV (AKP, Komunat)	-4	-3	-3	-3	-3
Neto ndryshimi në bilancin bankar	103	92	28	37	-35
5. BILANCI REZULTUES I FUNDVITIT	204	295	323	359	324

Burimi: Departamenti i Thesarit dhe kalkulimet e DPE

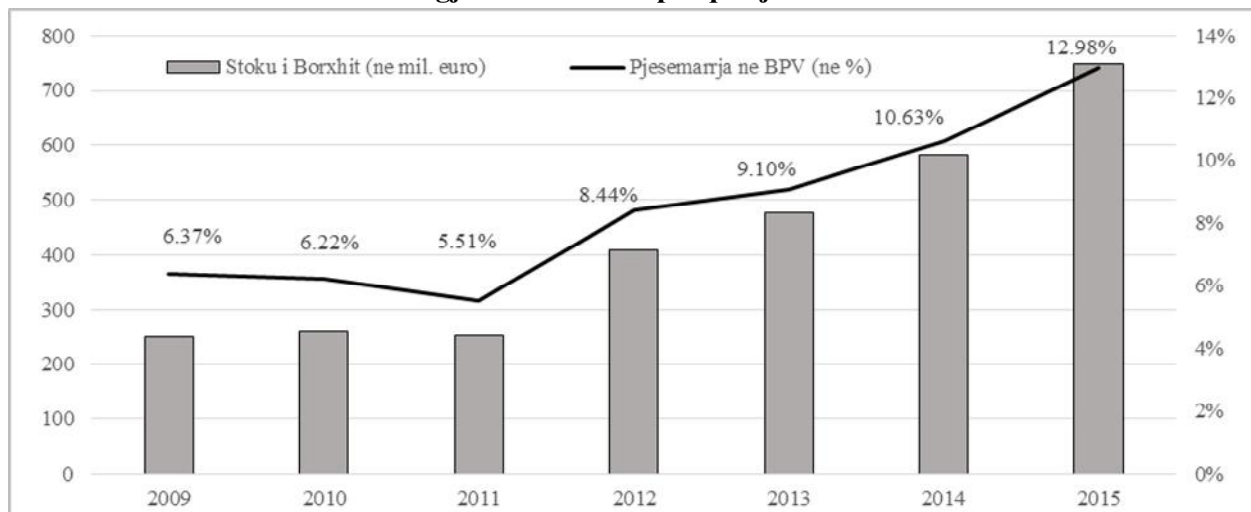
Duke zënë vend të rëndësishëm në pjesën e financimit të kornizës fiskale, pagesa e kryegjësë parashihet të arrijë vlerën 154 milionë euro kumulative, vlerë kjo që kryesisht lidhet me fillimin e kthimit të borxhit të FMN-së nga programi i parë me këtë institucion. Huamarrja e brendshme pritet të arrijë në vlerë prej 300 milionë euro (kumulative) për periudhën tre vjeçare. Pjesë të rëndësishme të financimit përbëjnë edhe të hyrat e njëhershme nga mjetet e lira nga procesi i likuidimit të cilat parashihet të arrijnë vlerën kumulative prej 150 milionë euro përgjatë kësaj periudhe.

Qeveria e Kosovës është zotuar të ruaj rezervën për stabilitet fiskal në nivel që është konsideruar të jetë i mjaftueshëm për të menaxhuar riskun e likuiditetit dhe për të siguruar menaxhimin e duhur të parasë së gatshme të buxhetit. Rrjedhimisht, deri në fund të periudhës së planifikimit bilanci bankar vlerësohet të ruhet në mesatarisht rreth 4.5% të BPV-së.

Niveli i borxhit shtetëror, zhvillimet dhe perspektiva për vitet në vijim

Historikisht, niveli i Borxhit të Përgjithshëm i Qeverisë së Kosovës ka qenë relativisht i ulët. Siç edhe mund të vërehet nga grafiku më poshtë, borxhi i Kosovës ka shënuar një trend të ngritjes graduale. Nga të dhënat e mëposhtme, mund të vërehet se ngritja më e lartë është shënuar gjatë vitit 2012. Kjo ka ndodhur për shkak të hapjes së tregut të brendshëm, përkatësisht, emetimit të Letrave me Vlerë të Qeverisë së Kosovës.

Grafiku 6. Stoku i Borxhit të Përgjithshëm dhe si përqindje e BPV-së

Burimi: Divizioni për Menaxhimin e Borxheve, Thesar MF

Borxhi i Përgjithshëm në fund të vitit 2016 parashihet të jetë 977 milionë euro ose 16.73%¹³ e BPV-së. Deri më tani, me përkrahjen e Ministrisë së Financave (MF), është nënshkruar vetëm një marrëveshje për borxhe komunale e cila arrin vlerën 2.5 milionë Euro. Gjithashtu, portofoli i borxhit shtetëror të Kosovës përmban një garanci shtetërore të emtuar në vitin 2014 në shumë prej 10 milionë eurove për Fondin e Sigurimit të Depozitave të Kosovës, e cila ka nënshkruar marrëveshje për linjë kreditore me Bankën Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH). Ndërsa, gjatë 2016 planifikohet të lëshohet edhe një garanci për Projektin e Trafikut Urban po ashtu në vlerë 10 milionë euro, kredi kjo tashmë e negociuar.

Për herë të parë në historikun e portofolit të borxhit, në fund të muajit dhjetor 2015, shuma e Letrave me Vlerë (LV) të emtuara në tregun e brendshëm si përqindje e borxhit total ka tejkaluar huazimet nga kreditor të jashtëm për 0.44%. Kjo pjesë e portofolit të borxhit të Kosovës përbëhet nga instrumente të borxhit me maturitet prej 3 muaj deri në 5 vite. MF-ja që nga fillimi i emetimit të LV-ve (viti 2012) është përqendruar në financimin e buxhetit kryesisht nga tregu i brendshëm, duke kontribuar në zhvillimin e tregut. Përmes letrave me vlerë, Qeveria e Kosovës ka huazuar fonde me kushte të favorshme si dhe ka kontribuar në zhvillimin e tregut të Letrave me Vlerë. Deri në fund të vitit 2016, parashihet që borxhi i brendshëm të arrijë në 481 milionë euro ose 8.06% e BPV-së.

Gjysma e mbetur e borxhit shtetëror të Kosovës është borxhi i jashtëm i cili përbëhet nga programet¹⁴ me Fondin Monetar Ndërkombëtar (FMN), huazimet nga Banka Botërore (BB), Banka Gjermane për Zhvillim (KfW), Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH) dhe kreditorë tjerë me pjesëmarrje të vogël. Përgjatë programet me FMN-në, të gjitha huazimet tjera janë të lidhura me financimin e projekteve specifike në sektorë të ndryshëm. Deri në fund të

¹³ Borxhi si % ndaj BPV përfshinë edhe garancitë në vlerë 20 milion Euro (aktuale dhe të parashikuara për vitin 2016).

¹⁴ Stand By Arrangement 2013 dhe 2015

vitit 2016, stoku i borxhit të jashtëm shtetëror parashihet të arrij në 496 milionë euro ose 8.32% e Bruto Produktit Vendor (BPV).

Për shkak të kushteve të favorshme për huazim, në periudhën afat-mesme, Qeveria synon të orientohet lehtësisht drejt huamarrjes ndërkombëtare. Në këtë drejtim, do të rritet bashkëpunimi dhe komunikimi me institucionet financiare ndërkombëtare, në veçanti me ato zhvillimore, për të prezantuar projektet me prioritet për ekonominë e vendit dhe rrjedhimisht, për ti financuar këto projekte përmes kredive me kushte preferenciale nga këto institucione.

Për më tepër, Ministria e Financave synon të zhvilloj edhe më tej tregun e brendshëm të Letrave me Vlerë të Qeverisë së Kosovës duke stimuluar dhe përkrahur zgjerimin e bazës së investitorëve. Zgjerimi i bazës së investitorëve planifikohet të bëhet duke emetuar instrumente të reja të borxhit të cilat në disa raste do të targetojnë grupe të reja në treg me potencial të madh investues.

Financimi i deficitit të buxhetit të Kosovës do të bëhet gjithnjë në konsistencë të plotë me nivelin e deficitit të paraqitur në Ligjin e Buxhetit si dhe nevojën për financimin e bilancit bankarë. Në çdo rast, MF-ja do të sigurohet që shuma e cila huazohet për nevojat e Qeverisë do të jetë me koston më të ulët të mundshme dhe gjithnjë brenda kufijve të pranueshëm të ekspozimit ndaj rreziqeve të tregut. Për të garantuar menaxhim të mirëfilltë dhe strategjik të borxhit, MF-ja përgatitë çdo vit Programin Afatmesëm të Borxhit Shtetëror i cili do t'i bashkëngjitet në formë Aneksi i Kornizës Afatmesme të Shpenzimeve.

2.5 Potencialet zhvillimore dhe rreziqet fiskale për periudhën 2017-2019

Në vazhdimësi të vlerësimeve paraprake për KASH 2016-2018, edhe në periudhën afatmesme 2017-2019 skenari bazë makro-fiskal përcjellët me potenciale zhvillimore që mund të çojnë drejt një rritjeje më të lartë ekonomike dhe drejt një hapësire më të gjerë fiskale. Në të njëjtën kohë, ky skenar po ashtu përcjellët me rreziqe fiskale që kanë të bëjnë me pengesa të trashëguara në strukturën e ekonomisë kosovare. Në krahasim me KASH-in paraprak, vlerësohet se nuk ka pasur ndryshime të rëndësishme në burimin e rreziqeve fiskale. Në të njëjtën kohë, gjasat e realizimit të potencialeve zhvillimore janë ngritur.

Një vlerësim i kuantifikuar i potencialeve zhvillimore dhe rreziqeve fiskale për periudhën afatmesme përmes skenarëve alternativ është paraqitur në janar të këtij viti si pjesë e Programit për Reforma në Ekonomi.

2.5.1 Potencialet zhvillimore

Adresimi i Hendekut Infrastrukturor përmes Klauzolës për Investime – Pas amendamentimit të Ligjit për Financat Publike dhe Përgjegjësitë, gjegjësisht Nenit 22A të këtij Ligji, Qeveria e Kosovës ka krijuar mundësinë e shfrytëzimit të mundësive të favorshme për investim nga Institucionet Financiare Ndërkombëtare për të adresuar nevojat e larta të modernizimit të infrastrukturës publike. Përmes kësaj mase, pritet që përgjatë periudhës afatmesme të gjenerohen investime shtesë në vlerë mesatare prej 1.5% të BPV-së.

Dy Projekte të Mëdha Zhvillimore: Zhvillimi i Kapaciteteve të Reja për Prodhim të Energjisë dhe Zhvillimi i Resorit Turistik të Brezovicës - Përveç adresimit të një prej rreziqeve më eminente strukturore të ekonomisë kosovare, gjegjësisht furnizimit të sigurt me energji elektrike, ndërtimi i kapaciteteve të reja për zhvillim të energjisë mund të ngrejë nivelin e investimeve agregate në ekonomi. Me një vlerë totale prej rreth 20%-25% të mesatares vjetore të BPV-së përgjatë 2017-2019, ndikimi i këtij në skenarin makro-fiskal do varet nga shpërndarja e investimit nëpër vite. Një shpërndarje e barabartë brenda pesë viteve e vlerës së përgjithshme të investimit pritet të çojë në një përsheptim të rritjes ekonomike prej së paku një pikë përqindjeje të BPV-së, në terma real. Në të njëjtën kohë, edhe projekti i zhvillimit të resorit turistik të Brezovicës pritet të ketë efekt të ngjashëm, afatmesëm dhe afatgjatë. Efekti afatmesëm pritet të përsheptojë rritjen e investimeve me së paku 3.5% në terma real.

Efektet Ekonomike të Marrëveshjes për Stabilizim dhe Asociim (MSA) – Qëllimi përfundimtar i kësaj marrëveshje është forcimi i themeleve të një ekonomie funksionale tregu, dhe si e tillë marrëveshja pritet të ketë efekte shumëfishuese në ekonomi. Në skenarin makro-fiskal për periudhën afatmesme 2017-2019 është marrë për bazë efekti i humbjeve nga provizionet e tregtisë së lirë, gjegjësisht nga heqja apo reduktimi i taksës doganore për produkte me origjinë nga Bashkimi Evropian. Këto humbje në të hyra buxhetore janë përlllogaritur me një mesatare prej rreth 25 milionë euro në vit. Por, në të njëjtën kohë, si pjesë e skenarit makro-fiskal nuk janë përlllogaritur efektet e transferimit të kësaj vlere në të hyrat e disponueshme të sektorit privat. Si rrjedhojë, efektet ekonomike të MSA-së kanë potencial për të prodhuar rritje më të lartë ekonomike se sa parashikimet e skenarit bazë makro-fiskal.

Efektet nga hyrja në fuqi e Ligjit për Investimet Strategjike - Qeveria e Republikës së Kosovës në gusht të vitit 2015 aprovoi Koncept dokumentin për Investime Strategjike në Republikën e Kosovës, qëllimet e të cilit janë në pajtim edhe me objektivat e Programit Qeverisës.

Projektligji në vetvete parasheh kritere si vlera e përgjithshme e investimeve, hapja e vendeve të reja të punës, ofrimi i teknologjive të reja për të rritur konkurrueshmërinë dhe efektivitetin e investimeve, si dhe rritja e nivelit dhe cilësisë së jetës së qytetarëve dhe mbrojtja e mjedisit dhe konsumatorit. Vlen të theksohet se sipas këtyre kritereve dhe me themelimin e Komisionit për Negocimin e Marrëveshjeve për Investime Strategjike, Qeveria mund t'i jep të drejtën e shfrytëzimit të pronës shtetërore të Republikës së Kosovës tek investitorët e huaj pa pasur nevojë për hapjen e procedurave tenderuese.

Përmes kësaj iniciative pritet që të eliminohen barrierat potenciale në thithjen dhe realizimin e investimeve të huaja siç janë burokracia e tepërt, mungesa e transparencës, infrastruktura ligjore jo e favorshme. Kështu, kjo nismë përcakton procedurat dhe rregullat favorizuese, lehtësuese dhe përsheptuese për sektorët që vlerësohet të jenë me ndikim në rritjen ekonomike dhe punësimin.

2.5.2 Rreziqet fiskale

Rreziku sistematik (makroekonomik)

Varësia nga Remitencat - Si karakteristikë strukturore e ekonomisë kosovare, ndikimi i modelit të rritjes ekonomike vazhdon të ndikohet lartë nga rrjedha e remitencave. Përderisa remitencat ofrojnë një burim të rëndësishëm të konsumit dhe investimeve të ekonomive shtëpiake, rrjedha e tyre ndikohet nga faktorë të jashtëm, gjegjësisht nga ndryshimet në ekonomitë në të cilat është e përqendruar diaspora kosovare. Tronditjet në këto ekonomi mund të përcjellën edhe në ekonominë kosovare, dhe të kenë efekt negativ edhe në hapësirën fiskale mbi të cilën ndërtohet ky KASH.

Diversifikimi i Ulët i Eksporteve – Metalet bazike dhe artikujt e metaleve bazike, si dhe produktet minerale përbëjnë mbi 50% të vëllimit dhe mbi 40% të vlerës së eksporteve të mallrave në Kosovë. Si rrjedhojë, eksportet e mallrave janë shumë të ekspozuara nga ndikimi i çmimeve të metaleve dhe kërkesa e jashtme për produkte të tilla. Kjo bën që diversifikimi i ulët i eksporteve të identifikohet si rrezik permanent i skenarit bazë marko-fiskal.

Kapacitetet e Vjetërsuara për Prodhim të Energjisë – janë po ashtu burim i rrezikut ndaj parashikimeve të skenarit makro-fiskal të paraqitur me KASH 2017-2019. Tronditjet e mundshme në prodhimin e energjisë shkaktojnë rritje të kostos së energjisë dhe kanë ndikim si në konsumin e energjisë ashtu edhe në ofertën e sektorëve tjerë ekonomik, por që mund të përcjellët edhe me presionet për asistencë buxhetore për këtë sektor. Ky rrezik që ndërlidhet me problemet e trashëguara strukturore të ekonomisë kosovare pritet të adresohet përmes ndërtimit të kapaciteteve të reja energjetike.

Rreziqet specifike (nga politikat)

Ngushtimi i Hendekut Tatimor – ashtu si në periudhat paraprake, parashikimet e të hyrave bazohen jo vetëm në rritjen e të hyrave si rezultat i zhvillimeve makroekonomike, por edhe në ngushtimin e hendekut tatimor. Prandaj, hapësira e parashikuar fiskale mbi të cilën bazohet ky KASH është e varur edhe nga suksesi i politikave administrative dhe stimuluese për ngushtimin e hendekut tatimor.

Tejkalimi i Kostove të Parapara të Politikave – Kualiteti i kostimit të politikave të parapara si pjesë e procesit buxhetor është element vital në saktësinë e përpilimit të vlerësimeve për KASH 2017-2019. Duke lënë mënjanë vështirësitë teknike të kostimit të politikave, cilido rast nënvlerësimi i kostove të politikave publike nga ana e Organizatave Buxhetore mund të jetë burim i rrezikut fiskal për periudhën afat-mesme.

2.5.2.1 Rreziqet fiskale jashtë-buxhetore

Duke qenë se Qeveria e Kosovës nuk ka fonde jashtë-buxhetore, si p.sh. fonde jashtë-buxhetore të sigurimit social, apo banka në pronësi publike, rreziku jashtë buxhetor në rastin e Republikës së Kosovës është tejet i limituar. Nga perspektiva e Qeverisjes Qendrore, janë dy burime të rrezikut jashtë-buxhetor që adresohen si pjesë e analizës së rrezikut për KASH.

Rreziqet e Ndërlidhura me Pronësinë e Ndërmarrjeve Publike - Qeveria e Republikës së Kosovës ka në pronësi 18 Ndërmarrje Publike. Sipas të dhënave financiare preliminare (të pa-audituar), në vitin 2015 vlera kontabël e tyre është gjithsej € 638,77 milionë, apo rreth 2.80% më pak se në vitin paraprak. Në të njëjtën kohë, vlera kontabël e detyrimeve në vitin 2015 është € 615.90 milionë, apo 4.34% më shumë se në vitin paraprak.

Gjatë vitit 2015, Ndërmarrjet Publike Qendrore janë karakterizuar me një rritje të të hyrave të shitjes për 2.93%, ndërsa kontributet e jashtme në vitin 2015 që kapin një vlerë prej 8.9 mil. euro kanë shënuar rënie prej 12.12% në krahasim me vitin paraprak. Gjithashtu, detyrimet afatgjata tregojnë një rritje prej 8.04% që reflekton rritje të financimeve afatgjata përmes borxhit të garantuar nga Qeveria.

Përkundër rritjes së të hyrave nga shitjet, pasuritë e ndërmarrjeve publike kanë shënuar rënie për -1.05%, që reflekton rritjen e shpenzimeve të stafit dhe uljen e financimeve nga jashtë në formë të granteve, si nga aksionari ashtu edhe nga partnerët zhvillimor.

Si rrjedhojë, përgjatë periudhës afatmesme, përqendrim i mëtejshëm në vetë-qëndrueshmërinë financiare dhe operative të korporatave në pronësi publike është i nevojshëm për të mbajtur në kontroll rreziqet eventuale nga tkurrja e pasurive të korporatave, që mund të rrezikoj aktivizimin e garancive të dhëna nga Qeveria Qendrore.

Po ashtu, brenda periudhës afat-mesme, Ndërmarrjet Publike duhet të kenë kujdes të shtuar në shpalosjen e situatave të jashtme për të evituar humbje të likuiditetit dhe aftësisë për mbulimin e shpenzimeve operative. Nga perspektiva e Qeverisë Qendrore, kjo do mund të paraqitet si rrezik nga kërkesa të shtuara për grante/subvencione.

2.6 Shtojca

Tabela 1. Agregatat kryesor makroekonomik

Përshkrimi	2014	2015 Vler.	2016 Proj.	2017 Proj.	2018 Proj.	2019 Proj.
Normat reale të rritjes (në përqindje)						
BPV	1.2%	3.6%	3.8%	3.9%	4.0%	4.0%
BPV për kokë banori	2.1%	3.4%	3.5%	3.7%	3.8%	3.8%
Konsumi	3.7%	2.2%	3.0%	3.1%	3.2%	3.0%
Investimet	-5.0%	9.2%	7.6%	6.6%	8.0%	7.6%
Eksporti	16.7%	1.1%	3.0%	5.2%	6.3%	6.7%
Importi	8.4%	2.6%	3.9%	4.3%	5.5%	5.1%
Ndryshimet e çmimeve (në përqindje)						
ICK	0.4%	-0.5%	0.2%	0.9%	1.3%	1.6%
Deflatori	3.3%	0.1%	0.8%	1.0%	1.4%	1.8%
Çmimet e Importit	-0.6%	-0.7%	-0.3%	0.9%	0.9%	1.5%
Buxheti Qeveritar (në përqindje të BPV-së)						
Të hyrat	24.0%	25.3%	26.3%	25.8%	25.3%	25.0%
<i>prej të cilave:</i>						
Të hyrat tatimore	20.9%	22.0%	22.7%	22.5%	22.2%	22.1%
Të hyrat jo-tatimore	3.1%	3.3%	3.6%	3.2%	3.1%	3.0%
Shpenzimet	26.3%	27.0%	27.6%	26.6%	26.0%	25.2%
<i>prej të cilave:</i>						
Shpenzimet rrjedhëse	18.9%	20.0%	20.1%	19.3%	18.6%	17.7%
Shpenzimet kapitale dhe neto huamarrja	7.4%	7.0%	7.5%	7.3%	7.4%	7.5%
Pagesat e interesit	0.2%	0.3%	0.4%	0.5%	0.5%	0.4%
Bilanci primar	-2.3%	-1.7%	-1.3%	-0.9%	-0.6%	-0.2%
Bilanci i përgjithshëm	-2.5%	-2.0%	-1.7%	-1.4%	-1.1%	-0.6%
Bilanci i përgjithshëm (sipas rregullës fiskale)	-2.4%	-1.8%	-1.5%	-1.2%	-1.0%	-0.5%
Bilanci i kursimeve/investimeve (në % të BPV-së)						
Neto të ardhurat parësore nga jashtë	2.0%	1.3%	1.5%	1.8%	1.9%	2.0%
Neto të ardhurat dytësore nga jashtë	21.0%	19.9%	19.4%	19.5%	19.6%	19.6%
<i>prej të cilave: remitancat</i>	<i>12.5%</i>	<i>13.0%</i>	<i>13.2%</i>	<i>13.4%</i>	<i>13.6%</i>	<i>13.6%</i>
Investimet	25.8%	27.1%	28.1%	28.8%	29.8%	30.9%
Bilanci i llogarisë rrjedhëse	-7.8%	-9.4%	-9.6%	-9.0%	-9.0%	-8.8%
Bilanci tregtar	-37.0%	-36.5%	-36.4%	-36.4%	-36.7%	-36.7%
Bruto kursimet kombëtare	17.9%	17.7%	18.5%	19.7%	20.8%	22.1%
Kursimet private	14.1%	12.5%	13.6%	15.2%	15.8%	16.9%
Agregatët kryesor (në miliona euro)						
BPV	5,568	5,774	6,039	6,333	6,674	7,065
BAKD	6,853	7,001	7,303	7,684	8,108	8,588
PBV per capita (në euro)	3,085	3,193	3,332	3,488	3,668	3,876
BAKD per capita (në euro)	3,532	3,651	3,823	4,018	4,235	4,481
Remitancat e punëtorëve	694	752	798	849	905	963
Popullsia (në mijëra)	1,805	1,809	1,812	1,816	1,819	1,823

Burimi: ASK dhe parashikimet e EPD

Tabela 2. BPV nominale dhe komponentët e tij

Përshkrimi	2014	2015 Vler.	2016 Proj.	2017 Proj.	2018 Proj.	2019 Proj.
<i>Në miliona euro</i>						
Konsumi	5,856	5,977	6,185	6,434	6,718	7,029
Konsumi privat	4,926	5,060	5,248	5,495	5,797	6,100
Konsumi publik	910	897	917	919	901	909
Qeveria e përgjithshme	724	729	757	767	751	760
Sektori i donatorëve	187	168	160	152	150	149
IIPSHESH	19	20	20	20	20	21
Investimet	1,435	1,566	1,696	1,822	1,988	2,182
Investimet private	1,024	1,161	1,256	1,353	1,482	1,644
Investimet publike	411	404	440	470	505	539
Neto eksportet e mallrave dhe shërbimeve	-1,723	-1,768	-1,842	-1,923	-2,032	-2,146
Eksportet	1,092	1,099	1,136	1,212	1,305	1,415
Eksportet e mallrave	324	323	328	349	378	416
Eksportet e shërbimeve	767	777	808	863	927	999
Importet	2,814	2,867	2,978	3,135	3,337	3,561
Importet e mallrave	2,383	2,432	2,524	2,657	2,825	3,011
Importet e shërbimeve	431	436	454	478	512	550
BPV	5,568	5,774	6,039	6,333	6,674	7,065
BAKD	6,853	7,001	7,303	7,684	8,108	8,588
<i>Indikatorë tjerë:</i>						
Të ardhurat e disponueshme të sektorit privat (në miliona euro)	5,665	5,807	6,057	6,404	6,782	7,194
Konsumi privat për kokë banori (në euro)	2,729	2,798	2,896	3,026	3,186	3,346
Konsumi privat në raport me BPV-në	88%	88%	87%	87%	87%	86%
Investimet private në raport me BPV-në	18%	20%	21%	21%	22%	23%
Eksportet në raport me BPV-në	20%	19%	19%	19%	20%	20%
Importet në raport me BPV-në	51%	50%	49%	49%	50%	50%

Burimi: ASK dhe parashikimet e EPD

Tabela 3. Të hyrat dhe shpenzimet e përgjithshme buxhetore, në miliona euro

Përshkrimi	2015 Aktual	2016 Prop. Buxheti	2017 Proj.	2018 Proj.	2019 Proj.
1. GJITHSEJ TË HYRAT	1,472	1,601.8	1,644	1,702	1,779
1.1 TË HYRAT TATIMORE	1,269	1,370	1,426	1,482	1,558
Tatimet direkte	198	222	237	248	262
Tatimi në të ardhurat e korporatave	68	71	76	80	85
Tatimi në të ardhurat personale	109	124	130	137	145
Tatimi në pronë	20	20	25	25	26
Tatime tjera direkte	2	6	6	6	6
Tatimet indirekte	1,107	1,173	1,230	1,280	1,345
Tatimi mbi vlerën e shtuar (TVSH)	611	667	702	740	777
Detyrimi doganor	131	126	112	104	107
Akcizat	361	374	410	431	455
Tatime tjera indirekte	3	6	6	6	6
Të hyrat e njehershme nga arkëtimi i borxhit tatimor	0	10	0	0	0
Të hyrat e njehershme tatimore nga borxhet e NSH-ve	0	8	3	0	0
Kthimet tatimore	-36	-43	-44	-46	-49
1.2 TË HYRAT JO-TATIMORE	189	219	205	207	209
Taksa, ngarkesa, dhe tjera nga OB-të e Qeverisë Qendrore	85	96	96	97	98
<i>Nga të cilat: Të hyrat jo-tatimore</i>	<i>51</i>	<i>51</i>	<i>51</i>	<i>52</i>	<i>52</i>
<i>Të hyrat vetanake të nivelit qendror</i>	<i>35</i>	<i>45</i>	<i>45</i>	<i>46</i>	<i>46</i>
Taksa, ngarkesa dhe tjera nga Qeveria Lokale	38	60	54	54	54
Taksa koncesionare	7	10	10	11	12
Tantiemat	30	30	30	30	30
Të hyrat nga liberalizimi i tregut të telefonisë mobile	15	0	0	0	0
Të hyrat nga dividenda	15	23	15	15	15
1.3 MBËSHTETJA BUXHETORE DHE GRANTET	0	1	1	0	0
1.4 GRANTET E PËRCAKTUARA TË DONATORËVE	14	12	12	12	12
2. SHPENZIMET TOTALE	1,570	1,684	1,821	1,903	1,982
<i>Nga të cilat: shpenzime nga të hyrat e dedikuara AKP</i>	<i>6</i>	<i>12</i>	<i>9</i>	<i>9</i>	<i>9</i>
2.1 SHPENZIMET RRJEDHËSE	1,154	1,211	1,258	1,292	1,330
Pagat dhe mëditjet	529	548	560	585	619
Mallrat dhe shërbimet	206	209	218	220	222
Subvencionet dhe transferet	419	453	478	485	487
Transferet sociale		439	468	475	477
Subvencionet për NP		14	10	10	10
Rezerva		5	6	6	6
<i>Nga të cilat: për shpenzimet rrjedhëse</i>		1	2	2	2
<i>për shpenzimet kapitale</i>		4	4	4	4
Kredidhënia për NP	-2	-7	-11	-15	-15
Nga të cilat: kreditë për NP	0	0	0	0	0
Nga të cilat: kthimet nga NP	-2	-7	-11	-15	-15
2.2 SHPENZIMET KAPITALE	404	463	558	610	650
<i>Nga të cilat: Shpenzimet kapitale të financuara nga buxheti i rregullt</i>		<i>463</i>	<i>340</i>	<i>382</i>	<i>438</i>
<i>Shpenzimet kapitale ekzistuese të financuara nga IFN</i>			<i>28.4</i>	<i>27.8</i>	<i>12.5</i>
<i>Shpenzimet kapitale të financuara nga huazimi i brendshëm</i>			<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
<i>Shpenzimet kapitale të financuara sipas klauzolës së investimeve</i>			<i>90</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
2.3 Shpenzimet nga grantet e përcaktuara të donat.	14	12	12	12	12
3. BILANCI PRIMAR	-98	-82	-177	-202	-203
Pagesa e interesit	-14	-26	-30	-30	-30
4. Bilanci i përgjithshëm (sipas rregullës fiskale)	-80	-95	-108	-123	-124
5. BILANCI I PËRGJITHSHËM	-112	-107	-207	-232	-233
6. FINANCIMI	-112	-107	-207	-232	-233
6.1 Neto financimi nga burimet e jashtme	38	80	79	104	62
Hyrjet:	66	149	140	128	131
Tërheqjet	66	149.0	140	128	131
<i>nga të cilat: FMN</i>	<i>36</i>	<i>100</i>	<i>16</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Nën-huazimi</i>	<i>23</i>	<i>23</i>	<i>10</i>	<i>1</i>	<i>0</i>
<i>IFN sipas klauzolës së investimeve</i>			<i>90</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Daljet:	-28	-69	-61	-24	-69
Pagesa e principalit të borxhit	-28	-69	-61	-24	-69
6.2 Neto financimi nga burimet e brendshme	74	27	128	128	171
Hyrjet:	465	425	474	469	424
Huazimi i brendshëm-emetimet e reja	121	100	100	100	100
Huazimi i brendshëm-ri-financimi	261	281	305	300	285
Financimi i njehershëm	67	33	60	60	30
Financim nga shfrytëzimi i stokut të THV (AKP, komunat)	17	12	9	9	9
Daljet:	-289	-307	-318	-304	-288
Ri-financimi i borxhit të brendshëm	-261	-281	-305	-300	-285
Nën-huazimi	-23	-23	-10	-1	0
Dalje që rrisin nivelin e stokut të THV (AKP, Komunat)	-5	-3	-3	-3	-3
Neto ndryshimi në bilancin bankar	102	92	28	37	-35
7. BILANCI REZULTUES I FUNDVITIT	204	295	323	359	324
<i>Nga të cilat: ELA</i>	<i>46</i>	<i>46</i>	<i>46</i>	<i>46</i>	<i>46</i>
Të hyrat vendore	332.8	370.0	387.4	408.2	429.7
Të hyrat doganore	951.8	1,005	1,055	1,096	1,151
Gjithsej financimi vjetor nga huamarrja	187	249	240	228	231
Deficiti si % e BPV	-1.4%	-1.6%	-1.7%	-1.8%	-1.8%

PJESA E TRETË

3 KORNIZA E SHPENZIMEVE SEKTORIALE 2017-2019 – QEVERIA QENDORE

3.1 SEKTORI I QEVERISJES SË PËRGJITHSHME

Në kuadër të këtij sektori synohet avancimi i infrastrukturës ligjore dhe të zbatimit të ligjit për të nxitur investimet e brendshme dhe të jashtme dhe për të përkrahur zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik dhe ofrimin e shërbimeve më të mira për qytetarët e Republikës së Kosovës. Në periudhën e deritanishme janë miratuar një mori ligjesh që kanë luajtur një rol të rëndësishëm në integrimin e vendit në institucione të ndryshme ndërkombëtare si dhe në përmbushjen e obligimeve për liberalizimin e vizave dhe detyrimeve tjera në lidhje me Marrëveshjen e Stabilizimit dhe Asociimit. Është vazhduar me krijimin e kushteve më të mira të punës për administratën publike për të ofruar shërbime sa më të mira për publikun dhe institucionet përmes zgjidhjeve që ofron teknologjia e informacionit. Gjithashtu janë zhvilluar mekanizma administrativ për monitorimin e zbatimit të ligjshmërisë, transparencës, llogaridhënies dhe vlerësimit të cilësisë së shërbimeve të ofruara. Qeveria është e përkushtuar të zbatoj obligimet e MSA-së me qëllim të zhvillimit të përshpejtuar socio-ekonomik.

Objektivat kryesorë në kuadër të sektorit të qeverisjes së përgjithshme për periudhën e ardhshme trevjeçare 2017-2019, varësisht kompetencave ligjore të institucioneve përkatëse janë:

- Zhvillimi i një procesi ligjvënës efikas dhe garantimi i funksionimit kushtetues të institucioneve të Republikës së Kosovës,
- Vazhdimi i luftimit të korrupsionit, avancimi i shërbimeve të administratës publike, respektimi i të drejtave të njeriut sipas standardeve ndërkombëtare, siguria e ushqimit dhe mbrojtja e shëndetit publik,
- Avancimi i sistemit të prokurimit publik,
- Avancimi i sistemit të drejtave pronësore.

Organizatat buxhetore të cilat bëjnë pjesë në Sektorin e Qeverisjes së Përgjithshme janë: Kuvendi i Kosovës, Zyra e Presidentit, Zyra e Kryeministrit, Ministria e Administratës Publike, Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal, Komisioni Rregullativ i Prokurimit Publik, Agjencia Kundër Korrupsionit, Organi Shqyrtues i Prokurimit, Gjykata Kushtetuese e Kosovës, Paneli Zgjedhor për Ankesa dhe Parashtrës, Agjencia Shtetërore për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, Zyra e Auditorit të Përgjithshëm, Komisioni Qendror Zgjedhor, Instituti i Avokatit të Popullit, Agjencia Kosovare e Pronës.

Trendët e financimit 2015- 2016 dhe vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Qeverisjes së Përgjithshme)

	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	56,919,201	57,929,753	58,907,653	58,662,840	52,699,321
Numri i punëtorëve	2,077	2,277	2,277	2,277	2,277
Pagat dhe Mëditjet	19,943,488	21,110,316	19,804,595	19,884,782	19,964,963
Mallrat dhe Shërbimet	13,496,241	13,619,146	19,380,488	19,380,488	13,380,488
Shpenzimet Komunale	2,765,572	2,309,227	3,209,227	3,209,227	3,209,227
Subvencionet dhe Transferet	5,247,719	6,063,649	6,063,649	6,063,649	6,063,649
Shpenzimet Kapitale	15,466,180	14,827,415	10,449,694	10,124,694	10,080,994
Burimet e Financimit					
Grantet qeveritare	56,044,241	56,956,119	58,554,019	58,309,206	52,345,687
Të hyrat vetanake	297,629	353,634	353,634	353,634	353,634
Financimet nga huamarrjet	577,331	620,000	-	-	
Grantet nga donatorët	505,401	707,820	60,000	60,000	-

3.2 SEKTORI PËR BASHKËPUNIM NDËRKOMBËTAR

Në kuadër të këtij sektori synohet avancimi i pozitës ndërkombëtare të vendit tonë dhe zhvillimi i diasporës sonë. Një prej të arriturave kryesore të Kosovës gjatë vitit që lamë pas ishte nënshkrimi i Marrëveshjes së Stabilizimit dhe Asociimit në mes të Kosovës dhe Bashkimit Evropian si dhe plotësimi i kushteve lidhur me liberalizimin e vizave për qytetarët e Kosovës të cilët dëshirojnë të lëvizin në zonën Shengen. Gjithashtu ka patur përparime në anëtarësimin e Kosovës në organizata të ndryshme ndërkombëtare si dhe në shtimin e njohjeve të Republikës së Kosovës nga vende tjera, si dhe është punuar në regjistrimin e pjesëtarëve të diasporës dhe mërgatës si dhe rrjetëzimin e biznesit në vendet e mërgatës duke promovuar mundësitë e investimeve në ekonominë e Kosovës.

Objektivat kryesorë në kuadër të sektorit për bashkëpunim ndërkombëtar për periudhën e ardhshme trevjeçare 2017-2019, varësisht kompetencave ligjore të institucioneve përkatëse janë:

- Konsolidimi i subjektivitetit ndërkombëtar të Republikës së Kosovës, anëtarësimi i Republikës së Kosovës në Organizata Ndërkombëtare dhe avancimi i bashkëpunimit ndërkombëtar dypalësh dhe shumëpalësh.
- Zbatimi i partneritetit strategjik me Republikën e Shqipërisë dhe forcimi i bashkëpunimit të gjithanshëm me shtetet e rajonit.
- Themelimi i strukturave të përbashkëta ndërinstitucionale Kosovë – BE për udhëheqjen dhe koordinimin e zbatimit dhe monitorimin e vlerësimit të zbatimit të MSA-së.
- Vazhdimi i përafrimit të legjislacionit të vendit me legjislacionin e BE-së si dhe rritja e kapaciteteve të institucioneve publike për absorbimin e fondeve të BE dhe donatorëve tjerë.

- Ruajtja e identitetit dhe fuqizimi i lidhjeve me vendin, promovimi dhe avancimi i të drejtave politike dhe sociale të diasporës, inkurajimi i diasporës për investime në Kosovë, dhe
- Miratimi i marrëveshjes kornizë për qasjen e Kosovës në programet e BE-së.

Organizatat buxhetore të cilat bëjnë pjesë në Sektorin e Bashkëpunimit Ndërkombëtar janë: Ministria e Punëve të Jashtme, Ministria për Integritet Evropian, Ministria e Diasporës.

Trendet e financimit 2015 – 2016 dhe Vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Bashkëpunimit Ndërkombëtar)

	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	21,384,335	22,394,766	22,624,398	22,654,702	22,684,957
Numri i punëtorëve	379	424	424	424	424
Pagat dhe Mëditjet	6,140,867	6,417,328	6,646,960	6,677,214	6,707,469
Mallrat dhe Shërbimet	14,266,664	14,366,823	14,366,823	14,366,823	14,366,823
Shpenzimet Komunale	371,713	574,051	574,051	574,101	574,101
Subvencionet dhe Transferet	307,460	280,000	280,000	280,000	280,000
Shpenzimet Kapitale	297,631	756,564	756,564	756,564	756,564
Burimet e Financimit					
Grantet qeveritare	21,384,335	22,394,766	22,624,398	22,654,702	22,684,957
Të hyrat vetanake					
Financimet nga huamarrjet					
Grantet nga donatorët					

3.3. SEKTORI I FINANCAVE PUBLIKE

Në kuadër të këtij sektori synohet menaxhimi sa më i përgjegjshëm, i drejtë dhe transparent i fondeve publike. Zhvillimi dhe zbatimi i politikave të shëndosha makro-ekonomike do të vazhdoj në bashkëpunim me Kuvendin e Kosovës, Ministrinë e linjës, Institucionet Ndërkombëtare Financiare dhe Donatorët.

Gjatë vitit që po e lëmë pas, ka filluar me sukses implementimi i pakos fiskale si dhe ka vazhduar me sukses emetimi i letrave me vlerë i cili është karakterizuar në secilin anka me kërkesë më të lartë se sa oferta, si dhe me norma të ulëta të interesit. Është punuar në bashkimin e ATK-së dhe Doganës si bartëset kryesore të mbledhjes së të hyrave në një Agjenci të vetme për mbledhjen e të hyrave, ku do të bëhet kalimi prej tatimit në kufi drejt tatimit brenda në Kosovë, dhe me ç'rast do të mundësohet menaxhim më efektiv dhe efikas si dhe ulje e nivelit të informalitetit. Ndër të tjera është duke u hartuar Strategjia e Menaxhimit të Financave Publike, ku me këtë Kosova synon të siguroj një sistem të Menaxhimit të Financave Publike (MFP) modern, në harmoni me standardet dhe përvojat më të mira ndërkombëtare. Kjo do të mundësoj funksionimin efikas dhe efektiv të të gjitha fazave të Menaxhimit të Financave Publike. Gjithashtu, kjo Strategji do të lehtësoj qasjen e Kosovës për të siguruar përkrahje financiare përmes përkrahjes buxhetore sektoriale nga fondet e Instrumentit të Asistencës për Para-aderim (IPA) të Bashkimit Evropian (BE).

Objektivat kryesorë në kuadër të sektorit të financave publike për periudhën e ardhshme trevjeçare 2017-2019, janë:

- Ruajtja e qëndrueshmërisë makro-fiskale përmes hartimit të politikave të qëndrueshme fiskale,
- Zvogëlimi i ekonomisë joformale përmes zbatimit të programit qeveritar dhe planit të veprimit për parandalimin e ekonomisë joformale në Kosovë,
- Zhvillimi dhe përsosja e sistemit të vjeljes dhe administrimit të të hyrave tatimore,
- Ngritja e cilësisë së menaxhimit të shpenzimeve publike përmes menaxhimit efikas dhe transparent të financave publike, këtu rol jetik luan ndërlidhja e politikave prioritare, reformave strukturore dhe ligjeve të propozuara me planifikim të matur të shpenzimeve publike dhe përmbushja e obligimeve të dala nga marrëveshja me FMN dhe Institucionet tjera Financiare Ndërkombëtare, dhe
- Rregullimi i sistemit të kontrollit të brendshëm të financave publike, që përfshin menaxhimin financiar dhe kontrollin, auditimin e brendshëm, si dhe harmonizimin e tyre në pajtim me standardet ndërkombëtare.

Sektori i Financave Publike përbëhet nga Ministria e Financave dhe Shpenzimet e Paparashikuara.

Trendët e financimit 2015- 2016 dhe vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Financave Publike)

	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	23,760,855	33,983,982	57,905,401	115,945,758	182,994,845
Numri i punëtorëve	1,625	1,802	1,802	1,802	1,802
Pagat dhe Mëditjet	13,933,678	15,032,524	33,413,186	56,263,113	88,513,039
Mallrat dhe Shërbimet	5,879,748	5,151,366	5,151,366	9,641,197	17,670,858
Shpenzimet Komunale	342,826	488,592	488,592	488,592	488,592
Subvencionet dhe Transferet	3,103,322	20,000	4,822,257	7,837,257	4,842,257
Shpenzimet Kapitale	501,281	8,291,500	8,030,000	35,715,599	65,480,099
Rezerva	-	5,000,000	6,000,000	6,000,000	6,000,000
Burimet e Financimit					
Grantet qeveritare	23,410,834	33,863,982	57,905,401	115,945,758	182,994,845
Të hyrat vetanake	-	-	-	-	-
Financimet nga huamarrjet	350,021	120,000	-	-	-
Grantet nga donatorët	614,175	183,637	-	-	-

*Grantet nga donatorët nuk janë pjesë e totalit të shpenzimeve sipas burimeve të financimit.

*Vërejtje: Në totalin e kategorisë ekonomike të pagave dhe mëditjeve për vitet 2017-2019 është e paraqitur shuma prej 17,000,000 euro që është e planifikuar në Ministrinë e Financave si Kontigjencë për Sigurime Shëndetësore.

3.4 SEKTORI I MBROJTJES DHE SIGURISË PUBLIKE

Në sektorin e mbrojtjes dhe sigurisë publike synohet ofrimi i sigurisë për të gjithë qytetarët si dhe mbrojtja e jetës, pasurisë dhe lirisë së lëvizjes për të gjithë qytetarët. Organet përkatëse shtetërore kanë ngritur kapacitetet për ofrimin e rendit dhe sigurisë publike. Kjo periudhë e shkuar karakterizohet me progres në fusha të ndryshme, si: thellimin e bashkëpunimit bilateral i cili ka rezultuar me pjesëmarrje të shumta në iniciativa, ushtrime dhe stërvitje rajonale të bashkëpunimit me shtetet partnere; zhvillimin dhe avancimin e kapaciteteve, aftësive dhe gatishmërisë operacionale; fuqizimin e partneritetit me NATO-n. Ky sektor vazhdon të shquhet me qasje profesioniste, apolitike, kompetente, të disiplinuar dhe shumë etnike.

Objektivat kryesorë në kuadër të sektorit për mbrojtje dhe siguri publike për periudhën e ardhshme trevjeçare 2017-2019, varësisht kompetencave ligjore të institucioneve përkatëse janë:

- Transformimi i Ministrisë për Forcën e Sigurisë së Kosovës në Ministri të Mbrojtjes dhe Forcës së Sigurisë së Kosovës në Forca të Armatosura të Kosovës,
- Parandalimi dhe luftimi i krimit, radikalizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm, luftimi i terrorizmit dhe ofrimi i sigurisë publike,
- Zhvillimi dhe kompletimi i kuadrit ligjor, strategjik dhe doktrinar për Forcat e Armatosura të Kosovës,
- Procesi i rekrutimit, ngritja e njësisve dhe zhvillimi i programeve trajnuese për Forcat e Armatosura të Kosovës,
- Furnizimi dhe mirëmbajtja e pajisjeve si dhe zgjerimi i infrastrukturës për sektorin e mbrojtjes dhe sigurisë publike, dhe
- Ngritja e nivelit profesional të strukturave kërkimore dhe avancimi në nivelin e metodave, teknikave dhe pajisjeve teknologjike të cilat do të shfrytëzohen gjatë veprimtarisë operative të Inteligjencës.

Organizatat buxhetore të cilat bëjnë pjesë në Sektorin e Mbrojtjes dhe Sigurisë Publike janë: Ministria e Forcës dhe Sigurisë së Kosovës, Ministria e Punëve të Brendshme dhe Agjencia Kosovare e Inteligjencës.

Trendet e financimit 2015-2016 dhe Vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Mbrojtjes dhe Sigurisë Publike)

	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	155,137,055	165,081,543	161,314,404	161,967,969	161,937,937
Numri i punëtorëve	13,582	13,778	13,778	13,778	13,778
Pagat dhe Mëditjet	95,525,374	98,174,386	96,245,490	96,709,055	97,172,623
Mallrat dhe Shërbimet	31,254,697	28,445,932	29,445,932	29,445,932	29,445,932
Shpenzimet Komunale	2,521,345	2,727,515	2,727,515	2,727,515	2,727,515
Subvencionet dhe Transferet	2,862,033	2,521,867	2,521,867	2,521,867	2,521,867
Shpenzimet Kapitale	22,973,606	33,211,843	30,373,600	30,563,600	30,070,000
Burimet e Financimit					
Grantet qeveritare	153,960,658	164,190,414	160,423,275	161,076,840	161,046,808
Të hyrat vetanake	1,176,397	891,129	891,129	891,129	891,129

*Grantet nga donatorët nuk janë pjesë e totalit të shpenzimeve sipas burimeve të financimit

3.5 SEKTORI I DREJTËSISË

Në sektorin e drejtësisë synohet të arrihet një sistem i avancuar ligjor në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe praktikat më të mira evropiane. Gjithashtu synohet krijimi i një gjyqësie dhe prokurorie të pavarur e unike për të siguruar sundimin e ligjit, mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe pronës së qytetarëve të Kosovës. Si faktor i rëndësishëm në ngritjen e mirëqenies ekonomike është siguria juridike dhe efektiviteti i institucioneve të sektorit të drejtësisë. Në këtë drejtim institucionet të cilat janë pjesë e këtij sektori kanë dhënë një kontribut të konsiderueshëm në aspekte të ndryshme të punës së tyre.

Objektivat kryesorë në kuadër të sektorit të drejtësisë për periudhën e ardhshme trevjeçare 2017-2019, varësisht kompetencave ligjore të institucioneve përkatëse janë:

- Vazhdimi i reformës në drejtësi me qëllim të krijimit të sistemit gjyqësor dhe prokurorial të paanshëm dhe të pavarur,
- Rritja e efikasitetit të gjykatave dhe prokurorive për zgjidhjen e rasteve,
- Fuqizimi i strukturës dhe kapaciteteve institucionale të sistemit prokurorial dhe gjyqësor,
- Administrimi më efikas i sistemit të ekzekutimit të sanksioneve penale,
- Avancimi i Sistemit të Ndihmës dhe Bashkëpunimit Juridik Ndërkombëtar në Çështjet Penale apo Civile,
- Promovimi i vazhdueshëm i ngritjes profesionale të gjyqtarëve dhe prokurorëve,
- Ndryshimi i kornizës ligjore në atë mënyrë që sistemi gjyqësor do të merret me kundërvajtjet vetëm nëse sanksionet janë kontestuar nga palët,
- Zgjidhja alternative e kontestseve përmes marrëveshjeve të ndërmjetësisimit, arbitrazhit dhe nevojës, dhe
- Funkcionalizimi i plotë i Qendrave Edukuese Korrektuese dhe të Paraburgimit.

Organizatat buxhetore të cilat përbëjnë Sektorin e Drejtësisë janë: Ministria e Drejtësisë, Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Prokurori i Shtetit, Instituti Gjyqësor i Kosovës, Agjencia për Ndihmë Juridike Falas, dhe Këshilli i Pavarur Mbikëqyrës për Shërbimin Civil të Kosovës.

Trendët e financimit 2015- 2016 dhe vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Drejtësisë)

	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	45,133,204	48,619,207	46,614,676	46,940,483	46,839,293
Numri i punëtorëve	4327	4877	4877	4877	4877
Pagat dhe Mëditjet	31,239,897	34,351,092	32,833,061	32,978,868	33,124,678
Mallrat dhe Shërbimet	10,128,131	10,132,574	10,132,574	10,132,574	10,132,574
Shpenzimet Komunale	1,630,325	1,607,041	1,607,041	1,607,041	1,607,041
Subvencionet dhe Transferet	380,288	250,000	250,000	250,000	250,000
Shpenzimet Kapitale	1,754,563	2,278,500	1,792,000	1,972,000	1,725,000
Burimet e Financimit	-	-	-	-	-
Grantet qeveritare	43,826,826	47,117,077	45,112,546	45,438,353	45,337,163
Të hyrat vetanake	1,306,378	1,502,130	1,502,130	1,502,130	1,502,130
Financimet nga huamarrjet	-	-	-	-	-
Grantet nga donatorët	-	-	-	-	-

* Grantet nga donatorët nuk janë pjesë e totalit të shpenzimeve sipas burimeve të financimit.

3.6 SEKTORI I INFRASTRUKTURËS DHE KONKURRUESHMËRISË

Infrastruktura dhe konkurrueshmëria janë faktorët kyç për zhvillimin ekonomik të një vendi. Ndër këta faktorë bën pjesë infrastruktura fizike e shtetit, qasja në financa, kushtet rregullative e po ashtu edhe vet mjedisi biznesor i Kosovës si dhe cilësia e përgjithshme e jetës. Kosova gjatë viteve të fundit ka arritur rezultate të konsiderueshme në përmirësimin e infrastrukturës rrugore sidomos të lidhjeve ndërkombëtare. Sfidë më e madhe mbetet sigurimi i furnizimit të qëndrueshëm dhe të lirë me energji elektrike, teksa kapacitete ekzistuese për gjenerim janë vjetërsuar dhe mungesa e diversitetit për import ndikon dukshëm në rritjen e çmimeve. Në anën tjetër teknologjia informative është bërë mjet i përditshëm për përdorim shtëpiak në Kosovë por jo edhe për përmirësimin e proceseve operative në sektorin privat, institucione publike apo institucione arsimore. Hekurudhat si mjet transporti ende nuk janë duke u përdorur në nivelin e duhur për transportimin e njerëzve dhe mallrave.

Objektivat kryesorë për përmbushjen e qëllimeve në kuadër të sektorit të infrastrukturës dhe konkurrueshmërisë janë:

- Ndërtimi dhe mirëmbajta e infrastrukturës së transportit rrugor e cila do të mundëson qarkullim më të lirë të njerëzve dhe mallrave si dhe qasje më të lehtë në korridoret Pan-Evropiane,
- Ngritja e nivelit të sigurisë në komunikacion,
- Furnizimi i sigurt me energji, duke ndërmarr masa në sistemin e rrjetit, zbatimin e masave të efikasitetit të energjisë, rivitalizimin e njësive gjeneruese,
- Ofrimi i shërbimeve të Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) përmes tregut konkurrues të integruar në sistemet rajonale dhe në bazë të standardeve ndërkombëtare,
- Nxitja e hulumtimit, shfrytëzimit të qëndrueshëm të resurseve minerale dhe resurseve frekuencore, dhe
- Krijimi i një klime të favorshme për investime dhe mbështetjen e zhvillimit të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme.

Institucionet që përbëjnë sektorin e infrastrukturës dhe konkurrueshmërisë janë: Ministria e Infrastrukturës, Ministria e Zhvillimit Ekonomik, Ministria e Tregtisë dhe Industrisë, Agjencia Kosovare e Privatizimit, Zyra e Rregullatorit për Energji, Autoriteti Rregullativ i Komunikimeve Elektronike, Komisioni Kosovar i Konkurrencës, Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale, Autoriteti i Aviacionit Civil, Autoriteti Rregullativ i Hekurudhave dhe Agjencia për Shërbimin e Navigimit Ajror.

Trendët e financimit 2015- 2016 dhe vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Infrastrukturës dhe Konkurrueshmërisë)

	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	199,943,730	235,683,051	235,209,568	234,677,672	226,203,963
Numri i punëtorëve	1,090	1,340	1,340	1,340	1,340
Pagat dhe Mëditjet	10,351,974	13,514,067	13,178,513	13,239,804	13,301,095
Mallrat dhe Shërbimet	11,915,672	17,148,505	15,434,221	15,229,221	15,149,221
Shpenzimet Komunale	460,344	770,963	770,963	770,963	770,963
Subvencionet dhe Transferet	12,078,893	12,417,684	7,467,684	7,452,684	7,447,684
Shpenzimet Kapitale	165,136,846	191,831,832	198,358,187	197,985,000	189,535,000
Burimet e Financimit					
Grantet qeveritare	198,470,006	207,028,922	212,310,114	207,938,096	201,649,324
Të hyrat vetanake	-	9,959,129	9,531,602	9,312,401	9,258,199
Financimet nga huamarrjet	1,473,724	18,695,000	13,367,852	17,427,175	15,296,440
Grantet nga donatorët	-	-	-	-	-

Tek financimi i Autostradës Prishtinë-Hani i Elezit për vitin 2017, parashihet që shuma prej 100 milionë euro të financohet nga huazimi i brendshëm (letrat me vlerë).

3.7 SEKTORI I BUJQËSISË

Në sektorin e bujqësisë synohet krijimi dhe zbatimi i politikave dhe programeve zhvillimore të cilat kanë një ndikim të shpejtë dhe efikas në zhvillimin e balancuar ekonomik/bujqësor dhe social dhe që ndikojnë drejtpërdrejt në mirëqenien e zonave rurale të Kosovës. Kosova ka prodhimtari bujqësore jokonkurruese dhe bazë të ulët të prodhimit, e cila nuk është e mjaftueshme për të përmbushur nevojat e brendshme, qoftë të konsumatorëve apo industrisë agro-përpunuese. Bujqësia e Kosovës karakterizohet me ferma të vogla, prodhimtari të ulët dhe nivel të pamjaftueshëm të shërbimeve këshillimore, por edhe përkundër kësaj ajo kontribuon me 11.9% në BPV të Kosovës. Shprehur në përqindje, në bujqësi janë të punësuar 26.7%, në raport me numrin e përgjithshëm të të punësuarve në Kosovë dhe përbën rreth 12% të vlerës së eksportit total. Rreth 62% e popullsisë së Kosovës jeton në zonat rurale. Sektori i bujqësisë, si i tillë, do të luaj një rol të rëndësishëm për ofrimin e mundësive për punësim dhe për krijimin e të ardhurave për njerëzit që jetojnë në zonat rurale.

Zhvillimi i sektorit të bujqësisë ka rëndësi të veçantë, si në aspektin e përmirësimit të bilancit tregtar, uljes së papunësisë, sigurisë së produkteve ushqimore, mbrojtjes së ambientit dhe përmirësimit të jetës së qytetarëve në përgjithësi. Si rezultat i mbështetjes së këtij sektori të ardhurat neto në fermë janë rritur ndjeshëm. Sektori i Bujqësisë, përmes politikave dhe strategjive të zhvillimit do të jetë edhe në të ardhmen i orientuar në mbështetjen e faktorëve të prodhimit, në stimulimin e fermerëve dhe krijimin e një ambienti më të favorshëm zhvillimor.

Objektivat kryesorë për të përmbushur qëllimet e sektorit të bujqësisë janë:

- Rritja e zhvillimit të qëndrueshëm të sektorit të bujqësisë dhe sigurimi i nivelit të duhur të të ardhurave të prodhuesve bujqësorë, si dhe prodhimi i qëndrueshëm i ushqimit cilësor dhe mbrojtja e mjedisit,
- Rritja e aftësisë konkurruese në bujqësi, veçanërisht në sektorin agro-ushqimor, promovimi i zhvillimit dhe mundësive të punësimit, si dhe përmirësimi i cilësisë së jetesës në zonat rurale,
- Rritja e kapacitetit dhe potencialit prodhues të fermave, zbatimi i teknologjive të reja dhe sistemet e ujitjes që do të mundësojnë rritjen e prodhimit vendor dhe uljen e importit të produkteve bujqësore,
- Përmirësimi i zhvillimit të qëndrueshëm të pyjeve dhe të gjitha funksioneve të tyre ekologjike, ekonomike dhe sociale, duke përfshirë ruajtjen e biodiversitetit, dhe
- Menaxhimi dhe zhvillimi cilësor i sektorit të bujqësisë, përfshirë zhvillimin e politikave dhe avancimin e kornizës legislative.

Sektori i Bujqësisë përbëhet nga Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural.

Trendët e financimit 2015- 2016 dhe vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Bujqësisë)

Organizata Buxhetore	Buxheti 2015	Buxheti 2016	2017	2018	2019
			Vlerësuar	Vlerësuar	Vlerësuar
Total	53,858,720	57,236,274	53,493,566	53,482,532	53,491,498
Nr. i punëtorëve	311	354	354	354	354
Pagat dhe Mëditjet	1,949,390	2,069,235	2,139,195	2,148,161	2,157,127
Mallrat dhe Shërbimet	3,473,235	2,981,681	2,981,681	2,981,681	2,981,681
Shpenzimet Komunale	98,207	118,768	118,768	118,768	118,768
Subvencionet dhe Transferet	47,615,504	47,383,922	47,383,922	47,383,922	47,383,922
Shpenzimet Kapitale	722,383	4,682,668	870,000	850,000	850,000
Burimet e Financimit	53,858,720	57,236,274	53,493,566	53,482,532	53,491,498
Grantet qeveritare	52,424,453	54,026,760	50,899,400	53,299,017	53,307,983
Të hyrat vetanake	227,756	183,514	183,514	183,515	183,515
Financimet nga huamarrjet	1,206,512	3,026,000	2,410,651		
Grantet nga donatorët*	3,443,289	-	-	-	-

3.8 SEKTORI I MJEDISIT

Në sektorin e mjedisit synohet zhvillimi i balancuar dhe qëndrueshëm duke siguruar mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e planifikimit të mirëfilltë hapësinor. Mbështetja në zhvillimin e qëndrueshëm ka për qëllim përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve të Kosovës, dhe brezave që do të vijnë. Realizimi i kësaj politike zhvillimore do të bëhet përmes integritit të strategjisë mjedisore me strategjitë sektoriale dhe përmes monitorimit, informimit dhe raportimit mjedisor. E gjithë kjo do të mundësoj administrimin e integruar dhe të qëndrueshëm të mjedisit. Kualiteti i mjedisit në Kosovë duhet përmirësuar. Kosova ballafaqohet me probleme sa i përket menaxhimit të ujit, menaxhimit të mbeturinave dhe ndotjes së ajrit dhe tokës. Probleme tjera të mjedisit shkaktohen nga zhvillimet e paplanifikuara hapësinore dhe ndërtimet pa leje të cilat dëmtojnë hapësirën dhe ulin mundësitë për zhvillimin e ardhshëm të vendit.

Objektivat kryesorë në kuadër të sektorit mjedisor për periudhën e ardhshme trevjeçare 2017-2019, varësisht kompetencave ligjore të institucioneve përkatëse janë::

- Kompletimi i infrastrukturës ligjore në fushëveprimtarinë e mjedisit dhe harmonizimi i tyre me legjislacionin e BE dhe zbatimi i saj,
- Përmirësimi i gjendjes së mjedisit dhe monitorimi i gjendjes së tij,
- Administrimi dhe menaxhimi më i mirë i resurseve ujore dhe rehabilitimi i shtretërve të lumenjve,
- Hartimi i Hartës Zonale të Kosovës dhe Hartave Zonale të komunave dhe E-lejet,
- Shfrytëzimi racional dhe rritja e kapaciteteve të burimeve ujore, dhe
- Menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave.

Organizatrat buxhetore të cilat bëjnë pjesë në Sektorin e Mjedisit janë: Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor dhe Zyra Rregullative e Ujit dhe Kanalizimeve.

Trendët e financimit 2015- 2016 dhe vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Mjedisit)

	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	38,432,677	39,532,462	41,038,471	47,071,583	59,081,906
Numri i punëtorëve	310	356	356	356	356
Pagat dhe Mëditjet	1,995,580	2,355,923	2,219,631	2,229,954	2,240,277
Mallrat dhe Shërbimet	1,619,458	1,252,576	1,252,576	1,252,576	1,252,576
Shpenzimet Komunale	46,593	89,723	89,723	89,723	89,723
Subvencionet dhe Transferet	-	190,000	-	-	-
Shpenzimet Kapitale	34,771,046	35,644,240	37,476,541	43,499,330	55,499,330
Burimet e Financimit	-	-	-	-	-
Grantet qeveritare	36,269,552	38,813,462	41,038,471	47,071,583	59,081,906
Të hyrat vetanake	-	-	-	-	-
Financimet nga huamarrjet	1,756,619	719,000	-	-	-
Grantet nga donatorët*	0	-	-	-	-

3.9 SEKTORI I KULTURËS

Në sektorin e kulturës synohet promovimi i kulturës dhe vlerave kombëtare, ruajtja dhe mbrojtja e trashëgimisë kulturore dhe komplekseve memoriale, fuqizimi dhe pjesëmarrja e rinisë në proceset e gjithëmbarshme shoqërore të vendit, zhvillimi dhe afirmimi i sportit kosovar në vend dhe në arenën ndërkombëtare si dhe promovimi dhe mbrojtja e të drejtës së autorit.

Në këtë sektor është punuar në avancimin e infrastrukturën ligjore, është rritur mbështetja financiare për institucionet publike të kulturës, si dhe është arritur lidhja e bashkëpunimeve me shtete të ndryshme, përmes nënshkrimit të marrëveshjeve të bashkëpunimit në fushën e kulturës.

Trajtimi i trashëgimisë kulturore duhet bërë në mënyrë të integruar, si trashëgimia arkitekturale, trashëgimia shpirtërore, ajo arkeologjike, peizazhet kulturore si dhe të gjitha asetet nën mbrojtje të shtetit duhet të mbrohen, ruhen, studiohen e promovohen sa më shumë dhe të bëhen objekte të hartës turistike të Republikës së Kosovës. Sporti është ambasadori më i mirë i vendit tonë në arenën ndërkombëtare që rregullon imazhin e vendit e që ky synim është duke u përkrahur në vazhdimësi.

Objektivat kryesorë për të përmbushur qëllimet në kuadër të sektorit të kulturës janë:

- Avancimi i diplomacisë kulturore,
- Ruajtja, mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore,
- Fuqizimi dhe pjesëmarrja e rinisë në procese zhvillimore, dhe
- Zhvillimi dhe avancimi i sportit cilësor, masivizimi dhe pjesëmarrja në gara ndërkombëtare.

Organizatat buxhetore që përbëjnë sektorin e Kulturës janë: Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Këshilli i Kosovës për Trashëgimi Kulturore, Radio Televizioni i Kosovës, Agjencia për Menaxhimin e Komplekseve Memoriale dhe Komisioni i Pavarur i Mediave.

Trendët e financimit 2015- 2016 dhe vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Kulturës)

	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	29,482,858	28,054,570	31,677,342	21,916,132	21,934,924
Numri i punëtorëve	738	733	733	733	733
Pagat dhe Mëditjet	3,535,201	4,103,292	3,995,245	4,013,697	4,032,150
Mallrat dhe Shërbimet	1,178,077	1,203,404	1,203,740	1,204,078	1,204,417
Shpenzimet Komunale	350,998	323,123	323,123	323,123	323,123
Subvencionet dhe Transferet	16,499,083	11,006,550	16,106,550	6,206,550	6,206,550
Shpenzimet Kapitale	7,919,499	11,418,201	10,048,684	10,168,684	10,168,684
Burimet e Financimit					
Grantet qeveritare	29,439,238	28,010,950	31,633,722	21,872,512	21,891,304
Të hyrat vetanake	43,620	43,620	43,620	43,620	43,620
Financimet nga huamarrjet	-	-	-	-	
Grantet nga donatorët*				-	

3.10 SEKTORI I ARSIMIT

Në sektorin e arsimit synohet zhvillimi i shoqërisë bazuar në dije dhe shkathtësi konkurruese, e cila është e integruar në rrjedhat ndërkombëtare, me mundësi të barabarta për avancimin e secilit individ që të jetë i gatshëm të kontribuoj në zhvillimin e qëndrueshëm socio-ekonomik të vendit.

Sektori i arsimit në Republikën e Kosovës është duke kaluar nëpër një proces reformues që ka për objektiv rritjen e pjesëmarrjes dhe përmirësimin e cilësisë së arsimit. Është punuar në hartim të legjislacionit dhe janë miratuar akte të shumta ligjore e nënligjore, janë ndërtuar shumë shkolla dhe janë themeluar institucione të shumta të reja. Është punuar në përmirësimin e kurrikulave dhe në hartimin e sigurimin e teksteve të reja shkollore, të cilat duhet të mbështeten nga praktika të reja të mësimdhënies e të mësimnxënies. Gjithashtu synohet mbështja e kërkimeve shkencore dhe pjesëmarrja në të gjitha aktivitetet e arsimit në nivel kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar, për të arritur standardet evropiane.

Objektivat kryesorë për të përmbushur qëllimet e sektorit të arsimit janë:

- Rritja e përfshirjes dhe parandalimi i braktisjes në arsimin parauniversitar. Ky objektiv ka të bëjë me rritjen e përfshirjes dhe edukimit cilësor në fëmijërinë e hershme,

- Menaxhimi cilësor dhe efikas i sistemit të arsimit, i bazuar në transparencë dhe në llogaridhënie. Ky objektiv ka të bëjë me ngritjen e kapaciteteve menaxhuese në nivelin qendror, komunal dhe në shkollë,
- Zhvillimi i një sistemi funksional për sigurimin e cilësisë, në përputhje me standardet ndërkombëtare. Ky objektiv ka të bëjë me ngritjen e kapaciteteve për sigurimin e cilësisë në të gjitha nivelet,
- Ngritja e cilësisë së mësimdhënies përmes sistemit të qëndrueshëm për përgatitjen dhe zhvillimin profesional të mësimdhënësve. Ky objektiv ka të bëjë me zhvillimin profesional të vazhdueshëm të mësimdhënësve,
- Avancimi i të nxëniet përmes mësimdhënies cilësore, duke zbatuar kurrikulën e bazuar në kompetenca dhe duke shfrytëzuar resurse mësimore të cilësisë së lartë. Ky objektiv ka të bëjë me zbatimin e kurrikulës së re në të gjitha shkollat,
- Arsimi dhe aftësimi profesional në përputhje me kërkesat e tregut të punës në vend, dhe
- Ngritja e cilësisë dhe konkurrueshmërisë së arsimit të lartë përmes nxitjes së përsosmërisë në mësimdhënie, kërkimit shkencor, inovacionit dhe ndërkombëtarizimit.

Organizatrat buxhetore që e përbëjnë sektorin e arsimit janë: Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, Akademia e Shkencës dhe e Arteve e Kosovës, Universiteti i Prishtinës.

Trendët e financimit 2015- 2016 dhe vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Arsimit)

Sektori i Arsimit	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	70,516,297	75,178,318	74,626,226	75,300,231	75,734,455
Numri i punëtorëve	4,242	4,201	4,201	4,201	4,201
Pagat dhe Mëditjet	34,639,623	36,591,634	37,438,785	37,593,009	37,747,233
Mallrat dhe Shërbimet	10,683,734	12,021,241	12,266,460	12,371,241	12,421,241
Shpenzimet Komunale	1,997,813	2,255,052	2,255,052	2,255,052	2,255,052
Subvencionet dhe Transferet	4,936,213	5,120,929	5,120,929	5,120,929	5,120,929
Shpenzimet Kapitale	18,258,914	19,189,462	17,545,000	17,960,000	18,190,000
Burimet e Financimit					
Grantet qeveritare	63,297,541	66,264,094	64,812,002	65,686,007	65,259,195
Të hyrat vetanake	5,538,603	7,314,224	7,314,224	7,314,224	7,314,224
Financimet nga huamarrjet	1,680,153	1,600,000	2,500,000	2,300,000	3,161,036
Grantet nga donatorët*	1,207,748	2,455,754	2,000,000	-	-

*Grantet nga donatorët nuk janë pjesë e totalit të shpenzimeve sipas burimeve të financimit.

3.11 SEKTORI I SHËNDETËSISË

Në sektorin e shëndetësisë synohet përmirësimi i shëndetit të popullatës nëpërmjet promovimit të mënyrave të shëndetshme të jetesës dhe sigurimit të shërbimeve cilësore shëndetësore me qasje të lehtë dhe të barabartë e me kosto-efektive. Situata aktuale në sektorin e shëndetësisë cilësohet me

arritje në fusha të ndryshme por edhe me vështirësi të theksuara për sigurimin e vëllimit dhe cilësisë së duhur të shërbimeve shëndetësore.

Me Ligjin për sigurime shëndetësore parashihet themelimi i skemës së obliguar publike të sigurimit shëndetësor që parasheh pagesën e premiumit të sigurimit shëndetësor. Shfrytëzimi i kapaciteteve shëndetësore është i ulët, ndërkaq cilësia e shërbimeve shëndetësore ende nuk është e kënaqshme, sidomos sa u përket infeksioneve spitalore, përdorimit të udhërrëfyesve dhe protokolleve klinike si dhe mënyrës së trajtimit ku pacienti duhet të jetë në qendër të vëmendjes dhe t'i kushtohet kohë e mjaftueshme për ekzaminimet klinike.

Shëndetësia kosovare disponon me kapacitete relativisht të mjaftueshme infrastrukurore dhe me mbulim të mirë me rrjet të institucioneve shëndetësore për ofrim të shërbimeve për popullatën me përjashtim të kapaciteteve për shërbime emergjente në Shërbimin Spitalor dhe Klinik Universitar të Kosovës të cilat përmbushin minimumin e duhur.

Me ligjin për kontrollin e duhanit është dhënë kontribut tejet i rëndësishëm për shëndetin publik duke mundësuar avancimin substancial të kulturës qytetare në pajtim me standardet më të arritura ndërkombëtare.

Objektivat kryesore për të përmbushur qëllimet e sektorit të shëndetësisë janë:

- Mbrojtja e shëndetit dhe përmirësimi i cilësisë së shërbimeve të ofruara shëndetësore,
- Riorganizimi i financimit të sektorit shëndetësor me qëllim të ofrimit të shërbimeve të arritshme dhe të barabarta,
- Shërbimet e integruara efikase dhe efektive shëndetësore, zbatimi i metodave të reja në diagnostifikim dhe terapi,
- Infrastruktura funksionale shëndetësore,
- Funksionalizimi i Fondit të Sigurimeve Shëndetësore (FSSH), dhe
- Zhvillimi i Sistemit të Informimit Shëndetësor (SISH) dhe funksional në të gjitha institucionet shëndetësore.

Organizatrat buxhetore të cilat bëjnë pjesë në Sektorin e Shëndetësisë janë: Ministria e Shëndetësisë (MSH) dhe Shërbimi Spitalor dhe Klinik Universitar i Kosovës (SHSKUK).

Trendët e financimit 2015 dhe vlerësimet 2017-2019 (Sektori i Shëndetësisë)

	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	117,623,062	125,645,553	119,180,119	120,666,845	120,617,571
Numri i punëtorëve	7,778	7,825	7,820	7,820	7,820
Pagat dhe Mëditjet	57,500,173	60,393,083	57,887,634	58,122,360	58,357,086
Mallrat e Shërbimet	36,256,970	37,151,781	37,856,796	37,566,796	37,566,796
Shpenzimet Komunale	3,678,602	3,821,964	3,821,964	3,821,964	3,821,964
Sub.e Transferet	9,714,570	7,503,725	7,503,725	7,503,725	7,503,725
Shpenzimet Kapitale	10,472,747	16,775,000	12,110,000	13,652,000	13,368,000
Burimet e Financimit					
Grandet Qeveritare	114,549,396	118,724,896	115,090,567	117,372,278	117,323,004
Të Hyrat Vetanake	3,016,929	2,286,418	2,286,418	2,286,418	2,286,418
Financimet nga huaja	56,737	4,634,239	1,803,134	1,008,149	1,008,149
Grantet nga donatorët	1,174,597	1,174,597.41	1,174,597.41	1,174,597.41	1,174,597.41

3.12 SEKTORI PËR ÇËSHTJE SOCIALE

Në sektorin e çështjeve sociale synohet zhvillimi, zbatimi dhe koordinimi i politikave, ligjeve dhe instrumenteve tjera për të siguruar mbrojtje dhe përkrahje sociale, krijimin e infrastrukturës për punësim dhe aftësim profesional, si dhe ngritjen e shkathtësive.

Përkrahja për kategoritë sociale përmes skemave të mbrojtjes sociale dhe atyre pensionale do të vazhdon edhe viteve në vijim. Në funksion të kësaj, është bërë rishikimi i infrastrukturës ligjore për të ofruar shërbime, përmes programeve të cilat janë disenjuar që të ndihmojnë pjesën më nevojtare të popullatës: të moshuarit, të varfërit, personat me aftësi të kufizuara, personat e zhvendosur, targetimi i përfituesve të skemave sociale, të papunësuarit dhe të tjerët që kanë më së shumë nevojë për ndihmë nga Qeveria.

Analizat dhe anketat sUgjerojnë që ekziston diskrepancë në mes shkathtësive të fuqisë punëtore dhe kërkesave të tregut të punës.

Objektivat kryesore për të përmbushur qëllimet e sektorit për çështje sociale janë:

- Rritja e punësimit, zhvillimi i shkathtësive dhe funksionimi më i mirë i tregut të punës për të gjithë qytetarët që jetojnë në Kosovë,
- Rritja e mirëqenies sociale përmes zgjerimit dhe ngritjes së cilësisë së ofrimit të shërbimeve sociale dhe familjare, me fokus të veçantë në grupet e cënueshme,
- Stabilizimi i komuniteteve, kthimi, integrimi në Kosovë dhe mirëqenia më e mirë,
- Ngritja e mirëqenies sociale të pensionistëve përmes krijimit të sistemit të qëndrueshëm dhe funksional, dhe
- Fuqizimi i rolit të partnerëve social në zhvillimin e politikave socio-ekonomike të vendit, përmirësimi i kushteve të punës të punëtorëve dhe zvogëlimi i punësimit informal.

Organizatrat buxhetore që e përbëjnë sektorin për çështje sociale janë: Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale dhe Ministria për Komunitet dhe Kthim.

Trendët e financimit 2015-2016 dhe vlerësimet 2017-2019 (Sektori Social)

	2015 Shpenzimi	2016 Buxheti i Aprovuar	2017 Vlerësimi	2018 Vlerësimi	2019 Vlerësimi
Total	322,394,870	367,159,389	387,180,404	396,045,481	401,071,558
Numri i punëtorëve	984	993	993	993	993
Pagat dhe Mëditjet	5,761,934	5,686,286	5,699,301	5,724,378	5,749,455
Mallrat dhe Shërbimet	2,662,844	2,248,190	2,248,190	2,248,190	2,248,190
Shpenzimet Komunale	391,897	383,239	383,239	383,239	383,239
Subvencionet dhe Transferet	305,989,868	351,611,674	371,611,674	380,511,674	385,511,674
Shpenzimet Kapitale	7,588,327	7,230,000	7,238,000	7,178,000	7,179,000
Burimet e Financimit	-	-	-	-	-
Grantet qeveritare	322,394,870	367,159,389	387,180,404	396,045,481	401,071,558
Të hyrat vetanake					
Financimet nga huamarrjet					
Grantet nga donatorët*					

*Grantet nga donatorët nuk janë pjesë e totalit të Shpenzimeve sipas Burimeve të Financimit.

Në tabelën më poshtë është paraqitur totali i shpenzimeve të të gjithë sektorëve në nivel qendror.

Total sektorët – Niveli Qendror 2015-2019

Përshkrimi	Shpenzimi 2015	Buxheti i Aprovuar 2016	Vlerësimet 2017	Vlerësimet 2018	Vlerësimet 2019
TOTAL SEKTORËT:	1,134,649,105	1,256,498,868	1,289,772,228	1,357,332,228	1,427,292,228
Numri i punëtorëve	37,443	38,960	38,955	38,955	38,955
Paga dhe mëditje	282,517,179	299,799,166	311,501,596	335,584,395	369,067,195
Mallra dhe shërbime	142,877,715	145,723,219	151,720,847	155,820,797	157,820,797
Shpenzime komunale	14,656,236	15,469,258	16,369,258	16,369,308	16,369,308
Sione dhe transfere	408,734,953	444,370,000	469,132,257	471,132,257	473,132,257
Shpenzime kapitale	285,863,022	346,137,225	335,048,270	372,425,471	404,902,671
Rezerva	-	5,000,000	6,000,000	6,000,000	6,000,000

PJESA E KATËRT

4 Niveli Komunal

4.1 Hyrje

Korniza Afatmesme e Shpenzimeve (KASH) 2017-2019 për nivelin komunal ofron udhëzimet për komunat për përgatitjet e buxhetit për 2017 dhe orientimet për 2018 dhe 2019, bazuar në prioritetet strategjike të Qeverisë në fushën e marrëdhënieve fiskale ndërqeveritare. Po ashtu, ky dokument përcakton shumat agregate të granteve qeveritare për financimin e komunave dhe nivelin e të hyrave vetanake të komunave për vitin fiskal 2017 si dhe parashikimin afatmesëm 2018-2019.

Parimet, kriteret dhe formulat të zbatuara për ndarjen e granteve qeveritare për financimin e komunave për vitin 2017 bazohen në Ligjin për Financat e Pushtetit Lokal (LFPL) dhe Tabelën 1 të projeksioneve makro-fiskale të përgatitur nga Ministria e Financave siç specifikohet në Ligjin për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (LMFPP).

Procesi i buxhetit komunal merr parasysh këto aspekte:

- Buxhetimi në nivel të programeve dhe nën-programeve, në përputhje me strukturën ekzistuese të planit kontabël,
- Përmirësimet në qasjen e buxhetimit të orientuar drejt rezultateve dhe performancës,
- Zbatimi i konceptit shumëvjeçar mbi planifikimin e projekteve kapitale si dhe,
- Prezantimi tabelar mbi burimet e financimit dhe strukturën e shpenzimeve sipas kategorive ekonomike për vitin e tanishëm buxhetor dhe për dy vitet pasuese.

Buxhetimi i projekteve kapitale shumëvjeçare përfshinë integrimin e të dhënave të planifikuara nga komunat në sistemin e Projekteve të Investimeve publike (PIP) dhe buxhetimin në bazë të performancës. Si rrjedhojë, nga komunat kërkohet të hartojnë strategjinë kornizë bazuar në synimet dhe objektivat të orientuara në rezultate.

4.2 Burimet e Financimit Komunal për vitin 2017-2019

4.2.1 *Granti i Përgjithshëm për vitin 2017 dhe parashikimet 2018-2019*

Bazuar në Tabelën 1, të përgatitur nga Departamenti i Politikave Ekonomike dhe Fiskale të Ministrisë së Financave në përputhje me LFPL, Granti i Përgjithshëm për komuna për vitin 2017 është aprovuar nga Komisioni i Granteve në shumë prej 149,200,000 euro. Kjo ndarje bazohet në formulën e përcaktuar në nenin 24 të LFPL, ku 10% e të hyrave totale të buxhetuara të Qeverisë qendrore iu ndahen komunave, duke përjashtuar të hyrat vetanake të nivelit qendror, mbështetjen buxhetore dhe grantet, të hyrat nga tatimi në pronë, të hyrat nga dividenda, grantet e përcaktuara të donatorëve si dhe taksat dhe ngarkesat dhe të tjera nga qeveria lokale.

Siç paraqitet në tabelën në vijim, bazuar në vlerësimet e Departamentit të Politikave Ekonomike dhe Fiskale, të hyrat e përgjithshme qeveritare për vitin 2017 pritet të jenë 1,644 milionë euro. Nga kjo shumë, zbriten ato të hyra siç specifikohet në nenin 24 të LFPL dhe vijmë tek baza për ndarjen e grantit të përgjithshëm për komuna, i cili grant për vitin 2017 është në shumë prej 149.2 milionë euro.

Tabela 1: Përcaktimi i shumës së Grantit të Përgjithshëm për komuna për 2017-19

	2017	2018	2019
A. Të hyrat e përgjithshme të Qeverisë	1,644.0	1,701.0	1,779.0
Zbriten:			
Të hyrat vetanake të nivelit Qendror	(45.0)	(46.0)	(47.0)
Mbështetja buxhetore dhe grante	(1.0)	-	-
Tatimi në pronë	(25.0)	(25.0)	(26.0)
Të hyrat nga dividenda	(15.0)	(15.0)	(15.0)
Grantet e përcaktuara të donatorëve	(12.0)	(12.0)	(12.0)
Taksa ngarkesa dhe të tjera nga Qeveria Lokale	(54.0)	(54.0)	(54.0)
B. Baza për llogaritjen e grantit të përgjithshëm për komuna	1,492.0	1,549.0	1,625.0
C. Granti i përgjithshëm për komuna (10% e B)	149.2	154.9	162.5

Me qëllim të nivelizimit të kapacitetit të ulët të të hyrave vetanake të komunave më të vogla, bazuar në LFPL, secila komunë do të pranojë për çdo vit një shumë të përgjithshme fikse (paushalle) prej 140,000 euro, duke zbritur nga 1 euro për kokë banori ose 0 euro për komunat me popullsi të barabartë ose më të madhe se 140,000 banorë. Pas kësaj, shpërndarja e bërë nëpër komuna bazohet në formulën për alokimin e grantit të përgjithshëm në komuna sipas LFPL: (i) numri i popullsisë llogaritet me tetëdhjetë e nëntë përqind (89%); (ii) përmasat gjeografike të komunës me gjashtë përqind (6%); (iii) numri i popullsisë pakicë në komunë (3%); (iv) komunat ku shumica e popullsisë së të cilave përbëhet nga pakicat kombëtare me dy përqind (2%); (v) dhe gjithashtu është paraparë një kontigjencë për korrektim të formulës për shpërndarjen e pjesës së grantit të përgjithshëm për komuna në vlerë prej 4 milionë euro.

Tabela 2: Struktura e Grantit të Përgjithshëm për vitin 2017 dhe parashikimet 2018-2019 (mil. Euro)

Faktorët	2016	2017	2018	2019
	Vlerësimi	Vlerësimi	Vlerësimi	Vlerësimi
<i>Granti i përgjithshëm</i>	134.9	149.2	154.9	162.5
Granti i Përgjithshëm i shpërndarë në komuna		145.2		
Kontingjenca për korrektim të formulës		4.0		
Shuma fikse	3.6	3.6	3.6	3.6
Popullsia (banorë)	1,780,021	1,780,021	1,780,021	1,780,021
Buxheti: 89% e shumës agregate	116.8	125.99	134.62	141.38
Zona komunale (km ²)	10,901	10,901	10,901	10,901
Buxheti: 6% e shumës agregate	7.9	8.5	9.1	9.5
Komunitetet pakicë në komunë	107,926	107,926	107,926	107,926
Buxheti: 3% e shumës agregate	3.9	4.3	4.5	4.8
Popullsia e komunave pakicë	62,031	62,031	62,031	62,031
Buxhti: 2% e shumës agregate	2.6	2.8	3.0	3.2

Tabela në vijim përcakton ndarjen e grantit të përgjithshëm nëpër komuna sipas formulës të përcaktuar në tabelën më lartë, duke mbajtur të pashpërndarë një kontingjencë prej 4 milionë euro për të korrigjuar formulën e ndarjes së granteve në muajt në vijim në bazë të vendimeve të Qeverisë. Për zbatimin e nenit 35 të Ligjit për Financat e Pushtetit Lokal Nr.03/L-049, bazuar në regjistrimin e popullsisë të vitit 2011 dhe të publikuara zyrtarisht nga ASK-ja në muajin dhjetor 2012, përfshirë vlerësimet e Agjencionit Statistikor të Kosovës (ASK) për katër komunat minoritare të cilat nuk kanë marrë pjesë në procesin e regjistrimit të popullsisë, si: Laposaviq, Zubin Potok, Zveçan dhe Mitrovicë veriore, Qeveria e Republikës së Kosovës me Vendim Nr.09/121 të datës 27.03.2013 ka aprovuar ndryshimin e Shtojcës 1 të LFPL për numrin e ri të popullsisë. Ndërsa, me Vendimin e Qeverisë Nr. 07/170 datë 14.02.2014 është aprovuar plotësim/ndryshimi i Shtojcës I të LFPL për numrin e popullsisë për katër komunat veriore Laposaviq, Zveçan, Zubin Potok dhe Mitrovicë veriore. Kështu që, Qeveria e Kosovës përpara përgatitjes së Qarkores Buxhetore të parë për komuna, do të nxjerrë një vendim për korrektim të numrit të popullsisë në disa komuna.

Tabela 3: Granti i Përgjithshëm për vitin 2017 dhe parashikimet 2018-2019

Kriteret	Viti 2017			Viti 2018			Viti 2019		
	Viti 2017			Viti 2018			Viti 2019		
	1492.0	1549.0	1.625.0	1492.0	1549.0	1.625.0	1492.0	1549.0	1.625.0
Te hyrat e Buxhetuarat ne Buxhetin e Kosoves	1492.0	1549.0	1.625.0	1492.0	1549.0	1.625.0	1492.0	1549.0	1.625.0
Granti Përgjithshem (10%)	149.200.000	154.900.000	162.500.000	149.200.000	154.900.000	162.500.000	149.200.000	154.900.000	162.500.000
Granti Lokalitetshem	445.200.000			445.200.000			445.200.000		
Konkordanca ne konkretim te formuara	4.000.000			4.000.000			4.000.000		
Shuma Fitese	140.900	3.636.657	3.636.657	141.663.343	151.263.343	158.863.343	141.663.343	151.263.343	158.863.343
Popullsia	123.991.375	134.624.375	141.388.375	123.991.375	134.624.375	141.388.375	123.991.375	134.624.375	141.388.375
Madhesia gjeografike	8.493.801	9.075.801	9.531.801	8.493.801	9.075.801	9.531.801	8.493.801	9.075.801	9.531.801
Popullsia Pakete	4.246.900	4.537.900	4.765.900	4.246.900	4.537.900	4.765.900	4.246.900	4.537.900	4.765.900
Komunitete ne Popullsi Pakete	2.831.267	3.023.267	3.177.267	2.831.267	3.023.267	3.177.267	2.831.267	3.023.267	3.177.267
Gjithsej	141.663.343	151.263.343	158.863.343	141.663.343	151.263.343	158.863.343	141.663.343	151.263.343	158.863.343
Parashikimi									
(ne mli. €)									
	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
1.644.0	1.779.0	1.779.0	1.779.0	Te hyrat e pergjithshme (sipas Madhesi)	1.644.0	1.779.0	1.779.0	Te hyrat e pergjithshme (sipas Madhesi)	1.644.0
(45.0)	(46.0)	(47.0)	(47.0)	Tajmi ne prone	(45.0)	(46.0)	(47.0)	Tajmi ne prone	(45.0)
(1.0)	-	-	-	Mbeshetja buxhetore dhe grantet	(1.0)	-	-	Mbeshetja buxhetore dhe grantet	(1.0)
(25.0)	(25.0)	(25.0)	(25.0)	Tajmi ne prone	(25.0)	(25.0)	(25.0)	Tajmi ne prone	(25.0)
(15.0)	(15.0)	(15.0)	(15.0)	Grantet e pargjaturat te donatorne	(15.0)	(15.0)	(15.0)	Grantet e pargjaturat te donatorne	(15.0)
(12.0)	(12.0)	(12.0)	(12.0)	Taksa ngarkesa dhe te tjera nga Qeveria Lokale	(12.0)	(12.0)	(12.0)	Taksa ngarkesa dhe te tjera nga Qeveria Lokale	(12.0)
(34.0)	(34.0)	(34.0)	(34.0)		(34.0)	(34.0)	(34.0)		(34.0)
	1.492.0	1.549.0	1.625.0		1.492.0	1.549.0	1.625.0		1.492.0

Komunitet	Kriteret per ndarjen e Grantit te Pergjithshem (sipas LEPL)			Granti i Pergjithshem per vitin 2017						
	Popullsia	Madhesia gjeografike	Popullsia Pakete	Shuma Fitese (140.000-1€)	Shuma per Popullsi (89%)	Shuma per madhesi gjeografike (6%)	Shuma per popullsi pakete ne komuna (3%)	Shuma per Komunitet me popullsi pakete (2%)	Granti i Pergjithshem 2017	Totali Granti i Pergjithshem 2018
1) Decan	40.019	2.253%	297	99.981	2.832.578	231.222	21.682	3.185.763	3.397.202	3.562.866
2) Prerash	33.997	1.91%	430	106.003	2.406.336	335.200	533.548	3.381.087	3.605.497	3.781.324
3) Feriz	108.610	6.10%	345	31.390	7.687.507	2.688.939	1.64.935	8.152.831	8.709.317	9.145.326
4) Prushe Kosove	34.827	1.96%	83	105.173	2.465.084	64.701	177.808	2.812.467	2.997.972	3.143.317
5) Gjakove	94.556	5.31%	587	45.444	6.692.733	437.586	262.819	7.458.603	7.966.556	8.364.541
6) Gjirokastra	39.128	2.07%	392	88.822	6.382.874	305.577	89.089	6.827.562	7.291.763	7.655.624
7) Glesene	58.531	3.29%	276	81.469	4.142.873	215.151	1.771	4.441.264	4.740.000	4.974.061
8) Han i Elezit	9.405	0.53%	43	130.597	6.665.552	64.701	1.731	862.582	912.738	952.035
9) Isog	39.289	2.21%	454	100.711	2.780.908	335.008	121.395	3.356.923	3.580.840	3.754.854
10) Lurik	6.084	0.34%	74	133.916	4.301.631	1.64.832	1.417	622.390	2.810.605	2.946.465
11) Kacanik	33.409	1.88%	211	106.591	2.564.717	1.64.832	1.417	2.657.206	3.264.596	3.423.400
12) Kamene e Re	36.085	2.03%	424	103.915	2.544.126	330.222	73.349	3.061.912	3.264.596	3.423.400
13) Kine	38.496	2.16%	309	1.241	1.136	101.504	2.247.799	2.405.76	48.833	3.484.383
14) Leposavik	13.773	0.77%	539	323	0.349%	974.804	420.619	12.710	1.27.10	628.638
15) Lipjan	57.605	3.24%	338	3.10%	3.10%	4.077.330	263.482	122.261	4.545.468	4.831.281
16) Malisheve	54.613	3.07%	306	2.81%	0.05%	3.665.554	238.537	2.125	4.191.603	4.472.963
17) Mamusha	5.507	0.31%	32	329	0.35%	3.80.790	2.945	14.914	815.497	862.730
18) Mitrovce	71.909	4.04%	331	3.04%	2.199	2.04%	5.089.739	258.026	86.531	6.166.539
19) Novo Brdo	6.729	0.38%	204	1.87%	2.97%	135.271	4.76.284	159.025	125.999	98.716
20) Ohrid	21.549	1.21%	105	0.96%	1.53%	118.451	1.525.256	81.851	65.124	1.905.265
21) Peje	96.430	5.42%	603	5.53%	7.72%	43.550	6.926.812	470.059	337.944	8.600.168
22) Pradvece	88.499	4.97%	633	5.81%	0.79%	51.501	6.254.033	493.445	33.408	7.672.280
23) Prishtine	198.897	11.17%	514	4.72%	3.84%	14.078.096	400.680	163.146	14.641.922	15.645.195
24) Prizren	177.783	9.99%	603	5.53%	0.00%	12.585.488	470.059	1.246.690	15.280.097	16.047.823
25) Radovca	56.208	3.16%	278	2.55%	0.87%	83.792	3.978.449	21.6710	4.316.098	4.606.098
26) Shkerrc	6.949	0.39%	248	2.28%	0.00%	133.051	1.491.856	193.242	943.443	1.042.479
27) Shkote	27.324	1.54%	134	1.23%	0.79%	112.676	1.94.304	33.762	2.184.912	2.326.902
28) Shterret	50.838	2.86%	374	3.43%	0.00%	89.142	3.599.772	291.546	4.251.478	4.460.818
29) Shterret	59.122	3.36%	361	3.31%	0.53%	80.278	4.422.973	28.142	4.611.489	5.105.234
30) Viti	46.987	2.64%	270	2.48%	0.24%	91.013	3.325.779	21.0274	3.639.419	3.882.420
31) Vushtrri	69.830	3.93%	345	3.17%	0.89%	70.130	4.464.457	2.68.939	5.322.302	5.682.824
32) Zhdri	6.616	0.37%	333	3.06%	0.92%	133.384	4.48.286	229.585	1.202.381	1.336.153
33) Zvezan	7.481	0.42%	123	1.13%	0.36%	7.481	12.00%	15.189	1.114.556	1.181.846
34) Zvehan	10.675	0.60%	131	1.20%	0.00%	129.525	7.75.585	102.119	1.34.693	1.739.783
35) Kiboc	12.326	0.69%	5	0.05%	0.80%	867	12.326	19.872.445	1.701.660	1.701.660
36) Mitrovca veriore	1.787	0.10%	29	0.27%	0.00%	2.888	1.38.213	22.660	3.884.927	3.884.927
38) Kamille	3.886	0.22%	69	0.63%	0.16%	3.866	6.23%	136.134	53.388	681.606
TOTAL	1.780.021	10.896	10.926	62.031	100%	3.636.657	123.991.375	8.493.801	4.246.900	2.831.267
Konkordanca per korrektime te formuara ne shprehendare si pjeset e grantit te pergjithshem	1.780.021	100%	10.926	62.031	100%	3.636.657	123.991.375	8.493.801	4.246.900	2.831.267
TOTAL	1.780.021	100%	10.896	62.031	100%	3.636.657	123.991.375	8.493.801	4.246.900	2.831.267

Financimi i shërbimeve sociale si kompetencë e transferuar nga MPMS në komuna përfshihet në kuadër të grantit të përgjithshëm të komunës.

Të punësuarit në administratën e Drejtorive Komunale për Arsim parauniversitar financohen nga Granti i Përgjithshëm në komuna. Gjithashtu, të punësuarit në administratën e Drejtorive Komunale për Shëndetësi primare dhe Shëndetësi sekondare (Graçanicë, Shtërpcë dhe Mitrovicë Veriore) financohen nga Granti i Përgjithshëm në komuna.

4.2.2 Granti specifik për Arsim parauniversitar për vitin 2017

Granti Specifik për Arsim sipas LFPL bazohet në qasjen me sistem të hapur të financimit, duke marrë parasysh kriteret dhe parametrat në formulën shtetërore të arsimit parauniversitar të propozuar nga MASHT për vitin 2017. Formula shtetërore e arsimit parauniversitar trajton në veçanti nivelin e shkollave parafillore, fillore dhe të mesme, duke marrë parasysh këto elemente:

- a) Numri i nxënësve të regjistruar për vitin 2015/2016;
- b) Raporti nxënës-mësimdhënës për arsimin fillor dhe të mesëm për nxënësit shumicë 1:21.3;
- c) Raporti nxënës-mësimdhënës për arsimin fillor dhe të mesëm për nxënësit pakicë 1:14.2;
- d) Raporti nxënës-mësimdhënës për arsimin parashkollor 1:12;
- e) Raporti nxënës-mësimdhënës për arsimin e mesëm profesional për nxënësit shumicë 1:17.2, dhe për nxënësit pakicë 1:11.5;
- f) Raporti nxënës-mësimdhënës për zonat malore 1:14.2;
- g) Kalkulimi për stafin mësimdhënës të gjuhës angleze për klasën I dhe II;
- h) Kalkulimi për stafin teknik administrativ për 630 nxënës 1 staf në arsimin para fillor dhe fillor (bazuar në Udhëzimin administrativ nr.18/2009 të MASHT);
- i) Kalkulimi për stafin teknik administrativ për 470 nxënës 1 staf në arsimin e mesëm (gjimnazet dhe shkollat profesionale bazuar sipas Udhëzimin administrativ nr.18/2009 të MASHT);
- j) Kalkulimi për stafin ndihmës për 170 nxënës 1 staf (pastrues) si dhe 1 staf për shkollë (roje) bazuar në Udhëzimin administrativ nr.18/2009 të MASHT;
- k) Shërbimi profesional 80 pedagogë;
- l) Pagat janë kalkuluar duke u bazuar në pagën mesatare sipas niveleve për të gjitha komunat;
- m) Përvoja e punës është kalkuluar duke marrë mesataren prej 15 vite;
- n) Kalkulimi për stafin mësimdhënës në lehonitë është paraparë 3% (bazë stafi mësimdhënës).

Granti specifik për arsim parauniversitar për vitin 2017 është aprovuar nga Komisioni i Granteve në shumë prej 163.4 milionë euro. Po ashtu, është rritur numri i stafit për 7 punëtorë për Qendrën Korrektuese në komunën e Lipjanit. Duke qenë se në vitin e ardhshëm shkollor, sipas MASHT, pritet të ketë mbi 10,000 nxënës më pak në arsim parauniversitar, atëherë kjo nënkupton se financimi për kokë nxënësi është rritur krahasuar me vitin 2016.

Tabela 4: Shpërndarja e grantit specifik për Arsim parauniversitar për vitin 2017

Nr Komuna	Numri i nxënësve					Staf Mësimdhënës										Staf profesional administrativ dhe ndihmës					Totali i pagës mujshme	Totali i pagës mujshme për anëtarin për vitin 2017	Granti specifik për anëtarin për vitin 2018	Granti specifik për anëtarin për vitin 2019	
	Numri i nxënësve para fillor	Numri i nxënësve të sh. Mesme	Total numri i nxënësve	Numri i mësimdhënësve në arsimin special	Numri i mësimdhënësve në arsimin special në pushim mjekësor dhe të lehonise	Numri i mësimdhënësve para fillor	Numri i mësimdhënësve në sh. para fillor në pushim mjekësor dhe të lehonise	Numri i mësimdhënësve fillor	Numri i mësimdhënësve në sh. Fillore në pushim mjekësor dhe të lehonise	Numri i mësimdhënësve të sh. Mesme	Mësimdhënës në Qendren Korrektuese në Lipljan	Mësimdhënësit e sh. Mesme në pushim mjekësor dhe të lehonise	Mësimdhënësit shtesë për zonat malnore	Numri i mësimdhënësve të gjuhës angleze	Totali i stafit mësimdhënës	Numri i personelit administrativ për sh. Fillore	Numri i personelit administrativ për sh. të mesme	Shërbimi Profesional Pedagogjik/Psikologjik	Numri i personelit ndihmës për nxënës	Totali i stafit Mësimdhënës, profesional, administrativ dhe ndihmës					
TOTALE	312,781	88,311	401,092	73	4	2,899	98	10,509	352	4,735	7	160	4,002	305	21,144	1,247	356	80	3,684	28,512	161,332,014	2,100,000	163,432,014	163,432,014	163,432,014
1 Dëshmorët	5183	1396	6581	1	0	54	2	213	7	71		2		6	356	25	6	2	62	452	2,295,467	34,458	2,329,924	2,329,924	
2 Durrës	5039		5039			8	0						348	7	305	20	2		66	452	2,295,467	26,383	2,321,850	2,321,850	
3 Fier	20386	6346	26832	11	0	219	7	579	19	345		12	376	18	1586	71	23	2	222	1,904	10,658,188	148,485	11,006,674	11,006,674	
4 Fierri-Kosovë	6304	1498	7802			31	1	261	0	79		3	22	5	411	21	6	2	62	406	2,789,527	40,231	2,829,758	2,829,758	
5 Gjirokastrë	15350	4288	19638	9	0	131	4	616	21	228		8	41	15	1,073	66	18	8	186	1,345	7,710,347	102,816	7,813,163	7,813,163	
6 Gëllim	15376	5373	20749	2	0	165	6	431	14	291		10	318	16	1,258	58	23	4	188	1,532	8,837,938	109,684	8,947,622	8,947,622	
7 Gërrme	11129	2989	14118	2	0	113	4	270	9	157		5	265	10	852	48	8	2	121	1,001	5,702,482	79,915	5,782,397	5,782,397	
8 Hani Elez	1445	370	1815			16	1	67	2	17		1	2	1	107	6	6	2	21	138	754,706	10,551	765,257	765,257	
9 Haur	6899	1708	8606	2	0	72	0	219	7	89		3	100	6	500	27	7	2	85	621	3,575,428	45,055	3,620,483	3,620,483	
10 Ibrull	489	212	701	1	0	7	0	28	1	10		0		1	49	3	1	2	7	62	349,151	4,715	353,866	353,866	
11 Kërkim	5279	1419	6698	2	0	32	0	202	7	31		3	41	6	366	22	6	2	67	464	2,626,555	35,069	2,711,624	2,711,624	
12 Kamëz	4798	1455	6253	2	0	39	1	195	7	91		3	38	7	395	30	9	2	85	510	2,291,882	33,787	2,325,669	2,325,669	
13 Kibë	7181	1751	8934	2	0	2	0	254	9	92		3	81	7	499	27	6	2	82	616	3,498,881	46,775	3,545,657	3,545,657	
14 Kopsot	1895	451	2346	1	0	43	2	63	2	25		1	2	2	142	10	6	2	42	201	1,054,495	12,293	1,066,778	1,066,778	
15 Krujë	11351	2732	14083	2	0	107	4	334	11	142	7	4	211	11	833	44	12	2	144	1,034	5,710,828	77,795	5,788,624	5,788,624	
16 Kullës	12475	3356	15831	2	0	122	4	376	13	166		6	210	12	910	56	10	2	136	1,113	6,143,164	82,560	6,225,724	6,225,724	
17 Kurbabin	820	203	1023	1	0	6	0	33	1	10		0	5	1	56	3	3	2	9	72	511,948	5,357	517,306	517,306	
18 Kuvovë	13220	4240	17460	2	0	125	4	502	17	228		8	34	12	970	52	16	4	149	1,190	6,873,181	91,417	6,964,598	6,964,598	
19 Kuvovë	1180	171	1351			10	0	44	2	11		0	27	3	96	9	3	2	33	143	786,141	7,072	793,213	793,213	
20 Osh	4466	770	5236	4	0	45	0	140	5	45		2	81	4	327	19	4	2	54	405	2,147,932	27,413	2,175,345	2,175,345	
21 Pëgë	15669	4389	20058	2	0	157	5	627	21	275		9	49	14	1,159	57	18	2	175	1,411	7,920,688	107,947	7,978,636	7,978,636	
22 Podujevë	16576	3386	20062	3	0	143	5	538	18	208		7	238	15	1,175	67	13	2	186	1,444	8,292,687	107,134	8,402,781	8,402,781	
23 Prishtinë	35481	11060	46541	5	0	413	14	1,373	46	583	20	109	109	29	2,591	108	36	4	365	3,094	17,603,615	244,720	17,848,335	17,848,335	
24 Prizren	26671	7406	34077	4	0	165	6	992	33	419		14	328	26	1,977	90	29	4	297	2,388	13,623,321	175,417	13,810,938	13,810,938	
25 Radojevë	10132	1845	12077	2	0	86	6	313	11	98		3	143	10	699	43	8	2	111	853	4,868,853	62,230	4,930,086	4,930,086	
26 Radojevë	2105	699	2804			17	1	68	2	27		1	51	4	190	16	3	2	31	227	1,314,703	14,681	1,229,084	1,229,084	
27 Rrethi	5137	1473	6610	1	0	46	2	141	5	76		3	112	5	389	16	4	2	61	472	2,274,489	34,609	2,769,088	2,769,088	
28 Skenderbë	9797	2351	12148	3	0	86	3	240	8	137		5	288	9	748	48	10	2	120	1,099	5,355,414	64,598	5,420,013	5,420,013	
29 Shtetë	10558	3796	14354	2	0	82	3	292	9	165		6	292	10	825	50	9	2	126	1,099	5,686,790	71,497	5,758,277	5,758,277	
30 Vite	7899	2328	10227	2	0	64	2	309	10	119		6	38	9	587	32	9	2	102	792	4,055,934	53,543	4,109,477	4,109,477	
31 Vushtrri	12151	3488	15639	1	0	84	3	451	15	157		6	121	12	880	54	11	2	146	1,095	6,291,206	81,669	6,372,875	6,372,875	
32 Zhdërit	1005	250	1275			1	0	49	2	16		1	70	1	70	6	4	2	13	96	522,510	6,676	529,186	529,186	
33 Zvezdara	901	254	1155			2	0	43	2	15		0		1	62	4	4	2	15	83	452,177	6,047	458,224	458,224	
34 Kibla	498	151	649			3	0	24	1	9		0		1	40	4	1	2	9	56	304,899	3,295	308,204	308,204	
35 Kurbina	2738	2311	5049			69	2	89	3	131		4		3	302	16	12		49	379	2,081,721	26,333	2,108,054	2,108,054	
36 Prishtinë	691	371	1,062	0	0	5	0	27	1	21		1		1	86	4	3		14	79	390,694	5,246	396,940	396,940	
37 Prishtinë	954	390	1,344			32	0	27	1	23		1		1	56	5	3	2	19	114	604,102	7,038	611,140	611,140	
38 Prishtinë	2925	801	3726	1	0	54	2	110	4	46		2		4	225	17	11	2	43	295	1,521,931	19,519	1,541,450	1,541,450	

4.2.3 Granti specifik për Shëndetësi primare për vitin 2017

Granti specifik për shëndetësi primare për vitin 2017 është aprovuar nga Komisioni i Granteve në shumë prej 44,085,037 euro, ku krahasuar me vitin 2016 ka një rritje prej 2 milionë euro. Nga Ministria e Shëndetësisë janë transferuar 5 punëtorë dhe pagat total prej 27,645 euro në dy komuna si vijon: (komuna e Junikut, 3 punëtorë dhe pagat 16,587 euro) dhe (komuna e Parteshit, 2 punëtorë dhe pagat 11,058 euro). Nga kjo rezulton se granti i shëndetësisë rritet edhe për shumën e pagave të transferuara nga MSH prej 27,645 euro, që në total reflekton 44,112,682 euro.

Shpërndarja e grantit specifik për Shëndetësi bazohet në sistem të hapur në përputhje me LFPL. Granti specifik për shëndetësi primare për vitin 2017 është përgatitur në harmoni me prioritet e qeverisë, projeksionet në KASH dhe propozimit nga MSH, si dhe në pajtim me rekomandimet e Komisionit të Granteve të dala nga raporti vjetor mbi Vlerësimin e Përshtatshmërisë së Sistemit të Financimit Komunal për vitin 2015 të aprovuar në Qeveri me datë 30 mars 2016, ku si kriter bazë është marrë numri i popullsisë sipas komunave.

Tabela 5: Granti specifik për Shëndetësi për vitin 2017-2019

Nr.	Komuna	Popullsia	Total 2017 (bazuar në numrin e popullsisë)	Total 2018 (bazuar në numrin e popullsisë)	Total 2019 (bazuar në numrin e popullsisë)
1	Deçan	40,019	991,134	991,134	991,134
2	Dragash	33,997	841,990	841,990	841,990
3	Ferizaj	108,610	2,689,899	2,689,899	2,689,899
4	Fushë Kosovë	34,827	862,546	862,546	862,546
5	Gjakovë	94,556	2,341,829	2,341,829	2,341,829
6	Gjilan	90,178	2,233,401	2,233,401	2,233,401
7	Glogovc	58,531	1,449,613	1,449,613	1,449,613
8	Hani i Elezit	9,403	232,880	232,880	232,880
9	Istog	39,289	973,054	973,054	973,054
10	Junik	6,084	167,267	167,267	167,267
11	Kaçanik	33,409	827,427	827,427	827,427
12	Kamenicë	36,085	893,702	893,702	893,702
13	Klinë	38,496	953,414	953,414	953,414
14	Leposavic	13,773	341,110	341,110	341,110
15	Lipjan	57,605	1,426,679	1,426,679	1,426,679
16	Malishevë	54,613	1,352,577	1,352,577	1,352,577
17	Mamushë	5,507	136,390	136,390	136,390
18	Mitrovicë	71,909	1,780,940	1,780,940	1,780,940
19	Novobërdë	6,729	166,654	166,654	166,654
20	Obiliq	21,549	533,695	533,695	533,695
21	Pejë	96,450	2,388,737	2,388,737	2,388,737
22	Podujevë	88,499	2,191,818	2,191,818	2,191,818
23	Prishtinë	198,897	4,925,999	4,925,999	4,925,999
24	Prizren	177,781	4,403,028	4,403,028	4,403,028
25	Rahovec	56,208	1,392,080	1,392,080	1,392,080
26	Shtërpçë	6,949	172,103	172,103	172,103
27	Shtëmë	27,324	676,722	676,722	676,722
28	Skenderaj	50,858	1,259,579	1,259,579	1,259,579
29	Suharekë	59,722	1,479,110	1,479,110	1,479,110
30	Viti	46,987	1,163,707	1,163,707	1,163,707
31	Vushtrri	69,870	1,730,441	1,730,441	1,730,441
32	Zubin Potok	6,616	163,856	163,856	163,856
33	Zveçan	7,481	185,279	185,279	185,279
34	Graçanicë	10,675	264,383	264,383	264,383
35	Kllokot	2,556	63,303	63,303	63,303
36	Mitrovica Veriore	12,326	305,273	305,273	305,273
37	Partesh	1,787	55,316	55,316	55,316
38	Ranillug	3,866	95,748	95,748	95,748
Total		1,780,021	44,112,682	44,112,682	44,112,682

4.2.4 Financimi për Shëndetësinë sekondare për vitin 2017

Financimi për shëndetësinë sekondare për vitin 2017 është aprovuar nga Komisioni i Granteve në shumë prej 2,603,077 euro sipas prioriteve të Qeverisë, projeksionet në KASH dhe propozimit nga MSH, për tri komunat minoritare, si vijon:

- Komuna e Shtërpçës, financimi prej 522,371 euro,
- Komuna e Mitrovicës së veriut, financimi prej 989,935 euro, dhe
- Komuna e Graçanicës, financimi prej 1,090,771 euro.

4.2.5 Financimi për Shërbimet rezidenciale

Financimi i shërbimeve rezidenciale për shtëpitë e komunitetit për komunat e cekura si në tabelë sipas MPMS për vitin 2017 është aprovuar nga Komisioni i Granteve në shumë prej 1,620,000 euro.

Tabela 6: Financimi për shërbime rezidenciale për vitin 2017

Komunat	Total
Skenderaj	180,000
Graçanicë	300,000
Deçan	160,000
Ferizaj	160,000
Istog	180,000
Kamenicë	160,000
Lipjan	160,000
Shtime	160,000
Vushtrri	160,000
Total	1,620,000

4.2.6 Projektionet e të Hyrave Vetanake Komunale për vitin 2017 dhe parashikimet 2018-2019

Projektionet e të hyrave vetanake komunale për vitin 2017 bazuar në Tabelën 1 Makro në shumë prej 79 milionë euro, inkorporohen si pjesë e KASH Komunal 2017-2019, si burim i financimit komunal bazuar në LFP. Shpërndarja e këtij projekcioni të të hyrave vetanake nëpër komuna është bazuar në rekomandimet e grupit punues i themeluar për këtë qëllim. Grupi punues ka propozuar shpërndarjen e projekcionit në bazë të parametrave: të hyrat nga tatimi në pronë, të hyrat nga lejet e ndërtimit, si dhe të hyrat tjera komunale. Secilit parametër i është dhënë pesha specifike. Në bazë të këtyre parametrave, shpërndarja e projekcionit është përshtatur për disa komuna me realizimin e të hyrave në vitin 2015.

Tabela 7: Projektionet e të Hyrave vetanake komunale për vitin 2017-2019

Nr.	Komunat	Të Hyrat Vetanake 2017	Plani i Të Hyrave Vetanake 2018	Plani i Të Hyrave Vetanake 2019
1	Deçan	1,309,444	1,309,444	1,326,019
2	Dragash	751,675	751,675	761,190
3	Ferizaj	4,472,188	4,472,188	4,528,798
4	Fushë Kosovë	3,035,973	3,035,973	3,074,403
5	Gjakovë	3,616,260	3,616,260	3,662,035
6	Gjilan	4,599,390	4,599,390	4,657,610
7	Glllogoc	1,474,005	1,474,005	1,492,663
8	Hani i Elezit	239,854	239,854	242,890
9	Istog	1,226,695	1,226,695	1,242,223
10	Junik	141,987	141,987	143,784
11	Kaçanik	861,014	861,014	871,913
12	Kamenicë	899,181	899,181	910,563
13	Klinë	1,030,521	1,030,521	1,043,566
14	Leposaviq	198,013	198,013	200,519
15	Lipjan	2,108,547	2,108,547	2,135,237
16	Malishevë	1,097,142	1,097,142	1,111,030
17	Mamusha	105,826	105,826	107,166
18	Mitrovicë	2,436,932	2,436,932	2,467,779
19	Novobërdë	218,829	218,829	221,599
20	Obiliq	1,044,713	1,044,713	1,057,937
21	Pejë	4,429,046	4,429,046	4,485,110
22	Podujevë	1,847,800	1,847,800	1,871,190
23	Prishtinë	24,607,375	24,607,375	24,918,861
24	Prizren	6,102,106	6,102,106	6,179,348
25	Rahovec	1,247,732	1,247,732	1,263,526
26	Shtërpcë	446,914	446,914	452,571
27	Shtime	573,460	573,460	580,719
28	Skenderaj	1,187,875	1,187,875	1,202,911
29	Suharekë	1,934,756	1,934,756	1,959,247
30	Viti	1,106,695	1,106,695	1,120,704
31	Vushtrri	2,316,735	2,316,735	2,346,061
32	Zubin Potok	90,486	90,486	91,631
33	Zveçan	102,771	102,771	104,072
34	Gracanicë	1,700,483	1,700,483	1,722,008
35	Kllokot	104,297	104,297	105,617
36	Mitrovica veriore	177,463	177,463	179,709
37	Partesh	42,483	42,483	43,021
38	Ranillug	113,334	113,334	114,769
	Total	79,000,000	79,000,000	80,000,000

4.2.7 Përmbledhje e financimit komunal për 2017-2019

Për ndarjen e granteve qeveritare sipas komunave për vitin 2017 janë zbatuar kriteret dhe formulat bazë të përcaktuara në Ligjin për Financat e Pushtetit Lokal si dhe bazuar në Tabelën 1 të projeksioneve makro-fiskale dhe të dhënave nga ministritë e linjës.

Komisioni i Granteve në takimin e datës 21 prill 2016 ka aprovuar grantet qeveritare për financimin e komunave përfshirë projeksionet e të hyrave vetanake komunale për vitin 2017, ku total burimet e financimit komunal janë aprovuar në shumën prej 439.96 milionë euro (tabela 8).

Granti i Përgjithshëm për vitin 2017 krahasuar me vitin 2016 ka një rritje prej 14.29 milionë euro si rezultat i rritjes së të hyrave të përgjithshme.

Granti specifik për arsim parauniversitar për vitin 2017 ka një rritje prej 2.1 milionë euro në kategorinë ekonomike mallëra dhe shërbime krahasuar me vitin 2016 edhe përkundër zvogëlimit të numrit të nxënësve të raportuar nga MASHT për vitin 2017, atëherë kjo nënkupton se financimi për kokë nxënësi është rritur krahasuar me vitin 2016.

Granti specifik për shëndetësi primare për vitin 2017 ka një rritje prej 2 milionë euro krahasuar me vitin 2016.

Financimi për shëndetësinë sekondare për vitin 2017 është në nivel të njëjtë me vitin paraprak, po ashtu financimi për shërbimet rezidenciale pas bartjes së kompetencave me procesin e planifikimit të buxhetit për vitin 2016 nga MPMS në komunat e cekura si në tabelë është i njëjtë me vitin paraprak.

Projeksionet e të hyrave vetanake komunale për vitin 2017 krahasuar me vitin paraprak janë përafërsisht në nivelin e njëjtë.

Tabela 8: Korniza Afatmesme e Shpenzimeve 2017-19 për komunat

Përshkrimi	2016	2017	2018	2019
1. Grantet qeveritare	338.32	354.61	360.31	367.91
Granti i përgjithshëm	134.91	149.20	154.90	162.50
Granti i përgjithshëm		145.20		
Kontingjenca për korrektim të formulës		4.00		
Granti specifik për shëndetësi	42.08	44.11	44.11	44.11
Granti specifik për arsim	161.33	163.43	163.43	163.43
2. Grantet për kompetencat e shtuara	2.60	2.60	2.60	2.60
Kujdesi shëndetësor dytësor	2.60	2.60	2.60	2.60
3. Transferi i Shërbimeve rezidenciale	0.24	1.62	1.62	1.62
Shërbimet rezidenciale: Deçan, Ferizaj, Istog, Kamenicë, Lipjan, Shtime dhe Vushtri	0.24	1.62	1.62	1.62
4. Të hyrat vetanake komunale	80.00	79.00	79.00	80.00
TOTAL FINANCIMI KOMUNAL	421.16	439.96	445.66	454.26

4.3 Struktura e shpenzimeve sipas kategorive ekonomike për komuna 2017-2019

Struktura e kategorive ekonomike operative për komunitat për vitin 2017 është në nivelin e njëjtë krahasuar me vitin 2016 me një rritje prej 2.1 milionë euro tek kategoria ekonomike mallëra dhe shërbime, ndërsa kategoria ekonomike për shpenzime kapitale ka një rritje prej 15.8 milionë euro si rezultat i rritjes së grantit të përgjithshëm për vitin 2017 krahasuar me vitin 2016.

Tabela 9: Struktura e shpenzimeve për buxhetin komunal për vitin 2017-2019

Kategorit Ekonomike	Viti 2016	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019
Stafi	43,832	43,844	43,844	43,844
Paga dhe medetje	246,432,392	248,228,404	249,305,605	250,382,805
Mallra dhe shërbime	38,223,000	40,322,300	40,322,300	40,322,300
Shpenzime komunale	9,797,595	9,797,595	9,797,595	9,797,595
Subvencione dhe transfere	8,667,743	8,667,743	8,667,743	8,667,743
Rezerva				
Shpenzime kapitale	117,090,589	132,951,730	137,574,529	145,097,329
Total	420,211,319	439,967,772	445,667,772	454,267,772